

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΔΕΚΑΕΤΕΡΟΜΕΡΟΝ ΓΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1911

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΑ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗ

Ἦοσιος. — Ξενητερός, ποιήματα.

ΚΩΣΤ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Στὸ Σκοτάδι, τέλος.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΑΦΝΗ

Κάτου ἀπ' τὸ Φεγγάρι. — Τὸ Κυπαρισσάκι.
Ὅπως Θρήνος. — Ἀργοναύτης, ποιήματα.

† ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑ

Λημονημένοι Σελίδες. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν
τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος.

ΕΜΕΡΣΟΝ

Οἱ ἀντιρόσωποι τῆς ἀνθρωπότητος, συνέχεια.

ΘΕΟΔ. ΚΑΗΡΟΝΟΜΟΥ

Ὁ Παπούλης, παράδοσις.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΟΝΤΟΥ

Μαρή - Κλαίρ, μυθιστόρημα, συνέχεια.

— Ἡ συνέχεια τῶν Περιεχομένων εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 25. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 12.50.

ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.-Φρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ πρώτη δόσις Δρ.-Φρ. 3.

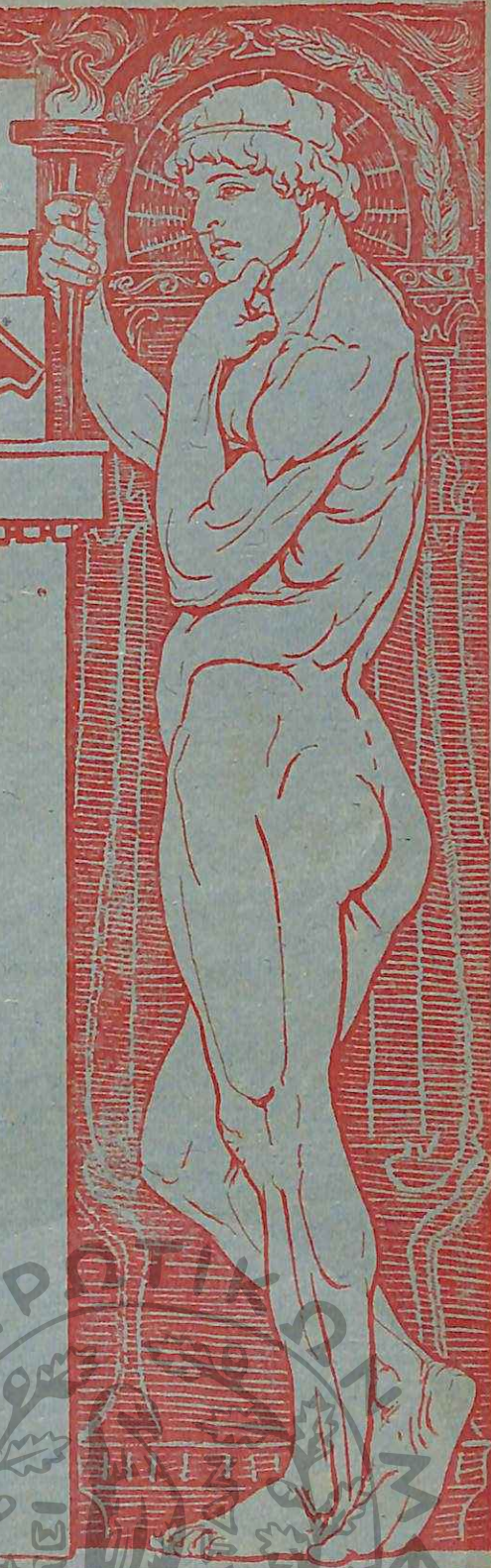
ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΔΙΚΗ | Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 10. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 5.
διὰ τοὺς διδασκάλους | ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ Δρ.-Φρ. 1 κατὰ μῆνα.
καὶ τοὺς σπουδαστάς

Αἱ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΡΟΝΟΝΤΑΙ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἑκάστου μηνός.
Ἐκαστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμους: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπρι-
λίου. Τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπέζικης ἐπιτα-
γῆς πρὸς τὸν κ. Κίμωνα Μιχαηλίδην, δευδυντὴν «Παναθηναίων» Ἀθῆνας.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκαστον Τεύχος Δραχ. 1

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΤΟΣ ΙΑ'

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα. — Τὰ Ὑπὲρ καὶ τὰ Κατὰ. — Πρόχειρα Κριτικά Σημειώματα. — Ἱταλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ἡ ἐκ τῶν «Παναθηναίων» ἀναδημοσίευσις τῶν σχεδίων τοῦ κ. Ζάχου εἰς ξένα περιοδικά. — Ἡ 25^η Μαρτίου ἐν Βιέννῃ. — Καθημερινὰ Νέα. — Ὀλιγόστιχα. — Νεαὶ ἐκδόσεις. — Ἀλληλογραφία.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ Ἀνοιξὶς ὑπὸ Ροντέν, ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — Καλῶντας τὸ πουλί ὑπὸ Α. Ρικέ. — Σπουδὴ ὑπὸ Ροντέν. — Ἀθηναϊκὰ τοπία, ὁ ἑλαιὼν, ὑπὸ ἐρασιτέχνου. — Γελοιογραφία, ὑπὸ Θ. Ἀννίνου.

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Σμύρνην καὶ ὅλην τὴν Μικρασίαν ὁ κ. Νικόλαος Ρωσσίδης, ἐν Σμύρνῃ.

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος εἰς ὅλην τὴν Ρωσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλιος, Rue Pouschkin, N° 66, Ὁδησσός.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΜΑΚΡΗ Τ. ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΚΑΙ Δ. Φ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τὸ «Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτήριον» εἶναι σχολεῖον μόνον ἐξωτερικῶν μαθητῶν παρέχον ἐκπαίδευσιν ἀρτίαν καὶ βάσιμον.

Τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον, τὸ Ἑλληνικὸν καὶ τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου εἶναι πάντα αὐτοτελῆ καὶ τελείως ἀνεπτυγμένα.

Τὸ Ἐκπαιδευτήριον λειτουργεῖ ἐντὸς δύο κτιρίων. Ἐκ τούτων τὸ ἓν εἶναι τὸ κυρίως Διδακτήριον, νεόδμητον εἰδικοῦ σχεδίου κτιρίου, τὸ δὲ ἕτερον περιλαμβάνει τὴν Βιβλιοθήκην, τὸ Ἀναγνωστήριον καὶ τὸ Ἐργαστήριον αὐτοῦ.

Τὸ «Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτήριον» τιμᾶται ἰδιαζόντως ὑπὸ τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν τὸ μὲν διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν συγκρότησιν καὶ ὀρθὴν κατὰ πάντα διάταξιν τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνυπερβλήτον καθαριότητα καὶ παραδειγματικὴν τάξιν αὐτοῦ.

Ἐκτενέστεραι πληροφορίες ἐν ὁδῷ Ἱπποκράτους 5 παρὰ τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου ἀπέναντι τῆς Βιβλιοθήκης.

“ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ,”

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΚΑΙ Β' ΒΑΘΜΙΣ

“ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ,”

ὑπο Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτέρας Πρακτ. Ἐμπορ. Σχολῆς Πειραιῶς

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ ἀμφοτέρων προσηλωτέα

Ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ Δραχ. 7

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 8

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα ἢ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ
ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ἡ ἐν Ἀθήναις Βιομηχανικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία. Εἰδικαὶ σχολαὶ ἀνωτέρων τεχνικῶν σπουδῶν: Ἐμπορικὴ, Βιομηχανικὴ, Γεωργικὴ, Μηχανουργικὴ, Ἀρχιτεκτονικὴ. Φοίτησις διετής. Γίνονται δεκταὶ καὶ μαθήτριά. Ἐγγραφαὶ ἀπὸ 20 Αὐγούστου. Μαθήματα ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου. Γραφεῖα Ἀκαδημίας καὶ Δελτίου ἐπὶ τῆς πλατείας Κάνιγγος ἐν Ἀθήναις. Τὰ δίδακτρα ἡλαττώθησαν εἰς τὸ 1/3 σχεδόν, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τεχνικῶν σπουδῶν.

ΘΕΟΦ. Μ. ΧΑΛΚΩΜΑΤΑΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21^Α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON.—ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧ. 10,000,000. ≡ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10,000,000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ. — Σταθμοί: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Νέῳ Φαλήρῳ καὶ Κηφισσίᾳ. — Ἠλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιοδρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου: Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου, Χαλκίδος. — Ἠλεκτρικὸς Τροχιοδρόμος Πατρῶν.

Ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πάσα ἐργασία σχετιζομένη μετ' ἡλεκτρισμόν. — Ἡ Ἐταιρία προμηθεύει παντὸς εἵδους ὕλικά ἡλεκτρισμοῦ, ἰδίᾳ ὄργανα καὶ μηχανὰς Thomson Houston τῶν ὁποίων εἶναι ἀποκλειστικὸς ἀντιπρόσωπος ἐν Ἑλλάδι.

ΤΑΝΤΑΛ

Ἠλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70% οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^{ΑΣ}

27 — ΟΔΟΣ Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ — 27

ΖΥΘΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ “Ο ΠΛΑΤΩΝ,”

ΟΔΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΗΤΟΙ

ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ ΕΔΩΔΙΜΑ ΠΟΤΑ ΚΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ — ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ—ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΦΑΝΕΛΛΕΣ ΣΩΒΡΑΚΑ

ΚΑΛΤΣΕΣ ΚΟΥΒΕΡΤΕΣ

ΜΑΛΛΙΝΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ

ΠΡΩΗΝ ΚΑΡΥΦΥΛΛΗ

76—ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ—76

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ “ΕΣΤΙΑΣ,”

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

44—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

“Ολα τὰ ἑλληνικὰ βιβλία

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητής των «Παναθηναίων» ο οποίος ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητήν ἐτήσιον καὶ συνοποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρω καταλόγου.

Τὰ βιβλία ἀποστέλλονται *ἐλεύθερα ταχυδρ. τελῶν*. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀναλαμβάνομεν ν' ἀποστείλωμεν ὅτι δῆποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 δια κάθε νέαν ἐτησίαν ἐγγραφήν.

Κάθε συνδρομητής μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φιλαναγνώστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἐνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ἂς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ «Παναθηναία». Ὅτι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρομητάς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἓναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗ ὅμως θὰ ᾔηναι ἡ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρὸδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Πρὸς δρ. 1 ἕκαστον

Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὲς ψυχῆς, δράμα.
Κώστας Λαδόπουλος: Χαμένη εὐτυχία, δράμα.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυῖος τοῦ Ἰσκιου, δράμα.
Κίμων Μιχαηλίδης: Σάν Ζωή καὶ σάν Παραμυθί.
Α. Μαυρουδῆ: Τραγούδια.
Παντελῆ Χόρν: Μελάχρα, δράμα.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.
Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.
Τὸ Χελιδόνι, δράμα.
Μαρία Πενταγιώτισσα, δράμα.
Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ.

Γ. Στρατήγης: Λεύκωμα «Παναθηναίων»: 20 καλλιτεχν. εἰκόνες.

Ἅγις Θέρους: Δημοτικὰ Τραγούδια, εἰκονογραφημένα Δρ. 3.
Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος, 13ος Δρ. 4.
Μυθιστορήματα καὶ Ληγῆματα—Ἐκδ. Παναθην.— 4.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ:

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ (ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΕΙΨΙΑΣ)

α') Ποίσεις Μαλακάση:	
Στὴν ἀνέμη καρφωμένα	Δρ. 1.—
Τραγουδάκι	» 1.—
Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώρητης	» 1.—
β') Ποίσεις Ἀλεξ. Πάλλη:	
Μολιβιάτισσα	Δρ. 1.—
Μισιριώτισσα	» 1.—
Ρουμελιώτισσα	» 1.50
Ἀφροδίτη	» 1.50
Χαίντε Χοῦρδε	» 1.—
Μικρούλα	» 1.50

Ὅλα μαζί ἓνας τόμος δρ. 5

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ

ΕΝ ΑΜΙΣΩ:

Α. Γ. ΜΑΥΡΟΥΚΑΚΗΣ

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ — ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

71 — Ὀδὸς Ἀκαδημίας — 71

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Κ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ ΚΑΙ ΘΡ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, 15 ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

Συλλογὴ τῶν μεγάλων κλασικῶν. — Μουσικὴ δι' ὅλα τὰ ὄργανα εἰς μεγίστην ποιικιλίαν. — Ὅλα τὰ νεώτερα ἔργα (Succés). — Ὅργανα μουσικά. — Πιάνα. — Χορδαὶ ἀρίστης ποιότητος. — Ἐξαρτήματα ὀργάνων. — Χαρτὶ μουσικῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας ὅλων τῶν πενταγράμμων. — Μελάνη καὶ πέννες μουσικῆς. — ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΟΔΟΧΙΚΟΝ.

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΔΙ' ὍΛΑ ΤΑ ὈΡΓΑΝΑ

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΞΥΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΡ. ΠΑΪΟΥ

ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΩΤΡΩΝΗ
ΑΡ. 55 Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΕΝ Τῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ 1907

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛῃ

ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὀδὸς Σταδίου 11 — Ἐν Ἀθήναις

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ — ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ Πλατεῖᾳ Συντάγματος

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῃ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

ΟΔΟΣ ΛΕΚΑ — ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

Μόνον τὸ τσιγκογραφεῖον Ε. Καζάνη
ἐβραβεύθη ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Βορδῶ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἴνων παλαιῶν ἄνω
τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ ἱματικῶν
Μαυροδάφνη, Μαλβασία, Ἀχαιοὶ
ὡς καὶ ἐπιτραπέζιων οἴνων

Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας Μορέα
καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887.
» «Des Princes» τοῦ 1890.
» «Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895
» «Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Ζητήσατε Τιμολόγια

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιτικῆς Ἑταιρίας

«Η ΑΧΑΪΑ», — ΑΘΗΝΑΙ — Ὀδὸς Νέως 1

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΕΙΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ

Α' Τόμος Φρ. 12

Διὰ τοὺς συνδρομητάς τῶν «Παναθηναίων» Φρ. 10
ἀποστέλλομεν μαζί μὲ τὴν παραγγελίαν

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιὸν Α' τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς
Σχολῆς τῶν Παρισίων

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν
ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπι-
στημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ
Ἀγγλικαὶ εἰδικότητες (Spécialités). —
Πρόσφατα μετὰλλικὰ ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις
καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν
καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὁρρός.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. —
Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς
ἐρευνῆς. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον
τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγωνίστους

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ: Ὅλη ἡ σειρά, τόμοι 20, ἐλεύθεροὶ ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 225

Ἡ ὅλη σειρά, τόμοι 20, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ . . . Δρ.—Φρ. 25

Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἐκάστης δόσεως ἀποστέλλονται δύο τόμοι. Οὕτω μὲ τὸν 20^{ον} τόμον θὰ ἔχη ἀποπληρωθῇ ἡ ἀξία ὅλων, ἦτοι. . . . Δρ.—Φρ. 250

Οἱ τόμοι 5^{ος} καὶ 14^{ος}, τῶν ὁποίων ὀλίγιστα ἀπομένουν ἀντίτυπα, ἀποστέλλονται εἰς τὸν κατὰ δόσεις ἀγοραστήν κατὰ τὴν πληρωμὴν τῆς τελευταίας δόσεως.

<i>Παύλου Νιρβάνα :</i>	Γλωσσική αὐτοβιογραφία.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . πρὸς Δρ.—Φρ.	0.50	ἀντί 1
	Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 2
	Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δρᾶμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 2
	Τὸ Χελιδόνι, δρᾶμα. —Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 2
	Μαρία Πενταγιώτισσα, δρᾶμα . . . »	1	ἀντί 2
	Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια . . . »	0.50	ἀντί 1
	Ὅταν σπάσῃ τὰ δεσμά του . . . »	1.20	ἀντί 2
<i>Κίμωνος Μιχαηλίδης :</i>	Σὰν Ζωὴ καὶ Σὰν Παραμύθι, διηγήματα καὶ εἰκόνες.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 2
<i>Σπύρου Μελά :</i>	Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσκιου, δρᾶμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 2
<i>Ἀ. Θέρου :</i>	«Δημοτικὰ Τραγούδια», εἰκονογραφημένα . . . »	2.50	ἀντί 3
<i>Γ. Στρατήγη :</i>	Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ, ποιήματα.—Ἐκδ. «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 3
<i>Ν. Ἐπισκοποπούλου :</i>	Ἐρρημες ψυχῆς, δρᾶμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 2
<i>Δεύκωμα τῶν «Παναθηναίων» :</i>	. . . »	1	ἀντί 2
<i>Ἀλ. Φωτιάδης :</i>	Ἀνοιχτὰ Μυστικὰ, ποιήματα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	1	ἀντί 2
<i>Παντελεὴ Χόρον :</i>	Μελᾶρα, δρᾶμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . »	0.50	ἀντί 1

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

TEÏA KYANOU STAYPOY
BLUE CROSS TEA

Εἶνε τὰ ἄριστα τῶν *Τεῖων*, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν **ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ**.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρῶτης τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς *τραπεζικὰ γραμματία* νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὧσιν ἡ ἐπὶ προθεσμία, θάλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς *τραπεζ. γραμματία* ἀποδοτέας ἐν ὧσιν ἡ ἐν ὥρισμένην προθεσμίαν ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὧσιν ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10,000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου δοιζομένου εἰς 1 τοῖς % κατ' ἔτος μέχρι 50,000 δραχμῶν· πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1/2 τοῖς %.

Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀντικεινὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενον τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίῳ λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίῳ ἐπιταγῶν.— 2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 2 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἐν ἔτος τοῦ-

λάχιστον. — 3 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τοῦλάχιστον. — 3 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τοῦλάχιστον ὥς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν 5 ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὠρισμένῃ προθεσίμῃ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1	$\frac{1}{2}$	τοῖς	$\frac{0}{0}$	κατ' ἔτος διὰ καταθ.	6	μηνῶν τοῦλάχιστον
2		»	»	»	1	ἔτους »
2	$\frac{1}{2}$	»	$\frac{0}{0}$	»	2	ἐτῶν »
3		»	$\frac{0}{0}$	»	4	ἐτῶν »
4		»	$\frac{0}{0}$	»	5	ἐτῶν »

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐξέλιξιν τοῦ καταβέβητος ὀνομαστικοῦ ἢ ἀνώνυμου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληροῦνται παρὰ τῷ Κεντρικῷ καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταβέβητος παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

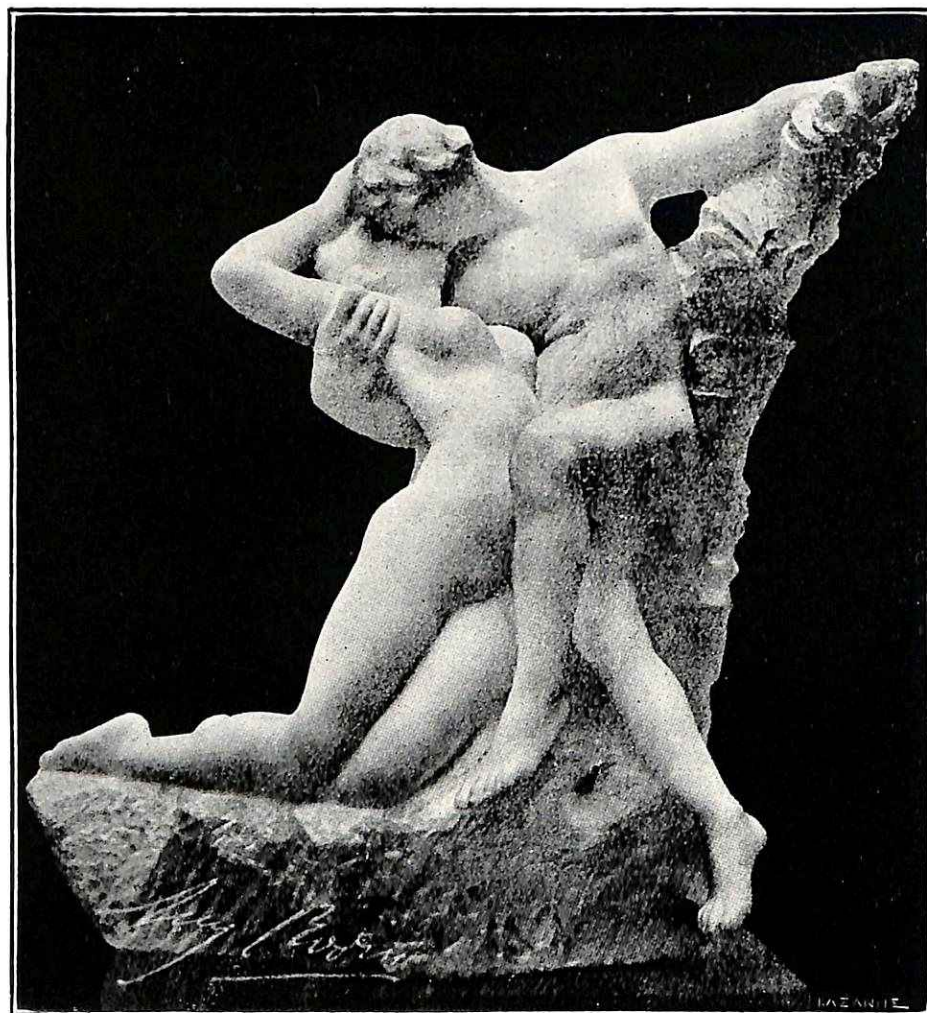
ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1911-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1911 * ΤΟΜΟΣ ΚΒ'.

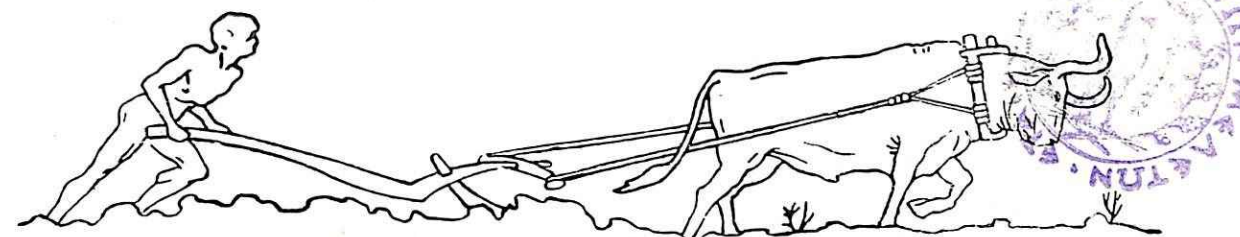

ΑΘΗΝΑΙ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ", Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ 8395

Η ΑΝΟΙΞΙΣ ΥΠΟ ΠΟΝΤΕΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15 Α-
ΠΡΙΑΙΟΥ 1911

Η ΣΚΙΟΣ

Στὸν ποιητὴ Μαβίλη

Τὸ γλυκὸ σπίτι τῆς ζωῆς ποῦχε χαρὰ καὶ δόξα.
ΣΟΛΟΜΟΣ

Κέντρωνε ὁ ἥλιος τὴ χαρὰ μὲς τὸ γλυκὸ τὸ σπίτι.
Στὶς διάπλατές του τὶς αὐλές, τὶς ἀνοιχτὲς τὶς πόρτες,
Ποῦ εὔρισκε ὁ ξένος μείνεια νὰ μπεῖ νὰ ἀπακκουμπήσει,
Κάρπιζε ἡ μοσχοσταφυλιὰ καὶ ἄνθιζε ἡ καλοσύνη.
Ἡ ἀγάπη ἡ χρυσομέλισσα κορφολογοῦσε τὰ ἄνθη
Στὸ περιβόλι τῆς ζωῆς, ποῦ λουλουδίζει ἡ ἐλπίδα.
Κέντρωνε ὁ ἥλιος τὴ χαρὰ μὲς τὸ γλυκὸ τὸ σπίτι.

Καὶ ἄξαφνα μὲς τὰ ἡλιόφωτα καὶ μὲς τὰ χαραμέρια
Θολὴ κατάχνια ἐσκέπασε καὶ αὐλὴ καὶ περιβόλι.
Καὶ ὅπου τὰ ρόδα ἐγιόρταζαν ἀμάραντον Ἀπρίλη,
Καὶ ὅπου πρὶν ἔπλεε στὴ χαρὰν ὁ λογισμὸς καθάριος,
Ὁ πίκρανος ἐφύτρωσε καὶ ἐθέρειψε τὸ πόνος.
Ἡ γλυκοθύμητη ἡ ζωὴ στὸ δάκρυ ἀναβαφτίσθη
Καὶ τὴν πικρὴ μας τὴν αὐλὴ δὲν τὴν ξανάειδε ὁ ἥλιος.

ΞΕΝΗΤΕΜΟΣ

Καράβι μυριοτάξιδο καὶ ἀσημασματομένο
Ποῦ ἔχεις πανιὰ μεταξωτὰ καὶ ἔχεις κουπιὰ ἀσημένια,
Καὶ ἔχεις καὶ ἀντενοκάταρτα χουσὰ μαλαματένια,
Ποῦ θε νὰ ρίξεις σίδερο, θὰ δέσεις παλαμάρι;
[Μανιάτικο μοιρολόι]

Ἄγουρε, κοσμογυριστὴ καὶ γοργοστρατοκόπε,
Ποῦ βιαστικὸς δασόλογγους περνᾷς, γῶρες καὶ τόπους,
Καὶ τρέχεις, τρέχεις, νὰ διαβεῖς, νὰ φτάσεις στὸ ἀκρογιάλι—
Τὸ περιγιάλι τὸ ἄχαρο τοῦ θρήνου ὅταν θὰ ἀφήσεις,
Γιὰ νὰ μισέψεις ξέχαρος καὶ γαῦρος λαίνοκόπος,
Ποῦ θὰ ἀρμενίσσεις; Ποῦ θὰ πᾶς, ἀραξοβόλι νᾶβρεις;
Σὲ ποιοῦ λιμάνι ἀπόκοσμο καὶ μακρυνὸ καὶ ξένο,
Ξένο καὶ ἀπὸ τὸν πόνο μας καὶ ἀπὸ τὸ λογισμὸ μας;

[1911]

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ*

Τὸ παιδί της ξύπνησε καὶ γύρεψε πάλι τὸ στήθος της. Τοῦ τῶδωσε, μὰ εἴτανε στεγνόν. Ἐβαλε τὸ κλάμα. Τὸ χτύπησε γιὰ νὰ σωπάσει. Μὰ ἐκεῖνο ἔκλαψε πιὸ δυνατὰ καὶ στὸ μάκρος ἀλαφιαστήκανε τὰ σκυλιά. Ἡ Στέλια πετάχτηκε ὀρθή κ' ἔρριξε γύρω φοβισμένες ματιές. Τὸ μωρὸ δὲν ἔπαβε καὶ τάλυχτίσματα σιμώσανε. Σὲ μιὰ στιγμή δυὸ σκύλοι στεκόντανε ἄγριοι στὸν ἀντικρινὸ τὸν ὄχτο καὶ τὰ γανγίζανε τεντώνοντας τὰσπρα γυαλιστερά τους μάτια, τῆς δείχνανε τὰ μυτερά τους δόντια, τὰ κόκκινα λαρύγγια τους, χυμώντας πότε δῶθε πότε κείθε, ὅθε κείνη ἔκανε, φοβερίζοντας ὁλόρθοι νὰ πηδήσουνε τὴ ρεματιά. Μὰ τὸ νερὸ εἴτανε πλατὺ καὶ δὲν τὸ ἀποφασίζανε. Μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε νὰ τοὺς κραῖζει ἀπόμακρα, μὰ ἡ Στέλια εἶχε γυρίσει πίσω κ' ἔφηνε τρεχάτη, χάθηκε μέσα στὶς λυγαριές. Δὲν ἔκαμε πρὸς τὸ χωριό, πῆρε τὸ ἄλλο μονοπάτι, πὺν βρῆκε μπρὸς της. Ποῦ πήγαινε; Τὸ ξανασυλλογίστηκε σὰν ξαναπάντησε τὴν ρεματιά. Εἶχε γεφύρι ἐδῶ καὶ στάθηκε λίγη ὥρα καὶ κοίταξε πάλι τὸ νερὸ, πὺν ἔτρεχε κάτω. Μὰ δὲν πέρασε ἀποπέρα. Ἐστριψε πάλι πίσω στὰ χωράφια. Τὸ χωριὸ εἶχε μείνει δίπλα, γύρω τῆς ἔβλεπε μονάχα δέντρα καὶ λιβάδια. Τὸ βασιλεῖμα τὰ φώτιζε χλωμά, οἱ ἥσκιοι ἀπάνω τους μακραίνανε ὁλόενα, τὰ πουλιά σκορπούσανε μισές, σβηστὲς φωνές. Ἐβλεπε πὺν ἔπιανε τὸ βράδι, πὺν δ' ἀέρας κρύωνε. Κ' ἔνοιωσε νὰ πεινᾷ καὶ ἄρχισε νὰ τρέμει, νὰ φοβᾶται. Κ' ἔτρεχε, τραβοῦσε σὰ νὰ ἤθελε κάτι νὰ βρεῖ, σὰ νὰ γύρεβε κάπου νὰ τρυπώσει. Ἀξαφνα ξάνοιξε μακριὰ τὴ χώρα, πὺν ἀπλωνόταν ἡσκιωμένη. Σ' ἕνα καμπαναριὸ μονάχα καὶ στὶς κοντὲς ραχοῦλες πέρα ἔλαμπε ἀχνὰ ἡ στεγνὴ ἀντιφεγγιὰ τοῦ ἡλιοῦ, πὺν εἶχε μισοκρυφτεῖ πίσω ἀπὸ τὸ βουνό. Τῆς φάνηκε τόσο θλιμένη, τόσο κρύα, παγερή, σὰ νὰ εἴταν ἡ στεγνὴ, πὺν φωτοῦσε τὴν πλάση. Καὶ ξαναστάθηκε μιὰ στιγμή καὶ κοίταξε. Γυρνοῦσε πάλι ἐκεῖ; Ὁχι, ὄχι! Μὰ τότε πὺν πηγαίνει; Ποῦ; — Ἡθελε νὰ σωριαστεῖ χάμω νὰ κλάψει, ξανακίνησε ὁμως στὰ χαμένα, δίχως νὰ ξέρει πάλι ποῦ. Καὶ τὸ βράδι ὅλο καὶ θόλωνε. Περιπατοῦσε γλήγορα, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὸ ξεφύγει. Ἀπόμακρα κουδούνια τὴν ξανατρομάζανε. Τάχυνε περισσότερὸ τὸ βῆμα ὅσου πὺν ἀπάντησε μπρὸς της μιὰ καλύβα. Εἴτανε δίχως πόρτα καὶ σκέφτηκε νὰ μπεῖ μέσα νὰ τρυπώσει. Μὰ καθὼς ἔσκυψε καὶ μπῆκε, ξανάρχισε τὸ παιδί νὰ κλαίει, καὶ βγήκε βιαστικὴ καὶ πῆρε τὸ ἴδιο μονοπάτι. Τὴν ἔβγαλε, ὅτι ἔπερτε τὸ πρῶτο

σούρουπο, στὸν ἴδιον τὸν λογγάκη μὲ τὶς μουριές, ὅπου εἶχε σταματήσει πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Μὰ μόλις ἔκαμε λίγα πατήματα, τὸ μισοσκοτίδω, πὺν ἔπερτε καὶ ἀπλωνότανε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα, τὴ φόβισε καὶ γύρισε καὶ κάθισε στὴν ἄκρη ἀπὸ τὸ ξέφωτο ἀκκουμπώντας σ' ἕναν κορμὸ δέντρου. Εἴτανε ἀποκατωμένη πιά καὶ μέσα ἡ καρδιά της ἔτρεμε. Βύρος θολὸ ἔσφιγγε τὸ νοῦ της, ζάλη τῆς θόλωνε τὰ μάτια, δὲ συλλογίζοντανε πιά τίποτες. Ἐβλεπε μονάχα ὁλόγυρα τὴν ἐρημιὰ καὶ τῆς φαινότανε πὺς εἶναι μόνη, καταμόναχη στὸν κόσμῳ. ἔβλεπε νὰ σκοτίζεται τὸ βράδι πάντα περισσότερὸ καὶ τῆς φαινότανε πὺς σβένει, πὺς χάνεται καὶ αὐτὴ μὲ τὸ στεγνὸ τὸ ἀπόφωτο πὺν σβοῦσε. Κ' ἔσφιγγε τὸ παιδί πὺν ἀποκοιμήθηκε στὰ στήθη της καὶ ξανάρχισε νὰ κλαίει, ὅσο πὺν ἀποκοιμήθηκε καὶ αὐτὴ.

Μὰ τὴν ξύπνησε ξανὰ ἡ φωνὴ τοῦ παιδιοῦ. Εἶχε γλυστρήσει ἀπὸ τὰ χέρια της κ' ἔπεσε χάμω καὶ ἀνοίγοντας τὰ μάτια στὸ σκοτάδι τρώμαξε. Ἡ Στέλια τὸ ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιὰ καὶ σηκώθηκε ὀρθή, τρομασμένη καὶ κείνη. Τὴν πρώτη στιγμή δὲν ἔνοιωσε πὺν εἴτανε, δὲ θυμήθηκε. Νόμισε πὺς ἔβλεπε ὄνειρο. Κρύος ψιλὸς ἀέρας φρυσούσε ἀπὸ τὸν κάμπο καὶ βούιζε πίσω στὸ λόγγο καὶ σφύριζε ἀνήσυχτα στὰφυλλα κλαδιά. Κατάλαβε νὰ τῆς ἀνατριχίλλει τὸ κορμί. Ἐπιασε τὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ, εἴτανε παγωμένα. Ἐρριξε τὰ μάτια φοβισμένα γύρω της. Δὲν ἔβλεπε ἄλλο ἀπὸ σκοτάδι καὶ κάποιους ἡσκιους, πὺν ἀναδέβαινε καὶ σειόντανε καὶ σὰ νὰ μονομουρίζανε. Ὑστερα μιὰ στιγμή σωπάσαν ὅλα καὶ τώρα τῆς φάνηκε ἡ ἐρημιὰ περισσότερὸ τρομαχτικὴ. Κάποια φτερά, μαῦρα φτερά θάρρησε πὺς περνούσανε τριγύρω της καὶ τῆς σβουρίζανε σταυτιά, στὸ πρόσωπο καὶ τὴν ἀγγίζανε καὶ τὴν ἀνατριχιάζαν πάλι ὁλόβολη. Ἐβγαλε μιὰ κραυγὴ μονγγὴ καὶ ἀγκάλιασε τὸ πρῶτο δέντρο γιὰ νὰ μὴ σωριαστεῖ. Ὅταν ξανάνοιξε δειλὰ τὰ μάτια, εἶδε τὰστέρια, πὺν λάμπανε στὸν οὐρανό, καὶ στὸ μάκρος πέρα ἕνα πλατὺ, μακρὸν ἀχνοσύγνεφο, πὺν κρεμιότανε ἀνέρο ἀποπάνω ἀπὸ τὴ χώρα καὶ κάτωθι του τρεμοφέγγανε θαμπὰ τὰ φῶτα. Τότε θυμήθηκε. Μὰ ἡ βονὴ στὸ λόγγο ξανασάλεψε, τὰ κλαδιά τρίζανε πάλι. Καὶ τὸ μωρὸ ἔκλαιγε. Τῶσφιξε στὴν ἀγκαλιὰ κ' ἔφυγε σὰν κυνηγημένη. Οἱ ἥσκιοι τρέχανε κοντὰ της, τὸ σκοτάδι τὴν ἔζωνε, τὴν ἔσφιγγε, τὴν κυνηγοῦσε πίσω της, μπρὸςά της, γύρω. Ἐτρεξε ὅσο πὺν βρῆκε τὸ μεγάλο δρόμο. Κ' ἔτρεξε καὶ κεῖ. Σταμάτησε μόνο σὰ βρέθηκε μπρὸς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της.

Τὴν ἀνοίξε καὶ μπῆκε μέσα.

Στὴ γωνιὰ σπιθήριζε ἡ φωτιά. Ὁ Ἀντώνης καθισμένος ἐκεῖ κάπνιζε τὸ τσιγάρο του καὶ δίπλα γιάλιζε τὸ ποτήρι του μισόγεμο κρασί. Ὁ ἄντρας της εἴταν ἀποκοιμισμένος.

Ἡ Στέλια δὲν καλησπείρισε. Πῆγε ἴσια στὴν κούνια καὶ ἀπείθωσε τὸ μωρὸ κ' ἔσκυψε κεῖ νὰ τὸ ἀποκοιμίσει. Ἐτρεμε ὁμως τὸ σαγόνι της, τὰ δόντια της χτυπούσανε καὶ κρὺο δυνατὸ τὴν τσάκισε μεμιάς ἐκεῖ πὺν κουνούσε. Κατάλαβε πὺς δὲν ὥριζε πιά τὰ χέρια της, τὰ πόδια της μουνδιάζανε καὶ μυρμηγγιάζαν, αἰστάνθηκε νὰ τῆς περνᾷ τὰ σπλάχνα, νὰ τὰ ρουφᾷ φλόγα στεγνὴ σὰ νὰ τὰ δαγκάνανε ψιλὰ δόντια, νὰ τὰ βυζαίνανε, νὰ τὰ τρυπούσανε σκουλίκια. τὰ χέρια της εἴτανε ξερά, ἡ γλώσσα της τραχεὰ καὶ ξένη μὲς τὸ στόμα της, ὁ λάρυγγας της φλογισμένος, τὸ μέτωπό της τῶσφιγγε γύρω ἕνα στεφάνι σιδερένιο μιὰ πυρὸ, μιὰ παγωμένο. Καὶ στὰ μάτια της μπρὸςά τρεμοφεγγίζανε φωτεινὲς γραμμὲς σὰν ψιλὰ σύρματα πλεχτά, περνούσανε γύρω σπιθηριστοὶ καὶ λάμπανε καὶ σβήνανε καὶ πάλι φέγγανε καὶ σπιθηρίζανε καὶ τρέμανε καὶ στριφογυρίζαν ἀμέτρητοι, ἅπαντοι, ἄσωστοι. Νόμισε πὺς ἀνοίξε ἡ σκεπὴ καὶ πέφτανε μπρὸςά της βροχὴ τὰσπρα καθὼς τὰ εἶχε δεῖ μιὰ νύχτα, σὰν εἴτανε μικρή. Σκέπασε μὲ τὰ χέρια της τὰ μάτια γιὰ νὰ μὴν πέσει. Μὰ ζαλίστηκε περισσότερὸ. Τρεμουλιαστὰ μπόρεσε καὶ ἀνασηκώθηκε, κατάφερε καὶ σῦρθηκε ὡς τὴν ἄκρη τῆς γωνιάς καὶ σωριάστηκε σαμμένη ἀπάνω στὴ φωτιά.

Ὁ Ἀντώνης στὴν ἀρχὴ ἔμεινε ἀκούνητος καὶ δὲ μιλοῦσε. Μὰ σὰν τὴν εἶδε πὺς ἔτρεμε καὶ δὲν μπορούσε νὰ κρατήσῃ τὴν καρδιά της, γέμισε τὸ ποτήρι του καὶ σίμωσε καὶ τῆς τῶβαλε στὰ χεῖλια. Ἡ Στέλια θέλησε ν' ἀντισταθεῖ, ὁμως τὸ ἄδειασε ὅλο κ' ἔγυρε τὸ κεφάλι της στὸν τοῖχο κ' ἔκλεισε τὰ μάτια. Τὸ κορμί της ἔτρεμε ὅλο ἀκόμα. Ὁ Ἀντώνης ἔπιασε τὰ χέρια της εἴτανε πάγος. Σήκωσε τὸ χράμι, ὅπου καθότανε, καὶ τὴ σκέπασε καὶ τῆς τύλιξε τὰ πόδια.

Ἀμα ξανάνοιξε τὰ μάτια, τὸν εἶδε ξαπλωμένον πάλι ἀντίκρυ της καὶ τὴν κοίταξε.

«Μοῦ ἦρθε σὰ σκοτούρα», τοῦ εἶπε καὶ τὸν κοίταξε καὶ αὐτὴ. Σὰ νὰ ἤθελε νὰ δεῖ ἂν εἶναι κείνος ὁ ἴδιος, πὺν τὴν τρώμαζε πρωτῆτερα.

«Σιαῖζομαι θάσαι νησιτικὴ», τῆς εἶπε.

Καὶ δίχως νὰ περιμένει ἀπόκριση, πῆγε κ' ἔφερε ἀπὸ τὸ τραπέζι τὸ φαγί, πὺν ἀπόμεινε ἀπὸ πρὶν πὺν εἶχανε φάει μὲ τὸ Σταύρο, καὶ τὸ ἀπείθωσε μπρὸςά της.

Ἡ Στέλια ἔσκυψε καὶ πῆρε κ' ἔτρωγε. Ὁ Ἀντώνης τῆς ξαναγέμισε τὸ ποτήρι.

«Ἐτσι ντέ, ἔτσι σὲ θέλω καὶ ὄχι νὰ σεκλητίζεσαι», τῆς εἶπε, ὅταν τὸ εἶχε πιεῖ καὶ αὐτὸ ὡς κάτω.

Ἐκεῖνη δὲ μίλησε. Εἶχε χορτάσει καὶ τὸ κρασί ἄρχισε νὰ τὴ ζεσταίνει. Δὲν ἔτρεμε ἡ καρδιά της ἄλλο, στὰ μάτια της μπρὸςά δὲν παίζανε πιά οἱ φωτεινοὶ γύροι. Ἀλλιῶτικα γυρίζανε τώρα ὅλα μπρὸς της, ἀλλιῶτικα ὅλα γύρω της θολώνανε καὶ τρέμανε σὲ νύσταμα γλυκὸ, σὲ μαλακὸ ἀποκάρωμα. Δὲ θυμότανε πιά τίποτες ἀπ' ὅλη τὴν ἡμέρα, δὲ γνώριζε καλὰ καλὰ ποῖος εἴταν καὶ κείνος πὺν καθότανε ἀγνάντια της καὶ τὴ θωροῦσε σὰ νᾶθελε κάτι νὰ πεῖ, σὰ νᾶθελε νὰ κουνηθεῖ, σὰ νᾶθελε κάτι νὰ κάμει.

Μιὰ στιγμή ἀναδεύτηκε ὁ ἄντρας της, πάσκισε νὰ γυρίσει καὶ βόγγησε δυοτρεῖς φορές. Ἡ Στέλια λάγγεψε καὶ ἀναταράχτηκε καὶ αὐτὴ. Μὰ ὁ ἄντρας της ἡσυχάσε καὶ ἀκούστηκε πάλι τὸ ρουχαλιτὸ του.

«Ἦρθε ὁ γιατρός;» ρώτησε ἡ Στέλια τὸν Ἀντώνη. Μὰ ἡ δὲν ἀκούσε ἡ δὲν τὸ θυμότανε πιά τὴν αὐγὴ τί ἀπόκριση τῆς ἔδωσε. Κι ἀκόμα δὲ θυμότανε καλὰ καλὰ πὺς καὶ πότε κείνος ἔφυγε. Ὅταν τὰ χαράματα τὴν ξύπνησε τὸ κλάμα τοῦ παιδιοῦ, βρέθηκε κεῖ στὸ ἴδιο μέρος στὴ γωνιὰ κοντὰ, ντιμένη καθὼς εἶχε πέσει. Τὸ φῶς μονάχα εἴτανε σβηστὸ κ' ἡ φωτιά ξεσπιθισμένη. Κι ὁ ἄντρας της βογγοῦσε καὶ τὴ βλαστημοῦσε.

Πρὶν πάει στὴ δουλειὰ της, τοῦ ἔδωσε τὸν καφέ καὶ τοῦ ἔσιαξε τὸ στρώμα καθὼς πάντα. Ἐκεῖ πὺν σίμωσε τὸ στόμα του ἡ ρακὴ τῆς μύρισε βαριά. Μὰ δὲ μίλησε, οὔτε ταράχτηκε ἡ καρδιά της. Καὶ τὸ μεσημέρι πὺν ξαναἦρθε ὁ Ἀντώνης καὶ στὴν τσέπη του εἶδε τὴν μποτιλίτσα νὰ φουσκώνει, ἔκαμε πὺς δὲν κοίταξε κεῖ. Πῆρε μόνο ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ ψώνιο, πὺν ἔφερε κ' ἔβαλε τραπέζι καὶ φάγανε κ' οἱ τρεῖς μαζί.

Τὸ βρῆκε σὰν καλῆτερο ἔτσι Ἀφροῦ τὸ ἤθελε ὁ ἄντρας της, γιατί νάντισταθεῖ αὐτὴ; Κι ὁ Ἀντώνης σὰν εἶδε πὺς ἡ μποτιλίτσα μὲ τὸ σπῖρτο καὶ ὅτι ἄλλο ἔφερε ἀπὸ τὴν ἀγορὰ εὐχαριστοῦσανε τὸ Σταύρο, ἐρχότανε συχνότερα μ' αὐτὰ, ἔφερε τὸ βράδι καὶ κρασί καὶ πίνανε κ' οἱ τρεῖς. Μιὰ νύχτα κιόλας, πὺν ὅξω ἔρριχνε δαυτὴ βροχὴ, τὰ μάτια του κλειστήκανε κεῖ πὺν κουβεντιάζανε μὲ τὴ Στέλια πλάι στὴ φωτιά καὶ ὁ Σταύρος λάγιαζε στὴν ἄκρη του. Ἐκεῖνη πῆρε μιὰ βελέτσα καὶ τὸν σκέπασε, μάζεψε τὴ φωτιά, ἔσβυσε τὸ φῶς κ' ἔπεσε κ' ἡ ἴδια πέρα καὶ κοιμήθηκε κοντὰ στὴν κούνια τοῦ παιδιοῦ. Κι ἀργότερα ὅταν ἕνα χέρι τῆς ἀγγίξε τὰ πόδια ψαχουλευτα μὲς τὸ σκοτάδι καὶ τὴν ξύπνησε, δὲν πετάχτηκε.

Κι ἀποδῶ καὶ μπρὸς ὁ Ἀντώνης ἀποκοιμότανε δίπλα στὴ γωνιὰ καὶ ἂς ζεστάνε ὁ καιρὸς καὶ σβήσανε τὴ φωτιά. Μόνο πὺς τώρα ὁ

* «Παναθήναια» 31 Μαρτίου.

Σταύρος άρχισε νά τόν ταράζει. Βογγούσε, αναθεματίζει πιδό πολύ τή νύχτα κ' έβηγε δλοένα περισσότερο. Ο γιατρός, όταν ή Στέλια τονέ ρώτησε αν ό άντρας της θα ξανασηκωθεί, μάζεψε τούς ώμους· κι όταν του είπε πώς δέν έχουνε νά τόν πλερώνουν άλλο, έπαψε νάρχεται.

Ο Σταύρος όμως άρχισε νά τονέ γυρέβει και φώναζε τή γυναίκα του γιατί δέν πήγαινε νά τονέ φέρει:

«Μ' άφίνεις νά πεθάνω, νά πάρεις άλλονε».

«Σκάσε, ρέψε αυτόν πού κοιτέσαι», του φώναζε και κείνη κ' έκλεινε τήν πόρτα πίσω της.

Α δέν είταν ώρα νά πάει στήν αποθήκη, έπαιρνε τό παιδί και πήγαινε στή γειτονιά, ή καθότανε όξω από τήν πόρτα και του έδειχνε τά πουλιά, πού κελαδούσανε, ή τάρια τά σύγνεφα του Απρίλη, πού περνούσανε στόν ουρανό.

Μά πάλι έρχότανε στιγμές πού τονέ λυπότανε. Και μιá μέρα γύρεψε του Αντώνη νά φέρει τό γιατρό.

Εκείνος τήν κοίταξε και γέλασε:

«Δέ λυπάσαι νά πετάξουμε τίς δυό δραχμές;» τής είπε.

Μά ό Σταύρος δέν έπαψε νά τονέ γυρέβει κ' ή Στέλια πήγε στόν αφεντικό πού δούλεβε και τόν παρακάλεσε κ' έστειλε κείνος τό δικό του τó γιατρό.

Ο γιατρός διώρισε κάτι κ' είπε πώς θα ξαναρθεί. Μά σάν ξαναήρθε βρήκε τόν άρρωστο χειρότερα, τήν πληγή πιδό σαπισμένη.

«Δέν έχει γιατρού ό άντρας σου», είπε τής Στέλιας, πού έτρεξε πίσω του όξω από τó σπίτι.

Η Στέλια έσκυψε τó κεφάλι, ακούμπησε στόν τοίχο κ' έκλαιπε σάν έφυγε ό γιατρός. Ύστερα μπήκε μέσα και πήγε και κάθησε σιμά στόν άρρωστο. Και του έπιασε τó χέρι.

Εκείνος τήν άφησε μιá στιγμή νά τó κρατήσει, έπειτα τó πήρε και τήν έσπρωξε:

«Φεύγα», τής είπε· «θέλεις νά πεθάνω».

«Όχι, δέ θέλω μñν τó λές αυτό», μουρμούρισε ή Στέλια έτοιμη νά ξανακλάψει.

«Τό θέλεις για νά πάρεις άλλον», ξαναείπε ό άρρωστος.

Η Στέλια σόπαινε.

«Φεύγα δέ στάθηκες ποτέ καλή. Και τώρα με γελάς».

«Όχι, όχι», έκαμε κείνη νά πεϊ, μά ή θολή ματιά του καρφώθηκε άπάνω της και δέν τήν άφησε νά τελειώσει.

«Σώπα. Με γελάς. Έδω μέσα με γελάς —»

Ο βήχας τόν έκοψε κ' ή Στέλια έμεινε μουδιασμένη εκεί, με χαμηλωμένα μάτια.

Ο Σταύρος πάλαψε ώρα με τó βήχα κ' ή Στέλια πάσκιζε νά τονέ βοηθήσει κρατώντας τó κορμί του όρθό· όσο πού έπεσε αποκαμωμένος χάμω, ναρκωμένος από τή σκόνη, πού του διώ-

ρισε ό γιατρός κ' ένα παιδί τής γειτονιάς πήγε στό αναμεταξύ και τήν έφερε.

Όταν τήν νύχτα ήρθε ό Αντώνης μεθυμένος κ' έπεσε νά κοιμηθεί κοντά της, ή Στέλια του μουρμούρισε σιγά τί άκουσε από τó γιατρό και τί κατόπι από τόν άντρα της. Μά ό Αντώνης γέλασε.

«Μή, μη δυνατά», τόν παρακάλεσε. «Άστονε νά πεθάνει πρώτα».

Καθώς μιλούσανε, δέν άκούσανε κ' οί δυό κάτι, πού σύρθηκε στήν άκρη. Όσο πού ξάφνω ή Στέλια γρίκισε κοντά της μιá φωνή βραχνή. Έμεινε σάν πετρωμένη.

«Νά πεθάνω! νά πεθάνω! Αϊ, μωρή; Δέ με γελάς;» έκραξε ή φωνή.

Και πάλι σόπασε μες τó σκοτάδι.

«Έλα, μωρή· νειρέβεται», τής είπε ό Αντώνης, πού δέν άκουσε καλά.

Η Στέλια πήρθε θάρρος νάνασηκωθεί. Μά ένας πνιμένος βήχας έσπασε μεμιás. Η Στέλια πετάχτηκε· πήγε κι άναψε τó φως.

Είταν ό άντρας της, πού είχε συνιθεϊ, δαγκώνοντας τά χείλια, κρατώντας τήν αναπνοή, κ' έφτασε ίσα με τήν άκρη τής γωνιάς. Μπόρεσε και φώναζε τά παραπάνω λόγια κ' ύστερα του πιάστηκε ή πνοή. Ο βήχας τόν έπνιξε.

Η Στέλια έμεινε πάλι μάρμαρο. Τόν έβλεπε νά πνίγεται, νά σφίγγει τίς γροθιές γερμένος προύμιτα, σωριασμένος στή γωνιά. Μόνο τó κεφάλι του είχε όρθό, τά δόντια του τρίζανε, γαλίζανε, τά τουφωμένα γένια του άφροδς γεμάτα, τά μάτια του γυρέβανε νά πεταχτούνε από τίς τρύπες τους και τήν κοιτάζανε άγρια και κόκκινα σάν αίμα, σά φωτιά.

«Μωρή, μωρή —» ρέκαζε πάλι κ' έκαμε νά τής άδράξει τά πόδια με τά δόντια καθώς εκείνη έσκυψε νά τονέ σηκώσει. Μά δέν έφτασε κι άδράξε τó άγκωνάρι τής γωνιάς.

«Δέ με γελάς αϊ; Μπροστά στα μάτια μου! Τί νά σου κάμω! Και κεινού —». Έδειξε τόν Αντώνη, πού είχε γυρίσει από τάλλο πλενό.

Και βλαστήμησε κ' έβρισε και φούαξε, όσο πού ό βήχας τόν ξανάπνιξε κ' έπεσε βουβαμένος στή γωνιά.

Όταν ή Στέλια τόν έφερε συρτά στό στρώμα του, δέν είχε δύναμη νά βγάλει λόγο πιά, δέν ένοιωθε αν είχε ακόμα πνοή μέσα του.

Τό πρωϊ τόν άφησε μαμουριασμένο στήν άκρη του και πήγε στή δουλειά της. Παρακάλεσε μιá γειτόνισσα νά ρίξει μιá ματιά σ' αυτόν και στό μωρό. Αμα γύρισε τó μεσημέρι βρήκε τήν γειτόνισσα στήν πόρτα.

«Αϊ μωρή», τής είπε κείνη, «ό άντρας σου πεθαίνει δλοένα. Δέν τó είδες; Η πληγή του πήρε και μυρίζει. Πώς στέκεσαι κεί μέσα!»

«Τό είδα, μά τί νά κάνω;» αποκρίθηκε ή Στέλια.

Κ' έσκυψε τó κεφάλι της και μπήκε μέσα.

Ο Σταύρος είταν ακούνητος, πεσμένος στή μεριά, πού τόν άφησε. Γύρισε και τήν κοίταξε άφωνος. Τόν κοίταξε και κείνη δίχως νά μιλήσει. Έπειτα πήγε στό παιδί της.

Τό πήρε, τόβαλε στα στήθη της και ξανάσκυψε τó κεφάλι. Κάποια θλίψη, κάποιος τρόμος σαλέβανε μέσα της χαμένα και θολά. Η άνάσα του θανάτου, πού φυσούσε από τήν άκρη εκεί όπου είταν ό άντρας της πεσμένος, τήν άνατρίχιαζε. Κ' ή θύμηση τής χτεσινής νυχτιάς τή βάραινε. Όχι γιατί ένοιωθε νά ρταίει, μά έτσι θολά τή βάραινε, τυφλά, χωρίς νά ξέρει κ' ή ίδια τó γιατί. Ένα βαρύ άφαντο χέρι, πού τόνιωσε πάντα νά τή σκουντά, νά τή σπρώχνει, νά τή σέρνει όπου ήθελε, τόνιωνε και τώρα νά τήν κρατεί δεμένη έδω και νά τής σωριάζει τó βάρος αυτό μέσα της. Από τήν ανοιχτή όμως πόρτα φύσημα δροσερό χυνότανε μέσα στό σπίτι και σκορπούσε τή μυρουδιά τής προαινάδας όξω κ' έφερνε τόν άχό από κελαδίσματα χελιδονιών, πού σκίζανε τόν χρυσόν άέρα. Κοίταξε κ' είδε πέρα φωτεινό τόν πράσινο τόν κάμπο, τόν ουρανό άπάνω άτάραχο κι δλάστραφτο. Και μιá πθυμιά τής ήρθε ξαφνικά, μιá λαχτάρα νά πάρει τó παιδί της και νά φύγει όξω άποδω, μακριά. Νάφήσει μοναχό τó χάρο νά τελειώσει εκείνο, πού άρχισε. Στό χέρι της δέ στέκει νά τó σταματήσει. Ας τόν αφήσει τότε νά κάμει γλήγορα, γληγορότερα όσο μπορεί. Τί θέλει, τί γυρέβει άλλο μέσα δω; Η βραχνή φωνή, πού τήν ξάφνισε ψές τή νύχτα στό σκοτάδι, τής ξαναπάγωσε τó αίμα. Τήν άκουγε ακόμα. Κ' ένοιωθε ακόμα νά τής καίει τó πρόσωπο ή μωσχνη άνάσα του άλλου, νά τής ζώνουνε τή μέση τά τραχεία, τά βαρεία του χέρια. Και τής φάνηκε πώς άκουσε στό δρόμο πατήματα, πώς είδε κάποιον ήσκιω, πού πέρασε αποπίσω της. Και θέλησε νά πεταχτεί, νά φύγει πρι νά μπει στήν πόρτα της, νά φύγει κι από τó θάνατο μακριά κι από κείνονε μακριά.

Μά ό άρρωστος τής φώναζε με αδύνατη φωνή: «Τί κάθεςαι, μωρή; Πεινάω».

Δέν κουνήθηκε.

«Πεινάω, μωρή. Τί έφερεις;» άκουσε νά τής ξανακράζει.

Εύπνησε.

«Τί νά φέρω; Πού νά τά βρω νά φέρω;» μουρμούρησε.

Ο άρρωστος βλαστήμησε:

«Θά μ' αφήσεις νηστικό, μωρή; Για νά πεθάνω;»

Η Στέλια κοίταξε τώρα στήν πόρτα περιμένοντας. Ο Αντώνης τήν είχε βάλει τήν περα-

σμένη μέρα και γύρεψε του αφεντικού της τά μεροδούλια της μπροστά για δλάκερη τή βδομάδα. Τής άφησε όσα τής χρειαζόντανε για τήν ήμέρα και τάλλα τής τά πήρε. Κ' ή Στέλια τόν καρτερούσε τώρα νά φέρει τίποτες νά φάνε.

Βγήκε όξω στή γωνιά του σπιτιού κι αγνάτευσε στό δρόμο και ξαναγύρισε και στάθηκε στήν πόρτα με σκυμένο κεφάλι.

«Πούναι τος, μωρή; δέν έρχεται;» φώναζε ό άντρας της.

Κ' έβρισε και ξανακλαύτηκε πώς τόν αφήνον έτσι νά πεθάνει.

Η Στέλια βγήκε, ξαναγνάτευσε στό δρόμο κ' ύστερα ήρθε, άφησε τó παιδί στήν κούνια και βγήκε πάλι όξω και πάει.

Τράβηξε στήν αγορά και πήρε άράδα τά μαγαζιά όσο πού βρήκε τόν Αντώνη. Έτρωγε με τή συντροφιά του.

«Τί θέλεις;» τή ρώτησε κεί πού τόν έκραξε στήν πόρτα.

«Πεινάει — πεινάμε», του είπε.

Εκείνος στάθηκε μιá στιγμή. Έπειτα μπήκε μέσα και σέ λίγο γύρισε κρατώντας ένα πιάτο.

Τόδωσε τής Στέλιας και τούτη τόφερε στόν άντρα της και κάθησε κοντά του και φάγανε. Αμίλητοι κ' οί δυό.

Αμα τελειώσανε κ' ή Στέλια κίνησε νά φύγει, ό Σταύρος τής φώναζε:

«Νά πιω, νά πιω. Δέ μουφερεις; Δέ σουδωσε;»

Έφυγε χωρίς νά του απαντήσει.

Σά γύρισε τονέ βρήκε νά βλαστημά, νά βρίζει και νά βήχει. Τόν ξενύχτισε κρατώντας τον. Ο Αντώνης δέν ήρθε κείνη τή βραδιά.

Τάλλο τó γιόμα ή Στέλια έτρεξε στή γειτονιά. Τήν άλλη μέρα πήγε στή γυναίκα του αφεντικού, όπου δούλεβα, και γύρισε στόν άντρα της με τó φαγι και τήν μποτιλίτσα δλόγεμη. Ο Σταύρος τήν άρπαξε από τά χέρια της δίχως νά γυρίσει τά μάτια στό φαγι. Η όρεξη του είχε κοπεί. Τό φαμάκι τής σαπισμένης πληγής σκόρπισε τώρα σ' όλο τó αίμα του. Τή νύχτα ό Αντώνης άφησε τó παράθυρο ανοιχτό· άλλως φούντωνε ή μυρουδιά τήν κάμαρα και δέν τόν άφηνε νά κοιμηθεί. Σιγά σιγά ό άρρωστος παράλυσε. Είχε απομείνει ένας σώρος μονάχα κόκκαλα, πού θέλανε λές παντούθε νά τρυπήσουν τó κερένιο δέσμα και νά πεταχτούν, πού τρίζανε σέ κάθε βήξιμο σά ρεπιασμένη σκεπή σπιτιού, πού τήν τραντάζει ό άέρας. Η Στέλια φοβότανε μñ σωριαστούνε σέ τρύπαλα στα χέρια της όταν έκανε νά του άγγίξει τó κορμί, νά τó άνασηκώσει, νά τυρίσει από τήν άλλη τή μεριά. Στό κάθε άγγισμα πονούσε ό άρρωστος, σέ κάθε τάρασμα βογγούσε, σέ κάθε πιάσιμο ήθελε νά βρούει. Μά και τó ξερό τó στρώμα κάτω του σά νάτανε πυρά δαυλιά, σά νάτανε

γεμάτο με βελόνες, με μύτες κοφτερές γιαλιών. Όταν τον άκουμπούσανε στο μαξιλάρι, ο βήχας του δάγκανε, του έσφιγγε το λαρύγγι να τον πνίξει και γύριβε να τον σηκώσουν πάλι. Με το νόημα. Η λαλιά του έιτανε πια κούφιος, μουγγός άχός, τα μάτια του απομένανε μια θολή, μουντή άσπράδα που σάλεβε στεγνή και κρύα μέσα στίς κόγχες. Και σά ζωμένα, σάν κολλημένα μέσα σ' αυτές τα βλέφαρα δεν μπορούσαν να κλείσουν ούτε μια στιγμή.

«Νά πιώ, νά πιώ», μπορούσαν μόνο και ψευδίζανε τα παραλυμένα χείλια.

Η Στέλια του άδειαζε στο στόμα ένα κουτάλι από το γιατρικό, που έδωσε ο γιατρός για να του ελαφρώσει τους πόνους. Μα ο άρρωστος ζάρωνε το πρόσωπο, δοκίμαζε να βλαστημήσει και γύριβε κάτι άλλο. Η Στέλια γέμιζε το κουτάλι από την μποτιλίτσα, που είχε φέρει ο Αντώνης, και άδειαζε στο στόμα του κι αυτό. Μα ούτε κείνο τον ήσυχάζε.

Δεν πήγαινε άλλο στη δουλειά της. Περίμενε κοντά στον άρρωστο την ώρα, που θά τον λευτέρωνε. Κάποτε ρχότανε καμιά γειτόνισσα, σκόρπιζε ξύδι, που έφερνε μαζί της, μέσα στην κάμαρα, έβαζε τη Στέλια να ήσυχάσει λίγη ώρα κ' έμεινε κείνη και παράστεκε το θάνατο. Δεν έφτανε κ' η γειτόνισσα σήκωνε τη Στέλια κ' έφευγε.

Μερικές νύχτες έμεινε κι ο Αντώνης άγρυπνος και συναλαζότανε με τη Στέλια κοντά στον άρρωστο. Μα στο τέλος βαρέθηκε. Άρχισε να βλαστημά και κείνος.

«Δεν πάει άλλο αυτή ή δουλειά», της είπε μια βραδιά που ήρθε προς τα μεσάνυχτα και τη βόηκε όρθιή σιμά στον άντρα της.

«Έλα να τον κρατήσεις μια στιγμή. Πάει, κόπηκα», τον παρακάλεσε ή Στέλια.

Εΐταν αποκαμωμένη.

Έκεινος την κοίταξε μονάχα και σωριάστηκε στη γωνιά.

«Δεν πάει άλλο αυτή ή δουλειά. Πιάσε και στρώσε», της ξαναείπε σέ λίγο.

Η Στέλια τον κατάλαβε που έιτανε μεθησμένος και πήρε και του έστρωσε να κοιμηθεί. Μα εκεί που τον σκέπαζε, την άδραξε από το φουστάνι.

«Έλα, πέσε και σύ», της είπε και την τραβήξε.

Η Στέλια τον κοίταξε άφωνη.

«Πέσε σουπα γι' αυτό ήρθα. Έλα δώ, σέ θέλω!» της φώναξε και την τραβήξε πιο δυνατά.

Έκείνη έκαμε να φύγει, μα έπεσε χάρω για να μη φωνάξει.

«Θεό δεν έχεις!» του μουρμούρισε.

Την έσφιξε. Ο ανασασμός του της άγγιξε το πρόσωπο και τη ζάλισε. Έγυρε το κεφάλι της στα χέρια και δάγκασε τα χείλια.

Ο άρρωστος βόγγησε κι άρχισε να βήχει. Η Στέλια έκαμε να τιναχτεί.

«Διάολε!» της φώναξε ο Αντώνης και της άρπαξε τα χέρια. «Δέ φεύγεις άποδω. Δεν πάει άλλο αυτή ή δουλειά, σουπα!»

Και τεντώθηκε προς τη γωνιά κ' έσβυσε το λυχνάρι, που έκαιγε κεί.

Ξανακούστη το βογγητό του Σταύρου.

«Αντώνη! Αντώνη! Σατανά!» μούγγρισε ή Στέλια και τινάχτηκε.

Μα ένα χτύπημα την ξανασώριασε χάρω. Κ' έμεινε κεί λουφασμένη, τρέμοντας και νάνασάνει. Εκεί της φάνηκε πως κάτι γλύστησε από σιμά της. Και της φάνηκε πως κάτι σκόνταιψε στην κούνια και την τράνταξε. Και το μωρό ξύπνησε κι άρχισε να κλαίει. Έτρεξε κεί.

Μα καθώς έσκυβε στην κούνια, κραυγή πρώτα βραχνόστριγγη, έπειτα μουγγή άκούστηκε από την άλλη άκρη. Γύρισε κείθε και στο άποφρεγγο, που έμπαινε από το παράθυρο, που είχε τα τζάμια μοναχά κλειστά, είδε κάτι να σαλέβει μπρος στο στρώμα, που έιτανε πεσμένος ο άντρας της. Μια στιγμή κ' ή κραυγή σβήστηκε. Μια στιγμή πάλι ένα ροχάλισμα και σώπασε κι αυτό.

Πετάχτηκε κι ώριψε κεί.

«Πάει τώρα, σύχασε. Έλα πέσε», της είπε ο Αντώνης πηδώντας άποκει μπροστά της και την έπιασε από το χέρι.

Τότε κατάλαβε:

«Φονιά, φονιά!» του φώναξε και ξαπολύθηκε χιμώντας προς την πόρτα:

«Τρεχάτε και τον έπνιξε! Τρεχάτε!»

Την άνοιξε φωνάζοντας πιο δυνατά, χτυπώντας ξέφρονη τα χέρια στο σκοτάδι.

Ο Αντώνης έκαμε να την τραβήξει, μα δεν μπόρεσε.

Οι γειτόνοι ξυπνήσανε τρομασμένη από τις φωνές της και τρέξαν.

Την μπάσανε μέσα κι άνάψανε το φως. Βρήκανε το Σταύρο ξαπλωμένο άνάσκελα στο στρώμα του. Τα μάτια του είχανε χυθεί όξω από τις κόγχες άσπρα πάντα και στεγνά, τώρα μένανε άσάλευτα.

Το μωρό έσκουζε στην κούνια, ή Στέλια φώναζε:

«Τον έπνιξε! τον έπνιξε!»

«Ποιός; Ποιός;» ρώτησε μια φωνή.

«Έκειός, εκείος εκεί!» έδειχνε ή Στέλια γυρίζοντας τα μάτια τρομασμένα δλόγυρα.

Μα δεν έιτανε κανείς. Ο Αντώνης πρίν, άφου δεν μπόρεσε να την κρατήσει, την έσπρωξε, γλύστησε πίσω της και χάθηκε όξω στο σκοτάδι.

«Θά είδε το χάρω», είπε μια γυναίκα και σταυροκοπήθηκε βλέποντάς την να στέκει όρθιή, δλότρευη και να κοιτάζει άγρια, χαμένα με τα χέρια τεντωμένα προς την πόρτα.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΤΟΥ ΑΠ' ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Φεγγάρι, να φωτίσης δεν προσμένω
το κάθε των όνειρών μου συντρίμμι
έπάνω σε γκρεμούς σπαταλεμένο
κάλλιο άς σκορπής το άμάλαγον άσήμι.

Ψεύτικα, μάταια όλα, ως και ή φήμη,
κι' ό κόσμος ένα πέλαος ώργισμένο.
"Ας πάη κανείς μονάχος σάν τ' άγρίμι
το φως σου άκολουθώντας το θλιμμένο!

Σε κόμπους την ψυχή του να διπλώνη,
να ρέη από τους πόρους του ή κακία,
κι' αλαίμαργα το φως σου να ρουφάη,

ώσαν το λύκο, που έχει δίψα άγρία,
κι' αποζητώντας αίματα, στηλώνει
τα μάτια του σε σένα κι' άλυχτάει!

ΤΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΑΚΙ

Το πράσινο, άδελφέ μου, κυπαρίσσι
που στίς αύλης έφύτεψες τη μέση,
το μάτι μου θερμά τώχει άγαπήσει
κι' όλη ή ψυχή μου άπάνου του έχει πέσει.

Πέρσυ ή λιγνή κορφή του είχε μπορέσει
στο μέτωπο άπαλά να με φιλήση,
ψηλότερη εΐνε έφέτο, μ' έχει άφήσει
και πάει κορώνα τ' άστρα να φορέση!

Κι' όταν για μένα έρθη ό καιρός όπου
[όντας
παραδομένος άτολμα στα χρόνια
φιλι δέ θά προσμένω ούτε και χάδι,

θα χωριστούμε πλέον μια μέρα αΐωνια:
Έκειό θα πάη το φως αποζητώντας,
κι' εγώ θα κατεβαίνω στο σκοτάδι!

ΟΠΩΣ ΘΡΗΝΟΣ...

Για μια φοράν άκόμη συντριμμένα
διπλώνω τα αίματόβρεχτα φτερά μου
και πέφτω. Σε ποιάν άβυσσον, ώϊμένα,
θα κρύψω τη μεγάλη συμφορά μου;

Σαχάρα ή πολυστέναχτη έρημιά μου,
κι' όλα για μένανε άγνωρα και ξένα,
και για τ' άποσταμένα κόκκαλά μου
ούτε ένα καλυβάκι μόνο, ούτε ένα!...

Νάινε βαθειά ή σπηλιά, να πέφτη άγάλλι
σταλαγματιά, όπως θρήνος, το νεράκι
και ή Λήθη αν δεν έρθη για να μου βάλλη

στα χείλη μου ροδόσταμο ή φαρμάκι,
νάινε το άργό νερό, που θα κυλάη
τις ώρες τις πικρές να μου μετροάη.

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Παππού, δέ φτάνει ό χρόνος για να ρίξη
στη μνήμη σου πλατειά τα σάβανά του
άσε το στίχο μου, σεμνά με τα φτερά του
την άτασπρην ιερότη σου ν' άγγίξη:

Το σπίτι μας καράβι, κι' είχε άνοιξει
προς νέα Κολχίδα τ' άσπρα τα πανιά του,
και σ' ό καραβοκύρης, που είχες δείξει
περήφανο, βαρύ το άρμένισμά του.

Οί κυνηγοί μιάς άπιαστής χιμαίρας
πηγαίναμε όλοι μας, παππού, και τρα-
[γουδώντας
τη δόξα της γενεάς μας της δευτέρας.

Ός που άφροισεν ό θάνατος, κι' όρμώντας
άρπαξε μ' ένα χτύπημα μοιραίο
τον Άργοναύτη έσε τον τελευταίο!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

[Τὸ Γλωσσικὸν Ζήτημα δὲν εἶναι νέον. Ἀπὸ τὰς συζητήσεις τῶν Ἑλλήνων σοφῶν τῶν παρελθόντων αἰώνων, παραθέτομεν ἀπόσπασμα προλόγου εἰς τὴν «Νεωτερικὴν Γεωγραφίαν» τοῦ Θεσσαλοῦ σοφοῦ Γρηγορίου Κωνσταντᾶ (1753 - 1844), τὸ ὁποῖον θὰ εἶχεν ἀξιόλογα τὴν θέσιν του καὶ εἰς τὰς σημερινὰς συζητήσεις. Ὁ Γρηγόριος Κωνσταντᾶς ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους ἀνδρας τῆς ἐποχῆς του, συγγραφεὺς καὶ διδάσκαλος τοῦ Γένους, πολλὰ δὲ ἀπὸ τὰς ιδέας του περὶ γλώσσης νομίζει κανεὶς ὅτι στηρίζονται ἐπὶ τῶν τελευταίων ἐξαγομμένων τῆς Γλωσσικῆς Ἐπιστήμης.]

Ἡ γλῶσσα ἡ ἑλληνικὴ ἄρχισε νὰ καλλιεργῇται πολὺ προτιήτερα ἀπὸ τὸν Ὅμηρον, καὶ ὄντας ἡ Ἑλλάδα διηρημένη εἰς πολλὰς ἀρχαῖς, επικρατοῦσαν ἀκολούθως καὶ πολλὰς διαλέκτοι, ἀπὸ ταῖς ὁποῖαις 4 ἦταν οἱ ἀξιολογώτεραι, εἰς ταῖς ὁποῖαις ἐστάθησαν προκομμένοι ἄνδρες καὶ ἐσύγγραφαν, καὶ μὲ τὰ συγγράμματά τους ταῖς ἐδωκαν αὐτὴν τὴν ἀξιολογότητα. Αὐταῖς ἦσαν ἡ Ἰωνικὴ, ἡ Δωρικὴ, ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Αἰολικὴ. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα (ἔστω καὶ εἰς τὴν αὐτὴ διάλεκτο), ἐμετάβαλε ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ὀμήρου ἕως εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Δημοσθένους· εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Ὀμήρου ὠμιλοῦσαν καθὼς γράφει ὁ Ὅμηρος, καὶ εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Πινδαρου καθὼς γράφει ὁ Πίνδαρος, (δὲν ἐννοῶ ὅμως καὶ ἕμμετρα) καὶ ἂν ἐσώζονταν λογογράφοι σύγχρονοὶ τους, τέτοια ἤθελαν εἶναι τὰ συγγράμματά τους, ἔξω ἀπὸ κάποιας ἀδειαῖς ὅπου εἶναι συγχωρημέναις εἰς ἕναν ποιητὴν διὰ τὰ μέτρα· κάποια γλωσσικὰ λέγω, κάποιαις φράσεσ, καὶ λέξεις κοινότεραις, ὅπου ἕνας λογογράφος γράφωντας ἄμμετρα, δὲν εἶν' ἀναγκασμένος νὰ ταῖς μεταχειρίζεται· δὲν εἶν' ἀναγκασμένος ὥσάν νὰ λέγω, νὰ μεταχειρισθῇ μία λέξι ἢ σηματοσμο Χιώτικο, ἢ Ἰωαννίτικα διὰ τὸ μέτρο ἢ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν τῶν στίχων· κάποια γλωσσικὰ καὶ κοινότερα ἢ μερικώτερα λέγω· ἐπειδὴ ταῖς ἀδειαῖς ἕνας ποιητὴς πρέπει νὰ ταῖς πέρῃ ἀπὸ τῆ φύσι, καὶ ὅχι νὰ ταῖς πλάττῃ μὲ τὴ φαντασίαν του· ἐπειδὴ τότε ἤθελε εἶναι παράξενος, λέγωντας σηματοσμούς καὶ λέξεις ὅπου δὲν ὀμιλοῦνται εἰς κανένα μέρος. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶναι φανερὴ ἢ διαφορὰ ὅπου εἶναι ἀναμεταξὺ εἰς τὴν γλῶσσα τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Δημοσθένους ἢ καὶ τοῦ Ἡροδότου.

Πολλοὶ μεταγενέστεροι πολλὰ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον καὶ ἄλλοι πάλιν ἀπὸ τὸν Δημοσθένη καὶ Πλάτωνα καὶ Θουκυδίδην καὶ Ξενοφῶντα, πλανεμένοι ἐξ ἴσου ὅλοι, ποιῶντας, ἤθελαν νὰ γράψουν εἰς τὴ διάλεκτο τοῦ Ὀμήρου· λογογραφῶντας, τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τῶν ἄλλων· διὰ τοῦτο μῆτε ἐκεῖνοι, μῆτε αὐτοὶ ἐπίτυχαν· ἐπειδὴ δὲν εἶναι

δυνατὸ νὰ γράψῃ τινὰς εἰς μιὰ διάλεκτο ὅπου ὀμιλοῦνταν χίλια χρόνια προτιήτερα, ἢ καὶ πεντακόσια, καὶ νὰ ἐπιτύχῃ· τὰ μιμήματα δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἄμυδρῶν εἰκασμάτων εἰκασματα ἄμυδρότερα. Δὲν εἶναι λοιπὸν παράξενον ἂν ὁ Πλάτων δὲν ἠμπόρεσε νὰ ποιῇ σὰν τὸν Ὅμηρον, καὶ ἐξέσχισε τὰ ποιήματά του· ἂν ἐποιοῦσε εἰς τὴν διάλεκτο τοῦ καιροῦ του, ἴσως ἤθελε εὐδοκίμησιν. Ὁ Εὐριπίδης καὶ Ἀριστοφάνης ἔνα τέτοιο ἔκαμαν καὶ εὐδοκίμησαν. Δὲν εἶναι ἀκόμη θαυμαστό, ἂν καὶ ἄλλοι ὑστερινοὶ πολλὰ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ Δημοσθένη, γράφωντας κατὰ μίμησιν ἐκείνων, ἀποτύχαιναν· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἔγραφαν εἰς μιὰ γλῶσσα ὅπου δὲν ὀμιλοῦνταν.

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἕνα μέσο καλὸ διὰ ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμαις, μὰ οἱ ἄνθρωποι πλανεμένοι δὲν ἠξεύρουν τί κάμνουν.

Ἡ γλῶσσα, ὅπου ὀμιλοῦμεν τώρα, ἔχει μιὰ συγγένειαν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν μεγάλην, καὶ ἠμπορεῖ δικαίως νὰ ὀνομασθῇ πέμπτη διάλεκτος τῆς Ἑλληνικῆς· μιὰ ὅμως διάλεκτος ὅπου ὑποδιαίρεται εἰς ἄλλαις διαλέκτους· αὐτὸ ἀκολουθεῖ ἀπὸ τὸν μεγάλο ἐκτοπισμὸ ὅπου ἔχουν καὶ οἱ νεώτεροι Ἑλληνες ἀναμεταξὺ τους. Οἱ Κύπριοι μὲ τοὺς Θρᾷκας, ἢ μὲ τοὺς Ἰωαννίτας νὰ ὀμιλοῦν ἀπαράλλακτα εἶναι ἀδύνατο κτλ. Αὐτὴ τὴ διαφορὰ τὴν αὐξάνει ἡ ἀμέλεια καὶ ἄλογη καταφρόνησι ὅπου ἔχομεν εἰς τὸ νὰ τὴν καλλιεργήσωμεν, καὶ νὰ τὴν πλουτίσωμεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ ἀκολούθως ἡ ὑστέρησι ὅπου ἔχομεν ἀπὸ βιβλία γραμμένα μὲ νοῦ, μὲ ἀρχαῖς καὶ κανόνες τῆς γλώσσης, καθὼς καὶ οἱ Ἴταλοι καὶ Φραντζέζοι καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης.

Ἡ γλῶσσά μας κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα προτερήματα ὅπου ἔχει εἶναι καὶ πολλὰ ὁρμονικὴ καὶ ποιητικὴ, καὶ ὅλα τὰ ξένα ἔθνη τὸ ὁμολογοῦν, ἡμεῖς μόνον δὲν τὸ ἠξεύρομεν, καὶ φαίνεται πῶς εἴμασθε ἕνα ἔθνος γηραλέο, καὶ πάσχομεν τὸ πάθος μερικῶν γερόντων ὅπου διὰ τὴν ἐπιπέδωσι τῶν ματιῶν μας δὲν βλέπομεν ἀπὸ κοντὰ, νὰ καταλάβωμε τί θησαυρὸ ἔχομεν, ἀμὴ κυτάξομεν μακρυνὰ νὰ ἰδοῦμεν τίποτες στίχους Ἑλληνικούς, Ἰταλικούς, Φραντζέζικους, καὶ δὲν στοχαζομάσθε πῶς ἡ στιχουργία ἢ Ἰταλικὴ, μάλιστα ἢ Φραντζέζικη, δὲν εἶναι τίποτες συγκρινομένη μὲ τὴν ἐδική μας.

Τὸ πλεονεκτήμα εἶναι ὅπου μερικοὶ ἐδικοὶ μας κάμνουν στίχους θαυμαστούς, ὥς τόσο ἐστερημένοι τρόπον τινὰ ἀπὸ αἰσθητικὴ δύναμι, θαυμάζουν κάποιαις κακοῤῥήζικαις στιχουργίαις ξέναις καὶ μάλιστα Φραντζέζικαις. Δὲν ἠξεύρου

πότε θὰ εὐγώμεν ἀπὸ αὐτὴ τὴ γεροντικὴ ἀναισθησία, πότε θὰ ἀποτινάξωμεν τὰ πρεσβυτικὰ περὰ καὶ νὰ ξανανεωθῶμεν. Ἡ διοίκησι δὲν μᾶς ἐμποδίζει τίποτες εἰς αὐτό, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι μὲ τὴν ἀμάθειάν μας, καὶ μὲ τὴν πατρικὴν μας κληρονομία, τὸ στασιῶδες, εἴμασθε αἷτιοι τῶν κακῶν μας· ἴσως καμμιὰ φορὰ ἢ μάθῃσι θὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἀφῆσωμεν αὐτὸ τὸ δλέθριόν μας ἐλάττωμα, δείχνοντας πολλὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας, τῶν ὁποίων τὰ κακὰ τ' ἀποδίδω ὅλα εἰς τὴν διχόνοια· μὰ ὅσο καταφρονοῦμεν τὴ γλῶσσά μας, θέλομεν μένῃ ἀμαθεῖς καὶ δυστυχεῖς καὶ ἕνα κοινὸ ἔρμαιο, μιὰ κοινὴ βοσκὴ τῶν ἄλλων.

Διὰ τὴν ἀναθροφὴν ἐλάμβαναν μεγάλη φροντίδα οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἕνα μόνον σφάλμα ἠμπορεῖ νὰ τοὺς εὕρῃ τινὰς, αὐτοὺς καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, ὅπου δὲν ἔβαναν τὰ παιδιὰ τους νὰ μαθαίνουν καὶ ξέναις γλώσσαις, καθὼς τὴν Αἰγυπτιακὴν, Συριακὴν, τῶν Φοινίκων, τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Περσῶν κτλ. μὰ ἐσπούδαζαν καὶ καλὰ τὴ δικήν τους, ἡμεῖς ὅμως οἱ καλὸντοχοὶ ἀπόγονοί τους μῆτε τὴ δικήν μας, καὶ εἴμασθε αὐτὸ ὅπου εἴμασθε, καὶ θὰ εἴμασθε ἐν ὅσῳ τὴν καταφρονοῦμεν· ἐπειδὴ ἕνα ἔθνος ἐν ὅσῳ ἀμελεῖ καὶ καταφρονεῖ τὴ φυσικὴν του γλῶσσα, ἀμελεῖ καὶ καταφρονεῖ τὸν ἀνθρωπισμὸν του, διὰ τὴν πῶ ἔτι. Μαθαίνουν μερικοὶ Ἑλληνες, μὰ καὶ αὐτὰ μὴν ἔχοντας καλλιεργημένην τὴ γλῶσσάν τους, μὲ μεγάλῃ δισκολίᾳ τὰ μαθαίνουν, καὶ πολλὰ ὀλίγοι, καὶ αὐτοὶ ὅχι καθὼς ἂν ἤθελαν σπουδάζῃ προτιήτερα τὴ μητρικὴν τους γλῶσσα· μαθαίνουν μερικοὶ Φραντζέζικα, Ἰταλικά, Λατινικά, Γερμανικά· μὰ αὐταῖς ὅλαις αἱ γλώσσαις δὲν εἶναι γλῶσσά μας, εἶναι ξέναις, καὶ δὲν ἐξελείφουν ἀπὸ τὸ βαμβακερὸν κατάστιχο ἐκείνους ὅπου ταῖς μαθαίνουν· ἕνα χελιδὼν οὐ καθίστησι μία, λέγει ἕνας λόγος· πεντὲς προκομμένοι δὲν συστήνουν τὸ ἔθνος, ἀπ' αὐτοὺς δὲν μπορεῖ νὰ πῇ τινὰς τὸ ἔθνος προκομμένο, ἀπὸ τὸ ἔθνος ὅμως ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς καὶ αὐτοὺς βαρβάρους καὶ ἀμαθεῖς· καὶ μάλιστα αὐτοὺς ὅπου δὲν θέλουν νὰ γράφουν εἰς τὴν γλῶσσάν τους διὰ νὰ μεταδίδουν τὴν προκοπὴν τους, ὅπου δὲν θέλουν νὰ δώσουν ἀρχαῖς εἰς τὴ γλῶσσάν τους νὰ εὐκολύνουν τὴ σπουδὴ τῶν νέων διὰ νὰ μὴ κάμουν τόσα χρόνια εἰς τὰ σχολεῖα χωρὶς νὰ μαθαίνουν τίποτες. Ὁ περιφημὸς Μοντεσκιὸς λέγει εἰρωνικῶς διὰ τοὺς Σπανιόλους πῶς εὐρῆκαν πολλοὺς τόπους εἰς τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον, καὶ εἶναι τόποι εἰς τὴ Σπάνια ὅπου δὲν τοὺς ἠξεύρουν ἀκόμη, τί ἤθελε εἰπῇ τάχα διὰ ἕνα σπουδαῖο δικό μας ὅπου ἠξεύρει πόσους χρόνους ῥημάτων ἐμεταχειρίζονταν προτιήτερα ἀπὸ δύο χιλιάδες χρόνους εἰς ταῖς Ἀθήναις, καὶ πόσους μεταχειρίζονται τώρα δὲν τοὺς ἠξεύρει. Τὸ πρῶτον καὶ

φυσικὸ μάθημα τῶν νέων πρέπει νὰ εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς μητρικῆς τους γλώσσης, ὕστερα ἡ γεωγραφία καὶ ἡ ἱστορία, ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ ὁ νέος ἠμπορεῖ νὰ προχωρῇ μὲ μεγάλη εὐκολία εἰς κάθε ἄλλη γλῶσσα ὅπου ἤθελεν ἐπιχειρησθῇ, εἰς καθὲ ἐγκύκλιο μάθημα, καὶ εἰς καθὲ ἐπιστήμην· καθὲ ἄλλη μέθοδος εἶναι ὀλέθρια διὰ τοὺς ἀρχαίους, μάλιστα τὸ νὰ τοὺς βάνουν εἰς μιὰ παλαιὰ γλῶσσα πρῶτον μάθημα· ἀπ' ἐδῶ λοιπὸν προέρχεται ὅπου διαβάζουν, διαβάζουν καὶ δὲν μαθαίνουν τίποτες, καὶ τὸ χειρότερον εἶναι ὅπου μὲ αὐτὸν τὸν ὀλέθριον τρόπο τῆς σπουδῆς ἐξαμβλύνεται καὶ ὁ νοῦς τους, καθὼς μὲ μία καλὴ μέθοδο δξύνεται καὶ τελειοποιεῖται.

Οἱ πρόγονοί μας λοιπὸν εἶναι πολλὰ ἀξίεπαινοὶ διὰ τὴ γλῶσσα, μ' ὅλον ὅπου δὲν ἐσπούδαζαν ξέναις γλώσσαις· ἐπειδὴ ἐσπούδαζαν καλὰ τὴ δικήν τους· οἱ ἀπόγονοὶ τους ὅμως εἶναι τὸ ἐναντίον καὶ χειρότερα ἀκόμη· ἐπειδὴ δὲν θέλουν νὰ ἠξεύρουν ἂν ἔχουν γλῶσσα, καὶ ἰσχυρογνομοῦν ἔτι εἰς τὴν ἀμάθειάν τους· ἄχ! τί καταισχύνῃ εἶν' εἰς τοὺς παλαιούς Ἑλληνας νὰ ἔχουν τέτοιους ἀπογόνους!

Ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ὑπερτεροῦσε ὅλαις ταῖς ἄλλαις καὶ καλλιεργημέναις καὶ ἀκαλλιεργηταῖς. Εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸ παλαιότερον ὀμιλοῦσαν Ἰωνικά· ἐπειδὴ καὶ παλαιοὶ Ἴωνες οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἦσαν ὕστερα ἐμεταβλήθησαν, καὶ εἶχαν κάποια διαφορὰ, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, μὴν ἔχοντας τὴ γλωσσοληψίαν μερικῶν, ὅπου στοχαζόνται τὴ μεταβολὴν τῆς γλώσσης διαφθορὰ τῆς γλώσσης, τὴν ἐσπούδαζαν καθὼς ἦταν, ἐσύγγραφαν εἰς αὐτήν, καὶ τὴν ἔδωκαν αὐτὸ τὸ ὄνομα ὅπου εἶχε. Τὸ ὑπερτέρημά της ἐστέκονταν μάλιστα εἰς μερικά φωνήεντα, καὶ εἰς τὸν χαριέστατον τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον τὰ ἐπρόφερναν· καὶ αὐτὸ ἦταν γενικόν. Θεόφραστος ὅπου διὰ τὴ θείαν του φράσιν εἶχε τὸν μετονομασθῇ ὁ Ἀριστοτέλης ἔτι, ἀγορεύοντας μιὰ φορὰ κατὰ λάχανα ἀπὸ μιὰ γερόντισσα, ἐγνωρίσθηκε ἀπ' αὐτὴ πῶς δὲν ἦτον Ἀθηναῖος, καὶ τὸν ἐμεταχειρίσθηκε ἐκείνη σὰν ξένο, μ' ὅλον ὅπου εἶχε καταβάλῃ καὶ μία ἐπιμέλεια ξεχωριστὴ εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ καλὰ τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Ἀπὸ τοῦτο εὐκολὰ ἐλέγχονται ἐκεῖνοι, ὅπου θέλοντας νὰ εὐγούν ἀπὸ μιὰ ἀτοπία τὸ πῶς δὲν πρέπει νὰ ἀφίνωμεν τὴ γλῶσσά μας ἀκαλλιεργητὴν, πέφτουν εἰς μιὰ ἄλλη πολλὰ χειρότερη, λέγοντας πῶς καλλιεργεῖται τῆς εἶναι νὰ μακραίνῃ ἀπὸ τὸ καθωμυλημένο ἰδίωμα, καὶ νὰ ἐγγίξῃ εἰς τὸ ἑλληνικὸν καὶ κατ' αὐτὴ τὴ στραβὴν καὶ παράλογον ἀρχὴν τοὺς δίνουν κατὰ κανόνας καὶ χαρακτῆρας, οἱ ὅποιοι χαρακτηρίζουν ἕνα ἀφύσικο καὶ ἀμορφο τέρας, μιὰ γλῶσσα μικτὴ ἀπὸ δύο τρεῖς μόρια ῥωμέικα καὶ λέξεις σηματοσμέναις καὶ συνταγμέναις κατὰ τὸν τύπον τῆς ἑλληνικῆς,

καὶ τὴν ὀνομάζουσιν μιξοβάρβαρη, καὶ ἔκαμαν καλλίτερα νὰ τὴν ὠνόμαζαν μιξοβάρβαρη· διατὶ ἀληθινὰ ἢ τέτοια γλῶσσα δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μύξαις καὶ σάλια βαρβαρικά· διὰ τοῦτο παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστη μου νὰ μὲ συχωρέσῃ νὰ μιλήσω κομμάτι παρεκβατικώτερα.

Καλλιέργεια μιᾶς γλώσσας εἶναι νὰ τὴν πλουτίσουν μὲ λέξεις, μὲ φράσεις, μὲ τρόπους τοῦ λέγειν, μὲ τροπαῖς καὶ μεταφοραῖς, μὲ παροιμίας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι στερημένη ἢ φτωχή ἢ γλῶσσα ἐνὸς ἔθνους ὁποῦ δὲν εἶναι παιδευμένο· ὅθεν διὰ νὰ πλουτισθῇ καὶ νὰ ἡμπορῇ νὰ παραστήσῃ κάθε λογῆς ἰδέα τοῦ ἔθνους ὁποῦ τὴ μεταχειρίζεται τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς κάθε γλώσσας, ἡμπορεῖ νὰ τὰ δανεισθῇ αὐτὰ ὅλα ἀπὸ μία ἄλλη ὁποῦ τᾶχει, ἐξαίρωντας μόνο ταῖς λέξεις, ταῖς ὁποῖαις πρέπει ἄλλαις νὰ ταῖς πάρῃ ἀπ' ἐκείνην ὁποῦ φαίνεται πῶς παράγεται, ἄλλαις νὰ ταῖς φικιάσῃ κατ' ἀναλογίαν ἐκείνων ὁποῦ ἔχει· μὰ ἂν δὲν ἡμπορέσῃ νὰ κυβερνηθῇ καὶ μὲ αὐτοὺς τοὺς δύο τρόπους, συγχωρεῖται νὰ ταῖς πάρῃ καὶ αὐταῖς ἀπὸ ὅπου ταῖς εὔρῃ· πλὴν ὅ,τι πάρῃ τόσο ἀπὸ τῆς μητέρας τῆς, ὅσο καὶ ἀπὸ ἄλλαις ξέναις γλώσσαις, διὰ νὰ τὰ οικειοποιηθῇ καὶ νὰ τὰ κάμῃ ἐδικὰ τῆς, πρέπει νὰ τὰ μεταμορφώσῃ ὅσο τὸ δυνατό εἰς τὴν ἐδικήν τῆς φύσιν, ἂν θέλῃ καλλιερῆσθαι, καὶ ὅχι μπαλωμένη μὲ λογῆς λογιῶν μπαλώματα. Αὐτὸ ἔκαμαν καὶ κάμουν ὅλο ἕνα οἱ Ἑγγλέζοι, οἱ Φραντζέζοι, οἱ Ἰταλοί, οἱ Σπανιόλοι, καὶ ὅσοι ἔτυχαν νὰ εὔρουν τὴ γλῶσσα τοὺς ἀκαλλιέργητοι· αὐτὸ ἔκαμαν μιὰ φορὰ καὶ οἱ Λατῖνοι· αὐτὸ ἔκαμαν (ἀκούσατε) καὶ οἱ προπάτορές μας Ἕλληνες, ὅ,τι ἐπῆραν ἀπὸ ἄλλαις γλώσσαις, τὸ ἐμεταποίησαν εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐδικῆς τῶν τόσῃ, ὁποῦ καὶ οἱ ἴδιοι ἴσως μετὰ καιρὸν ἐδυσκολεύονταν νὰ τὸ γνωρίσουν.

Αὐτὸ ἂς κάμωμεν καὶ ἡμεῖς, οἱ ἀπόγονοι τῶν περιφίμων ἐκείνων· ἡ γλῶσσα μας ἔχει τύπους σχηματιστικούς, ἔχει κλίσι, ἔχει κανόνας συντακτικούς· λοιπὸν ὅταν θὰ γράψωμεν εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν τοὺς τύπους τῆς, τὴν κλίσι τῆς, τοὺς κανόνας τῆς ὁποῦ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς κάθε γλώσσας, τὰ ὁποῖα τὰ εὐρίσκομεν ὅχι εἰς τὸν ἀέρα θεωρῶντας, μῆτε σὲ ἄλλη γραμματικὴ σκαλίζοντας, ἀλλὰ μέσα στὴν ἴδια γλῶσσα, παρατηρῶντας τὴ φύσιν τῆς, τούτεστι τὴν κοινὴν χρῆσιν ὁποῦ εἶναι δημιουργὸς καὶ γραμματικὴν κάθε γλώσσας· διὰ τί ἡ γραμματικὴ μιᾶς γλώσσας ὁποιασδήποτε δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε παρὰ μιὰ περιγραφὴ τῆς γλώσσας, ἡ ὁποία ζωγραφίζει τὴ μορφή, τοὺς χαρακτῆρας, τὰ ἰδιώματά τῆς, διὰ νὰ ἀκολουθοῦν ὅλοι καὶ νὰ μὴ γράφουν καθέννας κατὰ τὴ φαντασίαν του· (πάθος τοῦτο κοινὸ τῶν ἀνθρώπων νὰ ἀποτρέπωνται ἀπὸ τὰ

τετριμμένα)· αὕτη εἶναι καλλιέργεια γλώσσας, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγουν πῶς καλλιέργεια εἶναι νὰ τὴν ἐγγίζωμεν εἰς τὸ ἑλληνικόν, εἶναι κακοέργεια, ἂν συγχωρῆται νὰ εἰπῶ ἔτι, διαφθορά· διὰ τί ὅσο γυρεύομεν νὰ τὴν πλησιάσωμεν εἰς τὸ ἑλληνικόν, τόσο τὴ μακραίνομεν ἀπὸ τὴ φύσιν τῆς, τὸ ὁποῖο βέβαια ἕνας φρόνιμος δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὸ εἰπῇ καλλιέργεια.

Εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ προβάλλουν ὅλοι σχεδὸν οἱ σπουδαῖοι μας, πῶς μῆτε ὁ Πλάτων μῆτε ὁ Ἀριστοτέλης μῆτε ἄλλος τινὰς ἔγραφε καθὼς ὠμιλοῦσε τότε ὁ πολὺς ἄνθρωπος, διὰ νὰ στερεώσουν τὴ γνώμην τους, πῶς πρέπει καὶ καλὰ νὰ μὴ μιμούμεσθαι καὶ ἡμεῖς τὴν κοινὴν ὁμιλίαν ὅταν γράφωμεν, ἀλλὰ νὰ κλίνωμεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν διὰ νὰ διαφέρωμεν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ἀποκρίνομαι πῶς ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ ὁ Δημοσθένης ὅταν γράφουν, διαφέρουν πολλὰ ἀπὸ τὴν κοινὴν ὁμιλίαν, πλὴν ὅχι εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ λέγουν οἱ σπουδαῖοι μας νὰ διαφέρωμεν ἡμεῖς, εἰς τὴν κλίσι δηλαδὴ καὶ τὸ σχηματισμὸν τῶν λέξεων καὶ τὰ πάθη, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν περιπλοκὴν τοῦ λόγου, σὺ μακροσκελίσμα τῶν περιόδων καὶ σὲ κάποια παιγνίδια τῆς συντάξεως, τὰ ὁποῖα τὰ ἐπενόησαν αὐτοὶ ἴσως διὰ στολισμὸν τῆς ὁμιλίας των, καὶ εἰς αὐτὰ ἐδιέφερον ὅταν ἔγραφαν, ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν δημῶδη λαόν, μὰ καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου τους· διὰ τί τὸ κατεπεῖγον τοῦ ὁμιλεῖν δὲν συγχωρεῖ τὴ γλῶσσα νὰ περιπλέκῃ μὲ τέχνη, νὰ πρωθυστερίσῃ καὶ νὰ παίξῃ, καθὼς ἡ εὐκαιρία τοῦ γράφειν συγχωρεῖ τὸ κονδύλι, τὸ ὁποῖο ἀκολουθεῖ εἰς κάθε γλῶσσα, καὶ πρέπει νὰ τὸ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς· τὰ πάθη ὅμως, τὴν κλίσι καὶ τὴ μορφὴν τῶν λέξεων τὰ ἐμεταχειρίζονταν, ὅταν ἔγραφαν, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης ἀκριβέστατα, καθὼς τὰ μεταχειρίζονταν ὅταν ὠμιλοῦσαν ὁ παπουτζῆς καὶ ὁ ῥάφτης καὶ ὁ μάγειρας τοῦ καιροῦ τους, καὶ δὲν εἶχαν ξεχωριστὴν κλίσι καὶ σχηματισμὸν οἱ σοφοὶ ἀπὸ τοὺς κοινούς· καὶ ἡ γερόντισσα ποῦ ἐγνώρισε τὸν Θεόφραστο πῶς δὲν ἦταν αὐτόχθωνας, δὲν τὸν ἐγνώρισε ἀπὸ σύνταξιν ἢ ἀπὸ κανένα σχῆμα· διὰ τί αὐτὰ ὁ Θεόφραστος καλλίτερα τὰ ἤξευρε ἀπὸ τὴν γερόντισσα, ἀλλὰ βεβαίως τὸν ἐγνώρισε ἢ ἀπὸ προφορὰ ἢ ἀπὸ πάθος καμμιᾶς λέξεως.

Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ λέγω καὶ ἐγὼ πῶς πρέπει νὰ κλίνωμεν ὅταν γράφωμεν Ῥωμαῖκα, καὶ μιμούμεσθαι δηλαδὴ τὰ πάθη καὶ τὸ σχηματισμὸν ὁποῦ ἔδωκε ἡ κοινὴ χρῆσι εἰς τὴν γλῶσσα, ἂν θέλωμεν νὰ γράφωμεν τὴν γλῶσσα ὁποῦ ἐπαγγελόμασθαι, καὶ διὰ νὰ διαφέρωμεν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, εἶναι ἄλλα πράγματα νὰ κάμωμεν· εἰδὲ καὶ σχηματίζωμεν ταῖς λέξεις κατὰ τὴν κλίσι τῆς ἑλληνικῆς, δὲν γράφομεν Ῥωμαῖκα, διὰ τί δὲν ἀκολουθοῦμε τὴ φυσικὴν χρῆσιν τῆς γλώσσας· μῆτε ἑλληνικά, διὰ τί δὲν ἀκολουθοῦ-

μεν τοὺς συντακτικούς λόγους τῆς ἑλληνικῆς, ἀμὴ γράφομεν ἕνα μικρὸ τέρας, τὸ ὁποῖον ἂν τὸ διαβάσῃ ἕνας καθαρὸς Ἕλληνας καὶ ἕνας καθαρὸς Ῥωμαῖος, μῆτε ὁ ἕνας μῆτε ὁ ἄλλος θὰ τὸ γνωρίσουν τί γλῶσσα εἶναι. Ἀμὴ δὲν εἶναι μεγάλη ἐντροπὴ νὰ καταφρονοῦμεν τὴ γλῶσσά μας, νὰ τὴ στοχαζώμασθαι βάρβαρη, καὶ φοβούμεσθαι νὰ τὴ γράψωμεν καθαρὰ καθὼς μᾶς τὴν ἔδωκεν ἡ φύσις, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀνακατόνωμεν μὲ τὴν ἑλληνικὴν διὰ νὰ εἵμασθαι ἐξ ἡμισείας βάρβαροι, καὶ νὰ μὴ θέλωμεν νὰ τὴ γράψωμεν καθὼς πρέπει, διὰ νὰ εἵμασθαι ἐντελῶς εὐγενεῖς, καθὼς νομίζονται καὶ εἶναι ὅλα τὰ ἔθνη ὁποῦ μιλοῦν καὶ γράφουν τὴ γλῶσσά τους καθαρὰ κατὰ τὴ φύσιν καὶ χρῆσιν τῆς;

Πλὴν τοῦτο δὲν εἶναι νόσος μόνο τῶν Ῥωμαίων· τὸ εἶχαν οἱ Φραντζέζοι ἕως εἰς τὸν περασμένο αἰῶνα· τὸ εἶχαν οἱ Γερμανοὶ ἕως προχθές· ὁ πρῶτος Φραντζέζος ὁποῦ ἔκαμε γραμματικὴν στὴ γλῶσσά του, τόσο ἐμισήθηκε ἀπὸ

τοὺς σοφοὺς τοῦ καιροῦ του καὶ ἐπομένως καὶ ἀπὸ τοὺς κοινούς διὰ τὴν πρόληψιν ὁποῦ εἶχαν εἰς αὐτούς, τόσο λέγω ἐμισήθηκε, ἐπειδὴ ἐσχημάτισε ταῖς λέξεις κατὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν, καὶ ὅχι κατὰ τὴ λατινικὴν, ὥς ὁποῦ ἐφτώχυνε, μὲ τὸ νὰ μὴν ἐγύριζε κανέναν νὰ τὸν ἰδῇ, καὶ ἀπέθανε ἀπὸ τὴν πείνα· ὁμοίως ὁ πρῶτος Γερμανὸς· ὅμως αὐτὰ τὰ ἔθνη ἐγνώρισαν τέλος πάντων τὴν τύφλωσίν τους, καὶ θανατῶνται ἐκείνους, ὁποῦ ἐκαταφρόνισαν οἱ προπάτορές τους, καὶ τοὺς ἐκθειάζουν διὰ τὴν δεξιότητά τους, καὶ τοὺς ἐμιμήθησαν καὶ τοὺς στήνουν κολοσσούς εἰς τὰ φιλολογικὰ τους βιβλία· διὰ τί τοὺς ἀνοῖξαν τὰ μάτια, καὶ τοὺς ἔδειξαν δρόμον ὁμαλὸν καὶ σύντομον διὰ νὰ προκόσουν· ἀμὴ ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τῶν ἡμιθέων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων καυχούμεσθαι πῶς ἐκληρονομήσαμεν τὸ πνεῦμα, νὰ εἵμασθαι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Κελτοὺς καὶ Τεύτονας, δὲν εἶναι ἐντροπὴ μας; ἂς τὸ στοχασθῇ καθέννας καὶ ἐγὼ ἐμβαίνω εἰς τὸ προκείμενόν μου».

† ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ ΕΜΕΡΣΟΝ—ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ *

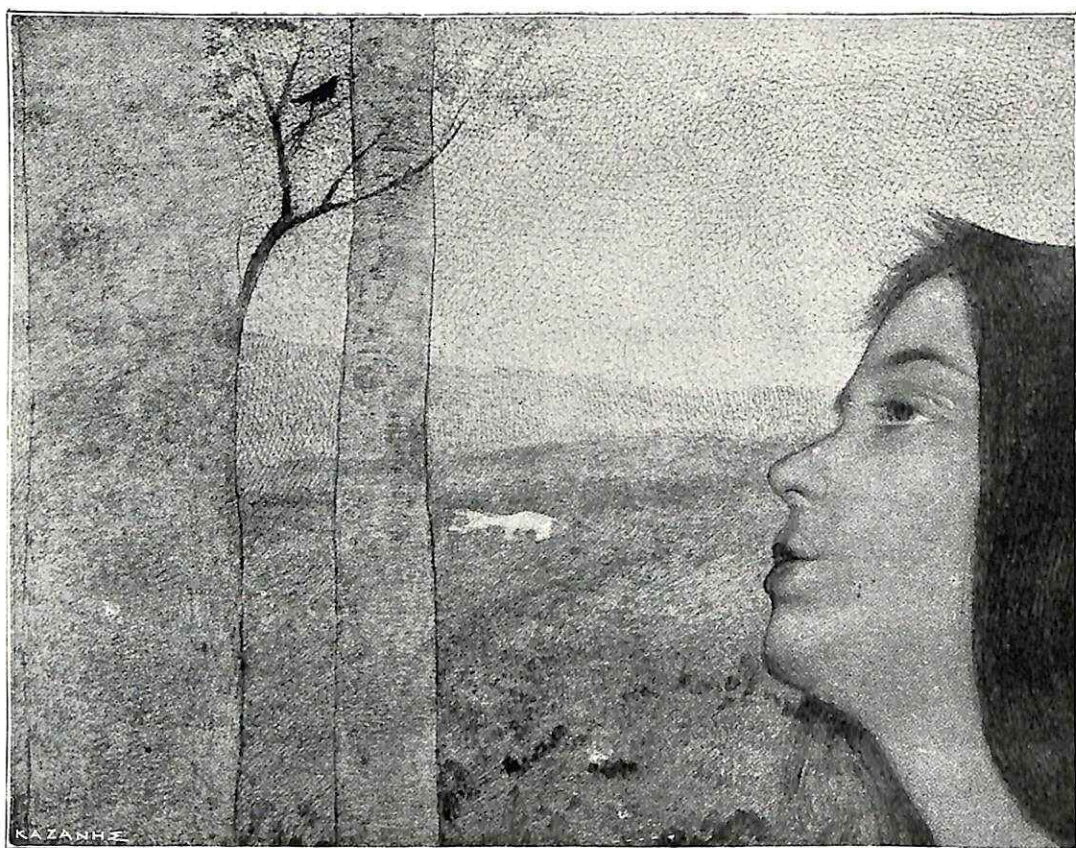
Εν τῷ μεταξύ ὁ Πλάτων ἐβύζανεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιηγήσεις του τὴν ἔννοιαν μιᾶς θεότητος, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς ὅλα τὰ πράγματα. Τὴν ἐνόητα τῆς Ἀσίας καὶ τὰς λεπτομερεῖας τῆς Εὐρώπης, τὸ ἄπειρον τοῦ ἀσιατικοῦ νοῦ καὶ τὴν ὀριστικὴν, ἀποτελέσματα ἀγαπῶσαν, μηχανὰς κατασκευάζουσιν, ἐπιφανείας ἀναζητοῦσαν, θεαματικὰς παραστάσεις διοργανοῦσαν Εὐρώπην—ἦλθεν ὁ Πλάτων νὰ τὰς συνδιαλλάξῃ, νὰ τὰς ἐνώσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν δρᾶσιν ἀμφοτέρων διὰ τῆς ἐπικοινωνίας. Αἱ ἀρεταὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης ὅλαι εἶνε μέσα εἰς τὴν κεφαλὴν του. Εἰς τὴν Μεταφυσικὴν καὶ εἰς τὴν Φυσικο-φιλοσοφίαν ὁ εὐρωπαϊκὸς νοῦς ἀνεῦρε τὴν ἐκφρασίν, ἔθηκεν εἰς αὐτὰς ὥς βάσιν τὴν θρησκείαν τῆς Ἀσίας.

Ἐν συντομίᾳ ἀνεστήθη τότε εἰς νοῦς ἐγκλείων μέσα του τὴν ἰσορροπίαν καὶ δυνάμενος νὰ συλλάβῃ καὶ τὰ δύο στοιχεῖα. Εἶνε τὸσον εὐκὺλον νὰ εἰνέ τις μέγας ὅσον καὶ νὰ εἶνε μικρός. Ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν θέλομεν νὰ πιστεῦωμεν ἀμέσως εἰς ἀξιοθαύμαστα πνεύματα, εἶνε ὅτι εὐρίσκονται πέραν τῶν ὁρίων τῆς πείρας μας. Εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν ἡ παρυσία των εἶνε τὸσον σπανία, ὥστε καταντοῦν ἀπίστευτα καὶ ἐν τούτοις μυχίως ὅχι μόνον δὲν

ὁμιλεῖ καμμία δυσπιστία κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας καὶ ἡ πλέον ἔντονος δυσπιστία συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐμφανίσεώς των. Ἀλλ' εἴτε ἠκούσθησαν ἢ ὅχι φωναὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν, εἴτε εἶδεν ὁ πατήρ του ἢ ἡ μήτηρ του εἰς τὸν ὕπνον τῆς ὅτι τὸ τέκνον των ἦτον υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, εἴτε ἐπεκάθησεν ἢ ὅχι εἰς τὰ χεῖλη του σμήνος μελισσῶν, τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ βλέπῃ καὶ τὰς δύο ὀψεις τῶν πραγμάτων. Ἡ ἀπαράμιλλος συνθετικὴ δύναμις, ἡ τὸσον οἰκεία μὲ τὴν Φύσιν, αἱ δύο πλευραὶ τῆς πλακὸς τοῦ Διὸς, ἡ ἑνωσις τῶν δύο ἀδυνάτων, ποῦ ἐπαναλαμβάνεται εἰς κάθε πρᾶγμα, — ἡ πραγματικὴ του καὶ ἡ ἰδανικὴ του σημασία — μετέβη πλέον κατὰ τέλειον τρόπον καὶ εἰς τὴν συνείδησιν ἐνὸς ἀνθρώπου.

Ὁ νοῦς ποῦ διετέλει εἰς ἰσορροπίαν ἦλθε. Μολονότι ἡγάπα τὴν ἀφηρημένην ἀλήθειαν, ἐφύλαξεν ἐν τούτοις τὸν ἀνθρωπισμὸν τοῦ διδάσκων τὴν δημοτικωτάτην ὅλων τῶν ἀρχῶν, τὸ ἀπόλυτον ἀγαθόν, ποῦ ἄρχει ἐπὶ τῶν βασίλων καὶ δικάζει τοὺς δικαστάς. Ὅσῃς διετύπωνε μεταφυσικὰ γνωρίσματα καὶ διακρίσεις, ἐφρόντιζε νὰ παραλαμβάνῃ τὰς εἰκόνας του ἀπὸ πηγᾶς, τὰς ὁποίας ἐπεριφρόνουν οἱ σοφισταὶ καὶ οἱ πολιτικοὶ ῥήτορες, ἀπὸ ἵππους καὶ κυνάρια, ἀπὸ κάδους καὶ χύτρας, μαγείρους καὶ ἀνθρώπους τῆς ἀγορᾶς, ἀπὸ τὰ παραπλήγματα τῶν κεραιμένων, τῶν ἱπποκόμων, τῶν σφαγέων

* «Παναθήναια» 31 Μαρτίου.

ΚΑΛΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΟΥΛΙ

ΥΠΟ Α. ΠΙΚΕ

καὶ τῶν ἰχθυοπωλῶν. Καθόλου δὲν ἐπιζητεῖ νὰ δείξῃ τὴν ἀπόφασιν ὅτι πρέπει καὶ οἱ δύο πόλοι τοῦ νοῦ νὰ φαίνονται εἰς τὰς ἀνακρινώσεις του. Τὰ ἐπιχειρήματά του καὶ τ' ἀποφθέγματα ἔχουν μέσα τῶν δλόκληρον τὴν βαρύτητα καὶ ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ σφαιρικὴν τελειότητα. Εἰς αὐτὰ φαίνονται πραγματικῶς πάντοτε καὶ οἱ δύο πόλοι καὶ εἶνε σὰν νὰ γίνωνται δύο χεῖρες ποὺ συλλαμβάνουν ὅτι ταῖς ἀνήκει καὶ τὸ οἰκειοποιῦνται.

Κάθε μέγας καλλιτέχνης ἔγινε τοιοῦτος διὰ τῆς συνθέσεως. Ἡ ἰσχὺς μας ἔγκειται εἰς τὰς μεταβάσεις, εἶνε τρόπον τινὰ ἡ μεταίχιμος γραμμὴ μεταξὺ δύο ἀκροτήτων. Ὁμοιάζει τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, τὴν θάλασσαν ποὺ τὴν βλέπομεν ἀπὸ τὴν ἀκτὴν, τὴν ἀκτὴν ποὺ τὴν βλέπομεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὴν ἐνέργειαν δύο μετάλλων, ποὺ συνεφάπτονται ἐκδηλοῦται εἰς τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεώς μας κατὰ τὴν προσέγγισιν ἢ τὴν ἀπομάκρυνσιν φίλου, εἰς τὴν πείραν προνοητικῆς παραγωγικότητος, ἢ ὁποία δὲν ἐμφανίζεται οὔτε εἰς τὴν οἰκουμένην οὔτε εἰς τὰ ταξίδια, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς μεταβατικὰς

περιόδους ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο, καὶ αἱ ὁποῖαι πρέπει δι' αὐτὸ νὰ χρησιμοποιῶνται καταλλήλως καὶ νὰ διατίθενται τοιοντοτρόπως, ὥστε νὰ παρέχουν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλειτέραν ἐπιφάνειαν ἢ τοιαύτη κυριαρχία δύο στοιχείων πρέπει καὶ καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὰ θέληγτρα τοῦ Πλάτωνος. Ἡ τέχνη ἐκφράζει τὸ ἐν καὶ ταυτούσιον διὰ τοῦ ἁλλοίου. Ὁ νοῦς ζητεῖ νὰ κατανοήσῃ τὴν ἐνότητα ἐν τῇ ἐνότητι, ἢ ποιήσῃ θέλει νὰ τὴν δείξῃ διὰ τοῦ πολλοῦ, δηλαδὴ πάντοτε δι' ἐνὸς ἀντικειμένου ἢ συμβόλου. Ὁ Πλάτων φέρει μαζί του πάντοτε δύο δοχεῖα, ἐν γεμάτων μ' αἰθέρα καὶ τὸ ἄλλο μὲ βαρὴν καὶ μεταχειρίζεται πάντοτε καὶ ἀμεταβλήτως καὶ τὰ δύο. Ἐὰν τὰ γεγονότα ἐκτεθοῦν κατὰ σειρὰν βαλμένα μὲ γεγονότα, ὡς στατιστικὴ, ὡς πραγματικὴ ἱστορία, θὰ εἶνε μόνον ἀπλᾶ ἀντικείμενα καταγραφῆς. Ἀλλ' ἐὰν ἐκφρασθοῦν διὰ τοῦ λόγου, θὰ ἔχουν ἀνεξάντλητον θέληγτρον. Ὁ Πλάτων στρέφει πρὸς ἡμᾶς μὲ ἀκατάπαυστον ποικιλίαν ὅτε μὲν τὴν μίαν ὁτὲ δὲ τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς πλακὸς τοῦ Διός.

Καὶ διὰ νὰ μεταχειρισθῶ ἐν παραδείγματι:

ἀπὸ τοὺς φυσιοφιλοσόφους ὁ καθεὶς εἶχεν ὑπαγάγει τὴν θεωρίαν του εἰς τὸν κόσμον τὴν θεωρίαν τῶν ἀτόμων, τὴν θεωρίαν τοῦ πυρός, τὴν τῆς δίκης τοῦ ὕδατος καὶ τὴν τοῦ πνεύματος, θεωρίας δηλαδὴ τῶν ὁποίων ἡ θεμελιώδης ἐννοία ἦτον ὅτε μὲν μηχανικὴ, ὅτε δὲ χημικὴ. Ὁ Πλάτων, ὁ μέγας διδάσκαλος τῶν μαθηματικῶν, ὁ ἀκάματος ἐρευνητὴς ὅλων τῶν φυσικῶν νόμων καὶ αἰτίων, αἰσθάνεται ὅτι ὅλα ταῦτα εἶνε δευτερεύοντα αἰτία καὶ ὡς τοιαῦτα δὲν εἶνε προσφυῆ εἰς κοσμικὰς θεωρίας, ἀλλὰ εἶνε ἀπλῶς μόνον ὕλικά ἀντικείμενα καταγραφῆς. Δι' αὐτὸ εἰς τὴν ἐρευναν τῆς φύσεως προτάσσει τὸ δόγμα: «Λέγωμεν δὴ δι' ἣν τινὰ αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησεν, ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος»· τούτου δ' ἐκτὸς ἂν πάντα ὅτι μάλιστα γενέσθαι ἐβουλήθη παραπλήσια ἑαυτῷ ταύτην δὲ γενέσεως καὶ κόσμου μάλιστα ἂν τις ἀρχὴν κυριωτάτην παρ' ἀνδρῶν φρονίμων ἀποδεχόμενος ὁρθότατα ἀποδέχοι τ' ἂν βουλήθῃς γὰρ ὁ Θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν παραλαβὼν οὐχ ἡσυχίαν ἔχον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμυλῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάντως ἄμεινον. Θέμις δ' οὐτ' ἦν οὐτ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ δοῦν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον». Τὸ δόγμα τοῦτο εἶνε ἡ ζωὴ καὶ ἡ προσωποποιήσις ὅλης τῆς φιλοσοφίας.

Ἡ συνθετικὴ ποὺ χαρακτηρίζει τὴν διάνοιάν του ἀποκαλύπτεται εἰς ὅλα τὰ ἔργα. Ὅπου-δήποτε ἐμφανισθῇ νοῦς ἀσυνήθως εὐρύς καὶ ἐκτεταμένος, θὰ εὗρωμεν προτερήματα εὐκόλως συνενούμενα εἰς τὸν ζωντανὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ φαινόμενα ἀσυμβίβαστα εἰς τὴν περιγραφὴν. Ὁ νοῦς τοῦ Πλάτωνος δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐκτεθῇ εἰς κινεζικὸν κατάλογον, ἀλλὰ ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸς μόνον ἀπὸ ἑνὸς ἐξαιρετικῶν νοῦν κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἐξαιρετικῆς τῆς δυνάμεως. Εἰς αὐτὸν συνδυάζεται ἡ πλέον ἀχαλίνωτος φαντασιοπληξία μὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ γεωμέτρου. Καὶ ὅμως ἡ τολμηρὰ του φαντασία τοῦ παρέχει ὡς ἄλλο τόσον ἀσφαλέστερο στήριγμα τὰ γεγονότα, ὅπως εἰς τὰ πτηνὰ ποὺ πετοῦν ὑψηλότερα ἢ φύσις δίδει καὶ τὰς νευροδεστέρας πτέρυγας. Τὸ ἀριστοκρατικὸν του τόρνεμα, ἡ ἐσωτερικὴ κομψότης ποὺ τὴν ἀκονίζει μίαν τόσον λεπτὴ εἰρωνεία, ὥστε νὰ κεντᾷ καὶ νὰ παραλῇ, στολίζουν τὴν πλέον ἀκμαίαν ὑγίαν καὶ τὸν πλέον ἰσχυρὸν οργανισμόν. Οἱ παλαιοὶ ἔλεγον ὅτι «ἐὰν ὁ Ζεὺς κατέβανεν εἰς τὴν γῆν, θὰ ὀμίλει τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος». Ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ ἀριστοκρατικὸν αὐτὸ ὕφος ἐνυπάρχει εἰς τὴν τάσιν πολλῶν καὶ τὴν οὐσίαν ὅλων τῶν ἔργων του κάποια σοβαρότης, ἡ ὁποία εἰς τὴν

Πολιτείαν καὶ εἰς τὸν Φαίδωνα μεταρσιόνηται μέχρις ἐκστάσεως. Τὸν ἐκατηγόρησαν ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους ὑπεκρίθη τὸν ἄρρωστον. Ἀλλὰ τ' ἀνέκδοτα τὰ ὁποῖα διεσώθησαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μαρτυροῦν πόσον ἀνδρικῶς ἐπενέβη εἰς τὸν δῆμον ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου του, ἀφ' οὗ παρέμεινεν ἀκόμη καὶ ἡ ἀγρία κραυγὴ τοῦ ὄχλου κατὰ τοῦ Πλάτωνος. Καὶ ἡ ἀγανάκτησις μὲ τὴν ὁποίαν εἰς πολλὰ τῶν ἔργων του ἐκφράζεται κατὰ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος μαρτυρεῖ κάποιαν ἀτομικὴν δυσαρέσκειαν, ἀλλ' ἔχει τοιαύτην χρηστότητα καὶ φιλοδικαιοσύνην, μίαν ἔμφυτον εὐλάβειαν πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἐντίμον καὶ τόσον ἀνθρωπισμόν, ὥστε πάντοτε μὲ ἀνεκτικότητα διατίθεται πρὸς τὰς δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ πίστις του, ὅτι ἡ ποιήσις, ἡ προφητεία καὶ ἡ κατανόησις τῶν ὑψίστων ἐννοιῶν προέρχονται ἀπὸ μίαν γνώσιν, τῆς ὁποίας δὲν εἶνε κύριος ὁ ἄνθρωπος, ὅτι οἱ Θεοὶ ποτὲ δὲν φιλοσοφοῦν, ἀλλὰ ὅτι αὐτὰ τὰ θαύματα συντελοῦνται μὲ κάποιοι εἶδος θείας ἐπιφοιτήσεως. Μὲ τὰ πτερὰ τῶν Πηγᾶσων τούτων πετᾷ ὑψηλὰ εἰς τὰς νεφελώδεις ἐκτάσεις, ἐπισκέπτεται κόσμους, εἰς τοὺς ὁποίους σὰρξ ἀνθρώπου ποτὲ δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ· εἶδε τὰς ψυχὰς βασανιζομένας, ἤκουσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὑπάτου δικαστοῦ, βλέπει τὴν τιμωρὸν μετεμψύχωσιν, τὰς μοῖρας μὲ τὴν ἡλακτὴν καὶ τὴν ψαλίδα καὶ ἀκούει τὸν ἐκκωφαντικὸν βόμβον τῆς ἀτράκτου των.

Ἀλλὰ ἡ φρόνησις του ποτὲ δὲν τὸν ἐγκατέλειπε. Ἀγεταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἀνέγνωσε τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῶν πυλῶν τοῦ Βουζυράν: «Νὰ ἦσαι τολμηρὸς» — καὶ εἰς τὴν δευτέραν πύλιν: «Νὰ ἦσαι τολμηρὸς καὶ πάλιν νὰ ἦσαι τολμηρὸς!» Καὶ τέλος εἰς τὴν τρίτην πύλιν: «Νὰ μὴν ἦσαι πολὺ τολμηρὸς!» Ἡ δύναμις του ὁμοιάζει τὴν ὀρμὴν πίπτοντος πλανήτου, ἡ μετριοφροσύνη του τὴν θυμικὴν παλινδρομήσιν τῆς τελείας καμπύλης, τὴν ὁποίαν ἐκείνη περιγράφει — τόσον ἐξαισία εἶνε ἡ ἑλληνικὴ του ἀγάπη πρὸς τὰς ἀρμονικὰς γραμμὰς, ἡ ἐπιτηδειότης του νὰ διατυπώσῃ ὁρισμούς. Δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶσαι ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν λογαριθμικῶν πινάκων, ὅσον ὅταν παρακολουθῇ τὸν Πλάτωνα εἰς τὰς πτήσεις του. Ἡ κεφαλή του εἶνε ψυχροτέρα καὶ ἀπὸ τὸν πάγον, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκπέμπει τὰς ἀστράπας τῆς φαντασίας του εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τοῦ στερεώματος. Ἡ σκέψις συντελέσθη καὶ ἀπεστρογγυλώθη πρὶν ἢ ἀκόμη τὴν παρουσιάσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην του καὶ τὰ ἔργα του βροῖουν ἀπὸ ὅλας τὰς ἐκπλήξεις ἐνὸς ἀριστοτέχνου τῆς φιλολογικῆς συνθέσεως. Τόσον ἄπειρα μέσα ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του, ὥστε ἀμέσως ἔχει ἐνώπιόν

του καὶ ἐν ὅπλῳ, τὸ ὅποιον χρειάζεται νὰ χειρισθῇ εἰς κάθε στροφῇ. Ὅπως ὁ πλούσιος ἄνθρωπος δὲν φορεῖ περισσότερα ἐνδύματα, οὔτε ἱππεύει πολλοὺς ταυτοχρόνως ἵππους, οὔτε διατίθεται εἰς περισσότερα δωμάτια ἀπὸ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ πάντοτε χρησιμοποιεῖ ἐκεῖνο τὸ ἐνδυμα, ἐκεῖνο τὸ ὄχημα, ἐκεῖνο ἐπὶ τέλους τὸ μέσον, τὸ ὅποιον εἶνε κατάλληλον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ καθ' ἣν ὥραν τοῦ χρειασθῇ, ἔτσι καὶ τοῦ Πλάτωνος ὁ πλούτος εἶνε ἀνεξάντλητος καὶ αἱ κατάλληλοι λέξεις εἶνε δι' αὐτὸν εἰς πᾶσαν ὥραν πρόχειροι. Καὶ τῷ ὄντι δὲν ὑπάρχει ὄπλον εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ πνεύματος, τὸ ὅποιον νὰ μὴν ἐχειρίσθῃ ὡς κυρίαρχος καὶ ὡς ἀριστοτέχνης, τὴν ἐπικὴν καὶ τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον, τὴν μανίαν, τὴν διαίσησιν, τὴν μουσικὴν, τὴν σάτυραν καὶ τὴν εἰρωνείαν μέχρι τῆς χυδαίας φρασσιολογίας καὶ τῆς αὐλικῆς ἀβροεπείας. Αἱ ἐπεξηγηματικαὶ τὸν εἰκόνες εἶνε ποίησις καὶ τὰ σκώμματα τοῦ εἶνε εἰκόνες. Ἡ μαιευτικὴ τέχνη, τὴν ὁποίαν ἐπετηδύετο ὁ Σωκράτης, εἶνε σοβαρὰ φιλοσοφία καὶ ὁ ὕπ' αὐτοῦ διατυπωθεὶς ὁρισμὸς τῆς Ῥητορικῆς διὰ τὸν λέξων «κολακείας» καὶ «ὀυποποιητικῆς» εἰς τὸν Γοργίαν, ἡμπορεῖ καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ. Κανεὶς δῆτωρ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐμπούσῃ τὴν ἐντύπωσιν, ὅσην ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ δίδῃ ἐπιτυχεῖς προσωνυμίας.

Καὶ πόσον ἡμπορεῖ νὰ συγκρατῇται, νὰ περὶορίξῃ τοὺς ἰσχυρισμούς του καὶ νὰ σταματῇ τὴν βροντὴν του εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου τῆς Μακροθύμως συγχωρεῖ εἰς τὸν ἄστυ καὶ εἰς τὸν αὐλικὸν ὅλα τὰ βέλη, τὰ ὁποῖα ἡμποροῦν νὰ ἐκτοξευθοῦν κατὰ τῶν σχολῶν: «Φιλοσοφία γὰρ τοι ἔστω, ὦ Σώκρατες, χαρίεν, ἂν τις αὐτοῦ μετρίως ἀφηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἐνδιατρίβῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων». Δὲν ἦτο δύσκολον εἰς αὐτὸν νὰ εἶνε γενναῖος, ἀφ' οὗ μὲ τὴν ἡλιεὶδὴ κεντρικότητα τῆς ὀντότητός του καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ βλέμματός του εἶχεν ἀνέφελον πίστιν. Ὅπως ἡ γνῶσις του, ἔτσι ἦτο καὶ ὁ λόγος του· παίζει μὲ τὴν ἀμυριβολίαν καὶ τὴν ἐξετάζει μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν σοβαρότητα· φαίνεται σὰν νὰ ζωγραφίζῃ καὶ νὰ εἰρωνεύεται καὶ ῥίπτει ὡς ἐκ παρόργου εἰς τὸ μέσον ἐν ἀπόφθεγμα, τὸ ὅποιον ἀναστατώνει τὸν κόσμον. Ἡ θαυμαστή του σοβαρότης ἐκδηλοῦται ὅχι μόνον εἰς μονομερῆ σημεῖα, εἰς τὰ ἄρτια ἐκεῖνα καὶ ὅχι τοῦ διαλόγου, ἀλλὰ καὶ εἰς ὁλοκλήρους καὶ συνεχεῖς δίνας φωτός: «Εγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κοίτῃ ὡς ὑγιεστάτην τὴν ψυχὴν· χαίρειν οὖν ἔσας τὰς τιμὰς τὰς πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπεῖν πειράσσομαι τῷ ὄντι

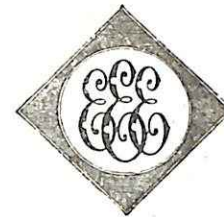
ὡς ἂν δύναμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν· καὶ ἐπειδὴν ἀποθνήσκω ἀποθνήσκω. Παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπαροκαλῶ ἐπὶ τούτῳ τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τούτου, ὃν ἐγὼ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγῶνων εἶναι».

Μεγάλη εἶνε ἐπίσης καὶ ἡ ἰσορροπία τῆς ὑποστάσεως καὶ τῶν τρόπων του· μαζί μὲ τὴν πλέον λεπτὴν νόησιν συνενόει μίαν τοιαύτην συμμετρίαν, μίαν τὴν ὁρμὴν ἀναλογίαν ὅλων του τῶν ιδιοτήτων, ὥστε βλέπουν οἱ ἄνθρωποι δι' αὐτοῦ νὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ ν' ἀποκτοῦν τὴν ἀξίαν τῶν τὰ ἰδικὰ τῶν ὄνεια καὶ αἱ ἐκλάμψεις τοῦ πνεύματός των. Ὁ τελείως ὑγιὴς ὁρμὴς νοῦς του παρέχει εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἀρμοδιότητα νὰ εἶνε ὁ διερμηνεὺς τοῦ κόσμου. Ἐχει νοῦν ὁποῖον ἔχουν ὅλοι οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ ποιηταὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἔχει καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐκεῖνοι στεροῦνται, τὸν διαλυτικὸν ἐκείνον ὁρθολογισμόν τοῦ νὰ μὴ φέρῃ τὴν ποίησίν του εἰς σύγκρουσιν μὲ τὰ φαινόμενα τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἐγείρῃ γέφυραν ἀπὸ τὰς τριόδους τῶν πόλεων μέχρι τῆς Ἀτλαντίδος. Πῶς ὑπερπηδᾷ τὰς βαθμίδας καὶ πῶς χειραγωγεῖ τὰς ιδέας τοῦ ὁσονδήποτε ἐλκυστικῆς καὶ ἡλιγγώδους καὶ ἂν εἶνε εἰς τὸ πλεονέκτημα τοῦ ἄβυσσος, καὶ τὰς ὁδηγεῖ πάντοτε ἀπὸ εὐπρόσιτα μονοπάτια μέχρι πεδιάδος! Ποτὲ δὲν ἐκβάλλει φωνὰς ἐν ἐκστάσει, οὔτε μᾶς παρασύρει εἰς αἰφνιδίους ποιητικὸς ἐνθουσιασμούς.

Ὁ Πλάτων συνέλαβε τὰ θεμελιώδη γεγονότα. Εἰς αὐτὸν ἐπετρεπέτο νὰ πέσῃ κατὰ γῆς καὶ νὰ σκεπᾷ τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὴν λατρείαν ἐκείνου ποῦ οὔτε μετρεῖται οὔτε ὑπολογίζεται οὔτε γνωρίζεται οὔτε ὀνομάζεται, ἐκεῖνον διὰ τὸ ὅποιον ὅλα ἡμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν καὶ ὅλα νὰ τ' ἀρνηθῶμεν, τὸ ὅποιον εἶνε «τὸ ὄν» καὶ τὸ μὴ ὄν». Τὸ ἀπεκάλει τὸ ὑπερούσιον. Ἡτο μάλιστα πρόθυμος — ὡς εἰς τὸν Παρμενίδην — ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὅτι αὐτὸ τὸ ὄν ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως. Κάνει ἄλλος δὲν ἀνεγνώρισεν ὡς αὐτὸς τὸ ἀνέκφραστον, μὲ τὴν ἀνεπιφύλαξιν. Ἀλλ' ἀφ' οὗ, ὡς ἀντιπρόσωπος τρόπον τινὰ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἐτέλεσε τὸν φόρον τῆς λατρείας του εἰς τὸ ἀτελεύτητον, ἐσηκώνετο πάλιν ὁρμὴς καὶ ἀποτείνόμενος πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἰσχυρίζετο: «Καὶ ὅμως ὑπάρχει γνῶσις!» δηλαδή ἡ Ἀσία ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸν προσήκοντα φόρον τιμῆς, ὁ ὠκεανὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δυνάμεως, ὁ ὁποῖος προηγείται τῆς μορφῆς, τῆς θελήσεως, τῆς γνώσεως, τὸ αἰωνίως ταυτόν, τὸ ἀγαθόν, τὸ ἐν, — ἀλλὰ μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην ἀναζωογονηθὲν καὶ ἐνισχυθὲν ἐπιστρέφει πάλιν εἰς αὐτὸν τὸ ἐνστικτὸν τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὸ κάμνει ν' ἀνα-

φωνήσῃ: «Καὶ ὅμως ὑπάρχει γνῶσις!» Naί, ὑπάρχει γνῶσις, ἡ φύσις τῶν πραγμάτων εἶνε ἐπιδεκτικὴ ἐρεῦνης, ἐπειδὴ ἀφ' οὗ τὰ πάντα ἐκπορεύονται ἀπὸ τὸ ἐν, θὰ εἴπῃ ὅτι ὑπάρχουν μεταξύ των δεσμοὶ καὶ συνάφειαι. Εἰς ὅλα τὰ

τὸν νοῦν! Εὐαγγελίζομαι εἰς αὐτοὺς τὸ ἀγαθὸν τῆς ἐμπνεύσεως ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ποῦ ἔπλασε τὴν φύσιν, τουτέστι τὸ εὐεργέτημα νὰ ἡμποροῦν νὰ κατανοοῦν τὴν φύσιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνο ἔπλασε καὶ πλάττει. Ἡ φύσις εἶνε ἀγαθή,

ΕΞΕΧΟΝΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(Ὁδὸς Πανεπιστημίου ἀριθ. 13).

Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία

ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι καταλύσεως τῆς Δυτικῆς Αὐτοκρατορίας ὑπὸ Φ. ΒΕΡΤΟΛΙΝΗ, μετάφρ. Σπ. Π. Λάμπρου. 2 τόμοι σχ. μεγ. 8^{ου}, 1221 σελ. μετὰ 231 εἰκόνων ἐξ ὧν πολλὰι ὁλοσέλιδοι . . . Δρ. 20.—

Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν

κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ὑπὸ Φ. ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΥ, μετάφρασις Σπ. Π. Λάμπρου. 3 τόμοι, σχήματος 8^{ου}, 1813 σελ. . . Δρ. 15.—

Ἱστορία τῆς ἰταλικῆς Παλιγγενεσίας

ὑπὸ Φ. ΒΕΡΤΟΛΙΝΗ, μετάφρασις Χ. Ἀννίνου. 2 τόμοι, σχ. 8^{ου}, σελ. 1342 . . Δρ. 12.—

Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

ὑπὸ ΔΡΟΥΣΕΝ, μετάφρ. Ι. Πανταζίδου. Τόμος ἐξ 923 σελ. σχ. 8^{ου} μετὰ 5 χαρτῶν . . Δρ. 6.—

Ἱστορία τῶν Διαδόχων

ὑπὸ τοῦ ἰδίου, μετάφρασις Ι. Πανταζίδου. Τόμος ἐξ 792 σελ. σχήμ. 8^{ου} . . Δρ. 6.—

Παρέχονται καὶ μὲ δεκαδράχμους μηνιαίας δόσεις

[Ἀκολουθεῖ]

Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

Ἱστορία τῶν Ἐπιγόνων ὑπὸ ΔΡΟΥΣΕΝ, μετάφρ. **Ι. Δελλίου**. 2 τόμοι, 1075 σελ. σχήματος 8^{ου} Δρ. 10.50

Ἱστορία τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος ὑπὸ ED. DRIAULT, μετάφρ. **Χ. Ἀννίνου**. Τόμος ἐκ 487 σελ. σχ. 8^{ου} Δρ. 5.—

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος μετ' εἰκόνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως ὑπὸ ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ. Ἔξ τόμοι σχ. 8^{ου}, 4163 σελίδες, 786 εἰκόνας ἐν τῷ κειμένῳ καὶ 126 λαμπρὰς ὁλοσελίδους εἰκόνας χάρτας, πίνακας κλ. Δρ. 100.—

Ἱστορία τριάκοντα ἐτῶν (1848-1876) ὑπὸ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΚΑΝΤΟΥ, μετάφρ. **Ι. Περβάνογλου**. Τόμος ἐξ 808 σελίδων σχήματος 8^{ου} Δρ. 6.—

Ἑλληνικὴ Ἱστορία ὑπὸ ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ, μετάφρ. **Σπ. Π. Λάμπρου**. 5 τόμοι, 3602 σελ. σχ. 8^{ου}, καὶ 220 σελ. χρονολ. πίνακας Δρ. 45.—

Ἱστορία τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ ΜΑΚΩΛΕΥ, μετάφρασις **Ἐ. Ροῦδου**. 5 τόμοι, 3481 σελίδες σχήματος 8^{ου} Δρ. 40.—

Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι (1204-1566) ὑπὸ ΟΥΓΙΑΛΙΑΜ ΜΙΛΛΕΡ, μετάφρ. **Σπ. Π. Λάμπρου**. Μετὰ προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων, 2 τόμοι σχ. 8^{ου}, 950 σελ. καὶ 300 λαμπρῶν εἰκόνων, ἐξ ὧν πολλαὶ ὁλοσελίδες καὶ 4 ἔγχρωμοι γεωγραφ. χαρταὶ Δρ. 20.—

Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία ὑπὸ Ι. ΜΟΜΣΕΝ, ἐξελληνισθεῖσα ἀπὸ τῆς ὀγδόης γερμανικῆς ἐκδόσεως ὑπὸ **Σ. Κ. Σακελλαροπούλου**. Τόμ. Α'. Μερ. α' καὶ β'. 1425 σελ. σχ. 8^{ου} μεθ' ἐνὸς γεωγρ. χάρτου Δρ. 12.—

Ἐπίτομος Ἱστορία τῆς Κρήτης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ὑπὸ ΣΤΕΦ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΟΥ, μετὰ προλόγου ὑπὸ **Σπυρ. Π. Λάμπρου**. Μετὰ 30 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ἐνὸς χάρτου τῆς Κρήτης, 184 σελίδες σχήματος 8^{ου} Δρ. 2.75

Ἡ Βυζαντινὴ Ἐποποιΐα κατὰ τὰ τέλη τοῦ Ι' αἰῶνος ὑπὸ Γ. ΣΛΟΥΜΠΕΡΖΕ :

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Β' Ο ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΣ, μετάφρ. **Ι. Λαμπρίδου**. Τόμος ἐξ 763 σελ. σχήματος 8^{ου} Δρ. 8.—

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΤΣΙΜΙΣΚΗΣ, μετάφρ. ἰδίου. Τόμ. ἐκ 368 σελ. σχ. 8^{ου} Δρ. 3.—

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΣ, νεανικὰ ἔτη, μετάφρ. **Σ. Ν. Βουτυρά**. Τόμος ἐκ 487 σελίδων σχήματος 8^{ου} Δρ. 4.50

ΑΙ ΠΟΡΦΥΤΕΝΝΗΤΟΙ ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΑ, μετάφρ. **Ι. Λαμπρίδου**. Τόμος ἐξ 954 σελίδων σχήματος 8^{ου} Δρ. 9.—

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Ν. ΦΩΚΑΣ, μετάφρ. **Ι. Λαμπρίδου**. Τόμ. ἐξ 840 σελ. σχ. 8^{ου} Δρ. 7.50

του καὶ ἐν ὄπλῳ, τὸ ὁποῖον χρειάζεται νὰ χειρισθῇ εἰς κάθε στροφῇ. Ὅπως ὁ πλούσιος ἄνθρωπος δὲν φορεῖ περισσότερα ἐνδύματα, οὔτε ἱππεύει πολλοὺς ταυτοχρόνως ἵππους, οὔτε διαιτᾶται εἰς περισσότερα δωμάτια ἀπὸ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ πάντοτε χρησιμοποιοῖ ἐκεῖνο τὸ

ὡς ἂν δύναμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν καὶ ἐπειδὴν ἀποθνήσκω ἀποθνήσκω. Παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπροσκαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγὼ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγόνων εἶναι».

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος

ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρι σήμερον ὑπὸ Γ. Φ. ΧΕΡΤΣΒΕΡΓ, μετάφρ. **Π. Καρολίδου**. 2 τόμοι, 1418 σελ. σχήματος 8^{ου} Δρ. 12.—

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος

ἐπὶ ῥωμαϊκῆς Κυριαρχίας ὑπὸ τοῦ ἰδίου, μετάφρ. **Π. Καρολίδου**. 3 τόμοι 2087 σελ. σχ. 8^{ου} Δρ. 18.—

Ἱστορία τῆς Μουσικῆς

ἐν περιλήψει, ὑπὸ Η. Α. ΚΕΣΤΑΙΝ, ἐξελληνισθεῖσα ἐκ τῆς 5^{ης} γερμανικῆς ἐκδόσεως ὑπὸ **Α. Μάλτου**. Τόμος ἔξ 823 σελίδων σχήματος 8^{ου} Δρ. 7.50

Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας

ὑπὸ Ο. ΚΡΙΣΤ, μετάφρ. **Λυσ. Γ. Χ. Κώνστα**. 2 τόμοι, 1862 σελ. σχ. 8^{ου} Δρ. 16.50

Ἱστορία Βυζαντ. Λογοτεχνίας,

ὑπὸ Κ. ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ, τόμοι 4 σελ. 2430 Δρ. 19.50

Ἱστορία Ρωσικῆς Λογοτεχνίας,

ὑπὸ ΣΚΑΜΠΤΣΕΦΣΚΙ, μετάφρασις **Θ. Βελλιανίτου**, τόμοι 2, σελ. 1258, σχημ. 8^{ου} Δρ. 10.50

Ἱστορία Γερμανικῆς Λογοτεχνίας,

ὑπὸ Α. ΒΙΑΜΑΡ, μετάφρ. **Κ. Ραγκαβῆ**, τόμοι 2, σελ. 1391, σχημ. 8^{ου} Δρ. 12.—

Ἱστορία Γαλλικῆς Λογοτεχνίας,

ὑπὸ Γ. ΛΑΝΣΟΝ, μετάφρασις **Γ. Σωτηριάδου**, τόμος Α', σελ. 660, σχημ. 8^{ου} Δρ. 6.—

Ἱστορία Ἰταλικῆς Λογοτεχνίας,

ὑπὸ Α. ΓΑΣΠΑΡΗ, μετάφρασις **Α. Βλάχου**, 2 τόμοι, σελ. 1652, σχημ. 8^{ου} Δρ. 13.50

Τυπ. «Ἑστία» — 8360.

τὸς του εἶχεν ἀνέφελον πίστιν. Ὅπως ἡ γνώσις του, ἔτσι ἦτο καὶ ὁ λόγος του· παίζει μὲ τὴν ἀμυριβολίαν καὶ τὴν ἐξετάζει μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τὴν σοβαρότητα φαίνεται σὰν νὰ ζωγραφίζῃ καὶ νὰ εἰρωνεύεται καὶ ῥίπτει ὡς ἐκ παρέργου εἰς τὸ μέσον ἐν ἀπόφθεγμα, τὸ ὁποῖον ἀναστατώνει τὸν κόσμον. Ἡ θαυμαστή του σοβαρότης ἐκδηλοῦται ὄχι μόνον εἰς μονομερῆ σημεῖα, εἰς τὰ ἄρτια ἐκεῖνα καὶ ὄχι τοῦ διαλόγου, ἀλλὰ καὶ εἰς ὁλοκλήρους καὶ συνεχεῖς δίνας φωτός: «Εγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κοινῷ ὡς ὑπεστίτην τὴν ψυχὴν χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπεῖν πειράσομαι τῷ ὄντι

τὸν υπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Κάνεις ἄλλος δὲν ἀνεγνώρισεν ὡς αὐτὸς τὸ ἀνέκφραστον, μὲ τόσην ἀνεπιφύλαξιν. Ἄλλ' ἂν οὐ, ὡς ἀντιπρόσωπος τρόπον τινὰ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἐτέλεσε τὸν φόρον τῆς λατρείας του εἰς τὸ ἀτελεύτητον, ἐσηκώνετο πάλιν ὄρθιος καὶ ἀποτεϊνόμενος πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἰσχυρίζετο: «Καὶ ὅμως ὑπάρχει γνώσις!» δηλαδὴ ἡ Ἀσία ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸν προσήκοντα φόρον τιμῆς, ὁ ὠκεανὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δυνάμεως, ὁ ὁποῖος προηγεῖται τῆς μορφῆς, τῆς θελήσεως, τῆς γνώσεως, τὸ αἰώνιος ταῦτ' ὅν, τὸ ἀγαθόν, τὸ ἐν, — ἀλλὰ μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην ἀναζωογονηθὲν καὶ ἐνισχυθὲν ἐπιστρέφει πάλιν εἰς αὐτὸν τὸ ἐνστικτὸν τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὸ κάμνει ν' ἀνα-

φωνήσῃ: «Καὶ ὅμως ὑπάρχει γνώσις!» Ναί, ὑπάρχει γνώσις, ἡ φύσις τῶν πραγμάτων εἶνε ἐπιδεκτικὴ ἐρεῦνης, ἐπειδὴ ἂν οὐ τὰ πάντα ἐκπορεύονται ἀπὸ τὸ ἐν, θὰ εἴπη ὅτι ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν δεσμοὶ καὶ συνάφειαι. Εἰς ὅλα τὰ πράγματα ὑπάρχει μία κλίμαξ καὶ αἱ ἀμφοιβαῖαι σχέσεις μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἀπὸ τῆς ὕλης πρὸς τὸ πνεῦμα, ἀπὸ τὸ μέρος πρὸς τὸ ὅλον, εἶνε οἱ ὁδηγοὶ μας. Ὅπως ὑπάρχει μία ἐπιστήμη τῶν ἀστέρων, ἡ ὁποία καλεῖται ἀστρονομία, μία ἐπιστήμη τῶν ποσοτήτων, ἡ μαθηματική, μία ἐπιστήμη τῶν ποιότητων, ἡ ὁποία λέγεται χημεία, ἥτοι ὑπάρχει καὶ μία ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν, — τὴν ὁποίαν ὀνομάζει διαλεκτικήν — καὶ ἡ ὁποία δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ὁ νοῦς διακρίνει τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τὸ ψευδές. Βάσιν ἔχει τὴν παρατήρησιν τῆς ταυτότητος καὶ τῆς διαφορότητος, διότι κρίνειν σημαίνει συνδέειν μ' ἐν ἀντικείμενον τὴν ἐννοίαν ἡ ὁποία τῷ ἀνήκει. Αἱ ἐπιστήμαι — καὶ αἱ τελειότεραι ἀκόμη, ἡ μαθηματικὴ καὶ ἡ ἀστρονομία — ὁμοιάζουν τοὺς ἐρασιτέχνους κυνηγούς, οἱ ὅποιοι προσβάλλουν κάθε θήραμα ἐμφανιζόμενον ἐνώπιόν των, ἀδιάφορον ἐὰν δὲν ἔχουν τί νὰ τὸ κάμουν. Ἡ διαλεκτικὴ χρεωστὴ κατὰ πρῶτον νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν χρῆσιν. «Εἶνε τοιαύτης φύσεως ὥστε κανεὶς φρόνιμος καὶ νουνεχὴς ἄνθρωπος δὲν θὰ ἐπιχειρήσῃ καμμίαν ἐρευναν χάριν αὐτῆς καὶ μόνης, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ προαχθῇ εἰς τὴν μίαν ἐπιστήμην ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἄλλας».

«Εἰς τὴν φύσιν ἢ εἰς τὴν ιδιότητα τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται νὰ συλλάβῃ ἐν σύνολον, ἐκεῖνο δηλαδὴ τὸ ὁποῖον εἰς τὴν πολλαπλότητα τῶν αἰσθημάτων ἡμπορεῖ νὰ συμπεριληφθῇ ὑπὸ μίαν ἔλλογον ἐνότητα». «Ἡ ψυχὴ ἡ ὁποία οὐδέποτε ἀντελήφθη τὴν ἀλήθειαν δὲν ἡμπορεῖ νὰ μεταβῇ εἰς ἀνθρωπίνην μορφήν». «Ὁ γὰρ ἢ γε μήποτε ἰδοῦσα τὴν ἀλήθειαν εἰς τότε ἤξει τὸ σχῆμα». Εὐαγγελίζομαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους

τὸν νοῦν! Εὐαγγελίζομαι εἰς αὐτοὺς τὸ ἀγαθὸν τῆς ἐμπνεύσεως ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ποῦ ἔπλασε τὴν φύσιν, τουτέστι τὸ εὐεργέτημα νὰ ἡμποροῦν νὰ κατανοοῦν τὴν φύσιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνο ἔπλασε καὶ πλάττει. Ἡ φύσις εἶνε ἀγαθὴ, ἀλλ' ἀγαθώτερος εἶνε ὁ νοῦς, ὅπως καὶ ὁ νομοθέτης προπορεύεται τοῦ νομοθετομένου. Χαρήτε μὰς μου, ὦ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, διότι ἡ ἀλήθεια εἶνε παντοῦ εὐεργετικὴ, χαρήτε ὅτι μὰς δίδεται ἡ ἐλπίς ὅτι θὰ ἐξακριβώσωμεν τί εἶνε ἡ αὐθυπόστασις κάθε πράγματος. Ἡ δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ὅτι πλανᾶται εἰς τὴν κατανόησιν τῆς οὐσίας καὶ τροφοδοτεῖται μὲ εἰκασίας, ἀλλὰ τὸ ὑπέρτατον ἀγαθὸν εἶνε κατὰ πραγματικόν, τὸ ὑπέρτατον κάλλος εἶνε κατὰ πραγματικόν καὶ πᾶσα ἀρετὴ καὶ πᾶσα εὐτυχία ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν τοῦ πραγματικοῦ διότι θάρρος δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ γνώσις καὶ ἡ καλλίστη εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε νὰ ὁδηγηθῇ ἀπὸ τὸ δαιμόνιον τοῦ πρὸς ἐκεῖνο ποῦ ἀληθινὰ ἀνταποκρίνεται καὶ ἀνήκει εἰς τὴν φύσιν του. Τοιαύτη ἐπίσις εἶνε καὶ ἡ οὐσία τῆς δικαιοσύνης, τὸ νὰ κρατῇ τις ἐκεῖνο ποῦ ἰδιαιτέρως ἀνήκει εἰς αὐτόν καὶ δὲν ἡμπορεῖτε μάλιστα νὰ ἐξαρθῇτε εἰς τὴν ιδέαν τῆς ἐξαισιότητος, ἐὰν δὲν κατορθώσητε ν' ἀτενίσσητε ἀπ' εὐθείας τὴν θείαν ὀντότητα. Θάρρος λοιπόν! διότι «ἡ πεποίθησις ὅτι χρεωστοῦμεν νὰ ζητήσωμεν ἐκεῖνο ποῦ ἀγνοοῦμεν, θὰ μὰς καταστήσῃ ἀσυγκρίτως καλυτέρους, γενναιοτέρους καὶ δραστηριοτέρους, παρὰ ἐὰν εἴχαμεν τὴν ιδέαν ὅτι εἶνε ἀδύνατον ν' ἀνακαλύψωμεν ὅτι ἀγνοοῦμεν καὶ ὅτι εἶνε τάχα ἀνωφελὲς νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ζήτησιν του». Μὰς ἐξασφαλίζει μίαν σκοπιάν, ἡ ὁποία δὲν δεσπόζεται ἀπὸ καμμίαν ἄλλην καὶ μὰς τὴν ἐξασφαλίζει μὲ τὸ πάθος τῆς πρὸς πᾶν ὅτι εἶνε πραγματικόν καὶ ἐκτιμᾷ τὴν φιλοσοφίαν μόνον καθ' ὅσον παρέχει τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἐνασχολήσεως μὲ τὴν πραγματικὴν ὀντότητα τῶν πραγμάτων.

[Ἀκολουθεῖ]

Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΗΣ

— ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ —

...
"Ετσι, με τες μασκάλες του στηριγμένες απάνου σ'ε δυο δειντρενία διχαλωτά βαστάρια, άνεβαινε, στενάζοντας και βογγώντας, την τρεκλή γιδόστρατα του βουνού, ο άρνημένος του Χάρου, ο Παπούλης του Βαλτεσιού. "Ετσι περπατώντας, τόν έφτασε ή γιδόστρατα στ'ά μέσα του βουνού, κατάριζα στο βράχο. "Εκει φτάνοντας, ξέβγαλε τρεκλίζοντας και τρέμοντας, από τες μασκάλες του τ'ά βαστάρια, κι' άφηκε, μένα βόγγικο ώχ! ν'ά ριχτή καταγής, σ'ά γερόδεντρος σαπισμένους, τ'ό παράγερο και παράξερο κορμί του. "Ανάσανε κι' αναστέναξε από τ'ά μέσα του, και ξάνα πήρε μέσα του τ'ό στεναγμό, για ν'ά ξάνα στενάξει πάλε...

"Ετσι ανασκεωμένος, σ'ά σ'ε κυβούρι μέσα, σταύρωσε κατ'ίστηθα τ'ά χέρια του, κ'έκλεισε ύστερα, σ'άν από κάματο βαρύ, μεγάλο όλονύχι ή κλάματα και μυριολόγια, τ'ά σπηλιασμένα μάτια του, σ'ε ύπνο βαθινό.

Στ'ό ξεαγγιασμένο πρόσωπό του, δ'έν άπλώθη καλά καλά ο ύπνος, και τ'ό καρκαριασμένο του κορμί, ανατρανάζοντας σ'ε μι'ά ποδοβολή φτεριζούμενο αλόγου, και ή παράγερη ψυχή του, γύριζε τρομαχτά, από τ'ό μακρινό και σκοτεινιασμένο του ύπνου κόσμο, σ'ε άπρόσφερτη κι' άνάκουστη ανθρώπινη φωνή.

— "Ε! γερόγερε, γερόγερε! Σήκ'ε απάνου! Δ'έν άκουσες ποτέσου, π'ώς δ'έν πλαγιάζουν γι'ώμα κατ'ίστρατα και στη ρίζα κισσοφραγμένου βράχου;

Ο Παπούλης, άνοιξε τ'ά βαθινά και σταφιδωμένα μάτια του όμπρός σ'ε άχαρο και μαυροφορεμένο παλλικάρι, καθισμένο σ'ε νεϊό και κατάμειρο αλόγατο. Κρατούσε στ'ό ζερβί του χέρι τ'ά χαλινάρια διπλωμένα, και στ'ό δεξί του, ξέγυμνο, κι' ως τή χούφτα ματωμένο, δίκοφτο πλατύ σπαθί.

Τ'ό μαύρο αλόγο του, είχε και κ'ένο τ'ά νύχια του, τ'ό κεφάλι του, ως κάτου π'ό τ'ά μάτια, και τήν άκρη τ'ής μακριάς και χοντρής ουρ'ας του, καταματωμένα, σ'ά ν'ά πέρασε και ν'ά ποτίστη σ'ε ποτάμι τέτοιο. Ο Παπούλης, στήριξε καταγής τες αλάμες του, αντικηκώθη λίγο, και μίλησε πειστωτά κι' άγριομένα στ'όν ξένο.

— Ποιός είσε σύ, π'ού μοΰκοψες τόν ύπνο;

— Είμαι ο άγέραςτος!

— Και δ'έν προπάταγες τή στράτα σου;

Τί στάθης και με ξαγρύπνησες;

Δυό μερονύχια τώρα ξάγρυπνος περπατώ.

Ο νυπινός μου μέχε παρατημένο. Και τώρα π'ού ξανάρθε διάβηκες έσύ, και φλετούρηξε από τ'ά βλέφαρά μου, σ'άν άγριοπούλι σ'ε βρόντο ξαφνικό.

— Συμπάθαμε, γερόγερε, τόκαμια για καλό σου.

— Για καλό μου!... ούλοι για καλό μου! κανένas για κακό μου! Κι' ο Χάρος μου άκόμα, και κ'έινος, για καλό μου, με ξέσβυσε όλότελα από τ'ό δεφτέρι του, και με παράτηκε δ'ώ π'άνου, για ν'ά τουρραχνιέμ' αιώνια!... Χάρο, Χάρο!... έχασες τή στράτα σου για μένα;

Μ'ε τή στερνή αυτή μυλιά του, έκλεισαν ή κλείδωσες τ'ών χειρών του, ξανάγυρε τ'ό κορμί του καταγής, κι' ή γούβες τ'ών ματιών του ξεχείλισαν από δάκρυα. Ο ξένος από τ'άλόγο του τόν ρώτησε κάπως πονετικά.

— Γερόγερε, γιατί βαρυνγομάς; γιατί δ'όδ'ενεσε και χλίβεσε; Τί σου λαβώνει μέσα τήν ψυχή σου και κ'ένεις έτσι;

— Νά! ή άχαρη κι' αλύκιστη ζωή μου! τ'άβάσταγα και βαριά γεράματά μου!

— Και βαρέθης τόσο τήν άβάρετη ζωή;

— Τόσο κι' άλλο τόσο! Σ'άν κανένas μέσ' στ'όν κόσμο! Γιατί ζωή χωρίς γλυκάδα, μοιάζει τουρραχνιτό στην κόλαση!

— Κ'ένε πολλά τ'ά χρόνια σου, π'ού σ'ε βαρένουν τόσο;

— Διαμετρημό δ'έν έχουν. Δ'ε γλέπεις; Στάλα στάλα, στήψανε τες σάρκες του κορμιού μου και τες ξέραναν σ'ά φλούδα γέρικες γκορτσι'ας, π'ε αποστύφτη από τήν πολυκαιριά τ'ό ζουμί της. Καμπύλωσαν τή ράχη μου και γύρανε στ'όν άφραλό τ'ό πρόσωπό μου, σ'ά ν'ά κρέμεται από τόν τραχήλό μου γλυκέρα μ'ε άσήκωτο βαρύδι. Ούλο τ'ό χ'ώμα βλέπω! τ'ά μάτια μου δ'ε δύνομαι ν'ά στηλώσω στ'ό Θεό! "Ετσι, άγέραςτε, πορεύουμαι χρόνια τώρα! Ζ'ώ και δ'ε ζ'ώ, πεθαίνω και δ'έν πεθαίνω. "Απούλους τ'ους πολέμους πέρασα, και βόλι δ'ε με πήρε ούτε με μόλειψε μόλεμα ποτέ! Και δ'ώ κάτου σ'ε τ'ούτο τ'ό γκρεμό αν γκορεμιστώ, δ'ε θ'ά ματώσω π'ουθενά, ούτε θ'ε άνοιξω λαβωμάδα. Λ'ες κ'έμαι ζυμωμένος με τ'ό τίμιο ξύλο, λ'ες κ'έχω άντάμα μου κακό βαριομελέτι ν'ά ζ'ώ και ν'ά ρέβω, σ'ά ν'άμαι τάχατις έγ'ώ εκ'έινος, π'ού κέντησε τ'ό Χριστό απάνου στ'ό Σταυρό του!... Σ'ά ν'ά στέρεψα τή θ'άλασσα με τ'ά ποτάμια, σ'ά ν'ά ξέρανα τ'ους λόγους!...

Τ'ά βάσανα και τ'ά βαρύγγομα του Παπούλη, έκαμαν από λύπη, τόν ξένο ν'ά γυρίση από κ'ε

μεριά τ'ό πρόσωπό του. "Υστερα ξανάστριψε και μίλησε έτσι παρήγορα στ'όν Παπούλη.

— "Ε! γερόγερε!... μη βαρυνγομάς και μ'ην πικρένεσε! Νταβράντα! Αυτάχει κανείς στ'ό γυρνούμενο κόσμο. "Αλλως έτσι, κι'άλλος έτσι, ως π'ού ν'ά σβύση τ'ό καντύλι του!...

— Τ'ό δικόμου καντύλι καίει και με νερό άκόμα. Δ'έν τ'ό σβύνουν άντάμα και οί δυνατώτεροι τέσσεροι άγέροι!

— Δ'έν έχεις δικούς ν'ά σ'ε γεροκομίσουν; Δ'έν έχεις αποκοΰμπι π'ουθενά;

— Τί δικούς ν'άχω; Δ'εκα γενιές άλλαξαν στ'ό χωριό. Δικοί, σταυράδεργοι, και άδεροποιοί, ούλοι, ένας ένας ξεκληρίσαν!... Κ'έτσι, έμεινα πανέρημος, σ'άν άχρηστο κι' απομεριασμένο κάψαλο στ'ό λόγγο, π'ού δ'ε β'ρίσκεται ξυλοκόπος ν'ά τ'ό κόψη! Τ'ό χωριό, μαζί με μένα, ξέχασε και κ'ένο τ'όνομά μου! Κ'έτσι, Παπούλη με ξέρει και με φωνάζει ούλο τ'ό χωριό...

— Και π'ώς βρέθηκες εδ'ώ κατ'ίστρατα;

— Πήγα κ'ε κάτου στ'ό Νησιετή, τ'άναψα κ'ερί και τόν προσκύνησα ν'ά στείλη τ'ό Χάρο ν'ά με πάρη, ν'ά ξεγλυτώσω!... Και σ'ε άγέραςτε, π'ούθε καλοκοπιάζεις, και για π'ού με τ'ό καλό;

— Γυρίζω από μακριούς και μεγάλους πόλεμους, και πορεύουμαι στ'ό γονικόμοιο.

— Για τ'αυτό είσε έτσι άγριομένος, άνάλλαγος και μαύρος;

— Νά!... για τ'αυτό! Δ'ε γλέπεις; Έπλεξα μέσα στ'ά αίματα!

— Και δ'έν απάντησες ποτάμι π'ουθενά σου, ν'ά ξεπλυνθής με τ'ό σπαθί και τ'άλόγο σου;

— "Εμένα, μοναχά τ'ής χώρας μου τ'ό ποτάμι ξεπλένει τ'ά αίματα, π'ού με ματώνουν!

— Κ'έινε μακριά ή χώρα σου;

— Πίς'ε από τ'ού ήλιου τ'ό βασίλειμα.

— Και π'ώς τή λένε;

— Μανούλα!

— Και πάει από δ'ώ ή στράτα σου;

— Ούλες ή στράτες βγαίνουν εκ'ε.

— Και δ'έν προπάταγες τή δημοσιά;

Τί ξέκοιφες και πήρες τούτη τήν άνήφορη γιδόστρατα;

— ... Για ναύγω στ'ό χωριό σου ν'ά γυρέψω προσφ'άι και ψωμί.

— "Ε! σ'ύρε και τ'ό χωριό θ'ά σ'ε φιλέψη.

— Σήκω, γερόγερε, ν'ά π'άμ'ε άντάμα, π'ού ξέρεις τή στράτα και γνωρίζεις τ'ους ανθρώπους.

— Παράταμε, παλλήκαρε, έμένα, και σ'ύρε ατ'ός σου. "Εγ'ώ δ'έν έχω πόδια ν'ά φτάνω τ'άλογό σου. "Η στράτα στράτα, θ'ά σ'ε βγάλλη μέσα στ'ό χωριό. Οί χωριανοί, θ'ά σ'ε καρτερέσουν χαρούμενα και φιλικά. Είνε καλόψυχοι και καλόκαρδοι άνθρωποι. Σ'ύρε.

— "Οχι, περόγερε! Κατ' ατ'ός μου δ'έν πηγαίνω! Σήκω ν'ά π'άμε συντροφιά. Μ'η λυπάσε τ'άλογό μου. Είνε γοργό κι' αλύγιστο. Σηκώνει και φέρνει, άβόγγιστα τόν κόσμο ούλο! "Ελα! μη χασομερώμε! "Απλω τ'ό χέρι σου στ'ό δικό μου κι' άνέβα πισογ'άμ'ε!...

Τ'άλογο με τ'ους άνεβ'άτες, κεντήθη, έσκαψε με τ'ά μπροστινά του πόδια τ'ό χ'ώμα, μ'άσησε τ'ά χαλινάρια, χλιμ'ήντριψε, άπλωσε τ'ά μαύρα του φτερά, κι' έγινε άρατο! Πήρε, σ'ά βόλι, τ'ού κ'ερι του τή στράτα!...

Κοντά τ'ό δειλινό, πέντε νωμάτοι, γυρίζοντας στ'ό χωριό, από πέρα τ'ά στανοτόπια τους, β'ρήκαν στη ρίζα τ'ού κισσοφραγμένου βράχου, κ'ερον κι' άσειχτον τόν Παπούλη τ'ού χωριού! "Ενας τους, άπολήθηκε μπροστά, άνέβη στ'ό πουνάρι τ'ής "Εκκλησι'ας, και διαλάλησε στ'ό χωριό τόν πεθαμό τ'ού Παπούλη, με τ'ό άριό άριό και χλιβερό κ'ρουξιμό τ'ού σημαντηριού. Οί άλλοι, άπόθεσαν σ'ε μι'ά φλωκάτια τους τ'ό γεροκούφαρο, και τ'ε άνέβαζαν στ'ό χωριό, διηγώντας συναμ'εταξύ τους, πολλά από τή ζήση τ'ού πεθαμένου.

Όλο τ'ό χωριό ξεβ'γήκε ως παρακάτου και καρτέρεσε με συχώρια και σταυροκοπήματα τ'ό λείψανο τ'ού Παπούλη του.

"Ετσι, ο Παπούλης, είδε όλοφ'άνερα τ'ό Χάρο, μίλησε με δ'αυτον και πέθανε μιλώντας, άνάγρωστα και καταστρατίς. Σειριά πίσω του δ'έν παράτηκε. Μοναχά τ'όνομά του εκ'ε στ'ό βράχο. Και τ'ό λ'ένε από τότε: στ'ού Παπούλη.

ΘΕΟΔ. Δ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ

ΜΑΡΗ-ΚΛΑΙΡ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Πέρασε τὸ καλοκαίρι, πέρασε καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ με ὅλη τὴν κακοκαιρία τοῦ Δεκεμβρίου, δὲν ἀποφασίζαμε νὰ ἐγκαταλείψωμε τὸ σπίτι τοῦ λόφου.

Ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ ἔφερε μαζί του βιβλία, καὶ διαβάζαμε καθισμένοι στὰ στρογγυλεμένα κούτσουρα, στὸ δωμάτιο, ποὺ ἔβγαине στὸν κήπο. Γύριζα πίσω στὸ κτῆμα ὅταν ἐνύχτωνε, καὶ ἡ Ἀντέλα, ποὺ νόμιζε πὼς περνοῦσα ὅλη μου τὴν ὥρα στὸ χορὸ τοῦ χωριοῦ, ἀποροῦσε ποὺ ἤμουν πάντα μελαγχολική.

Σχεδὸν κάθε ἡμέρα, ἐρχότανε ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ στὴν Παλιόπολη. Ἄκουα τὸν ἐρχομὸ του ἀπὸ μακριὰ· καβαλίκευε χωρὶς χαλινὸ καὶ χωρὶς σέλα μιὰ ψηλὴ λευκὴ φοράδα ποὺ ἔτρεχε βαρεῖα μέσα ἀπὸ τὴν καλλιεργημένη γῆ καὶ τὰ μονοπάτια. Ἦταν ἓνα ὑπομονετικὸ καὶ ἡρεμὸ ζῶο. Τὸ ἄφινε ἐλεύθερο στὴν αὐλή, τὴν ὥρα ποὺ ἔμπαινε νὰ καλημερίσῃ τὴν κυρία Ἀλφόνσου. Εὐθὺς ποὺ τὸν ἐνοιῶθε, ὁ κ. Ἀλφόνσος ἐρχότανε στὴν κάμαρη τοῦ ραψίματος.

Μιλοῦσαν οἱ δύο τους γιὰ τὶς γαῖες καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ γνῶρίζαν· μὰ, πάντα στὴν ὁμιλία των ἦταν μιὰ λέξις ἢ μιὰ φράσις ποὺ ἐρχόταν σ' ἐμένα ὅπως ἐρχόταν ἡ σκέψις τοῦ Ἑρρίκου Ντελουνὰ.

Συχνὰ με κύταζε ὁ κ. Ἀλφόνσος, καὶ πάντα με τὴ ματιά του κοκκινίζει.

Ἐνὰ ἀπόγεμα, τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ ἔμπαινε γελαστός, ὁ κ. Ἀλφόνσος τοῦ φώναξε:

— Ἐέρεις; ἐπούλησα τὸ σπίτι τοῦ λόφου.

Κυτάχθηκαν καὶ χλωμάσαν καὶ οἱ δύο, τόσο, ποὺ φοβήθηκαν μὴν πάθουν. Ἐπειτα, σηκώθηκε ὁ κ. Ἀλφόνσος καὶ ἀκούμπησε στὸ τζάκι· ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ ἔσπρωξε τὴ θύρα χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ τὴν κλείσῃ.

Ἡ κυρία Ἀλφόνσου ἀκούμπησε τὴ νταντέλα της πάνω στὰ γόνατά της καὶ εἶπε, σὰν νὰ ἔλεγε τὸ μάθημά της:

— Αὐτὸ τὸ σπίτι δὲν ἐχρησίμευε σὲ τίποτε· εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη ποὺ τὸ πουλήσαμε.

Ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ ἐκάθισε στὴν ἄκρη τοῦ τραπέζιου, τόσο κοντά μου, ὅπου σχεδὸν με ἄγγιζε. Με ἄρκετὰ σταθερὴ φωνὴ εἶπε:

— Κρίμα ποὺ τὸ πουλήσατε χωρὶς νὰ μοῦ τὸ πῆτε· θὰ ἤθελα νὰ τὸ ἀγοράσω ἐγώ.

Ὁ κ. Ἀλφόνσος στρηφογύρισε σὰν σκουλήκι.

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Δεκεμβρίου 1910.

Προσπαθοῦσε νὰ γέλασῃ δυνατὰ, καὶ μέσα στὸ γέλιο του ἔλεγε:

— Νὰ τὸ ἀγοράσῃς, νὰ τὸ ἀγοράσῃς, καὶ νὰ τὸ κάνῃς τί;

Ὁ Ἑρρίκος ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὴ ράχι τῆς καρέκλας μου καὶ ἀποκρίθη:

— Θὰ τὸ κατοικοῦσα, ὅπως ὁ Γιάννης ὁ Κόκκινος.

Ὁ κ. Ἀλφόνσος ἔβαλε τὰ χέρια του στὶς τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ του καὶ ἄρχισε νὰ περπατῇ πάνω κάτω μπροστὰ στὸ τζάκι· τὸ πρόσωπό του εἶχε γείνει κίτρινο, σὰν νεκρός· τὰ πόδια του τὰ σήκωνε τόσο ἀπότομα, ὅπου νόμιζες ὅτι τὰ εἶχε δεμένα με σπάγο καὶ τὰ τραβοῦσε πρὸς τὰ ἑπάνω.

Ἐπειτα ἀκούμπησε στὸ τραπέζι, ἀντικρὺ μας καὶ μᾶς κύταζε πότε τὸν ἓναν πότε τὸν ἄλλον, με τὰ γυαλιστερά μάτια του:

— Λοιπὸν τὸ πούλησα, καὶ ἔτσι ὅλα τελείωσαν!

Ἐγείνε σιωπὴ, καὶ ἄκουες τὴ λευκὴ φοράδα ποὺ ἔσκαβε τὸ χῶμα, σὰν νὰ καλοῦσε τὸν κύριό της.

Ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ προχώρησε στὴν πόρτα· ἔπειτα ξαναῆρθε σιμά μου καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ ραψίμὸ μου ποὺ εἶχε πέσει χάμω χωρὶς νὰ τὸ κατυλάβω.

Ἐφίλησε τὴν ἀδελφή του καί, πρὶν φύγῃ, εἶπε κυτάζοντάς με:

— Θὰ ῥθῶ αὐριο.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα τὸ πρωῒ ἦρθε στὸ δωμάτιο τοῦ ραψίματος ἡ κυρία Ντελουνὰ. Ἦρθε κατ' εὐθείαν σ' ἐμένα με λόγια ὑβριστικά.

Μὰ, ὁ κ. Ἀλφόνσος μ' ἓνα κίνημα τὴν ἔκανε νὰ σωπάσῃ. Ἐπειτα, γυρίζοντας σ' ἐμένα, εἶπε με γλυκεῖα φωνή:

— Ἡ κυρία Ἀλφόνσου μοῦ εἶπε πὼς θέλει πολὺ νὰ σὲ κρατήσῃ κοντά της. Πρέπει ὅμως εἰς τὸ ἔξῃς νὰ ἔρχεσαι μαζί με μᾶς στὴν ἐκκλησιά.

Προσπάθισε νὰ χαμογελάσῃ λέγοντας: θὰ πηγαίνῃς με τὸ ἀμάξι.

Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ὅπου μοῦ μιλοῦσε ὁ ἴδιος. Ἡ φωνὴ του μοῦ φάνηκε λίγο πνιγμένη, σὰν νὰ δυσκολευότανε νὰ μοῦ εἰπῇ αὐτὰ τὰ πράγματα.

Δὲν ἤξερω γιατί σκέφθηκαν πὼς ἡ κυρία Ἀλφόνσου δὲν τοῦ εἶχε εἰπῇ τίποτε ἀπ' αὐτὰ καὶ πὼς ἔλεγε ψέμα. Ἐπειτα, τὴ στιγμὴ αὐτῇ,

τόσο ἔμοιαζε τῆς ἡγουμένης, ποὺ δὲν ἠμπόρεσα νὰ μὴν ἀπαντήσω.

Τοῦ εἶπα πὼς δὲν μοῦ ἄρεσε νὰ πηγαίνω με τὸ ἀμάξι καὶ πὼς θὰ ἐξακολουθίσω νὰ πηγαίνω στὸ Ἅγιον - Ὅρος.

Τράβηξε τὸ κάτω χεῖλι του καὶ ἄρχισε νὰ τὸ δαγκάνῃ.

Τὴν ἴδια στιγμὴ προχώρησε ἡ κυρία Ντελουνὰ ἀπειλητικῇ, λέγοντάς μου πὼς εἶμαι ἀνιδίαισα. Ὁλοένα τὴν ἴδια λέξι ἔλεγε, λὲς καὶ δὲν εὑρίσκε τίποτε ἄλλο νὰ εἰπῇ.

Ἐφώναζε ὁλοένα δυνατότερα. Τὰ μάτια της κοκκίνησαν καὶ σήκωσε τὸ χέρι νὰ με χτυπήσῃ.

Τραβήχθηκαν με βία πίσω ἀπὸ τὴν καρέκλα μου. Ἡ κυρία Ντελουνὰ σκόνταψε στὴν καρέκλα καὶ τὴν ἀναποδογύρισε. Κρατήθηκε ἀπὸ τὸ τραπέζι γιὰ νὰ μὴν πέσῃ.

Οἱ φωνές της με τρομάζαν.

Θέλησα νὰ βγῶ ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιο, μὰ ὁ κ. Ἀλφόνσος στάθηκε στὴν πόρτα καὶ ἔτσι ξαναβρέθηκαν μπροστὰ στὴν κυρία Ντελουνὰ, στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ τραπέζιου.

Ἡ φωνὴ της τώρα ἦταν πνιγμένη. Ἐλεγε πράγματα ποὺ δὲν τὰ πολυκατάβαινα. Μὰ τὰ λόγια της μοῦ ἔκαναν ἐλεεινὴ ἐντύπωσι. Τέλος ἐφώναξε με ὅλη της τὴ δύναμι:

— Εἶμαι μητέρα του, τὸ ἄκουσες;

Ὁ κ. Ἀλφόνσος με πλησίασε πάλι μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μοῦ εἶπε:

— Ἄκουσε, ποὺ σοῦ μιλῶ.

Τὸν ἔσπρωξα ἀπὸ κοντά μου καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι τρέχοντας.

Τὰ ὑστερὰ λόγια τῆς κυρίας Ντελουνὰ τὰ ἐννοιοῦθα ἀκόμα σὰν σφιγρὸ μυτερὸ πάνω στὸ κεφάλι μου:

«Εἶμαι μητέρα του, τὸ ἄκουσες;»

Ὡ, μητέρα μου ἐσύ, ἀδελφὴ Μαρία, πόσο πιὸ ἔμορφη ἦσουν ἀπὸ τὴν μητέρα αὐτῇ καὶ πόσο μοῦ ἦσουν αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἀγαπητὴ! Τὰ μάτια σου, ποὺ εἶχαν τόσα χρώματα, ἀκτινοβολοῦσαν καὶ φώτιζαν τὸ μαῦρο σου φόρεμα· καὶ τὸ πρόσωπό σου ἦταν ἀγνὸ μέσα στὴ λευκὴ του καλύπτρα. Σὲ ἔβλεπα μπροστά μου σὰν νὰ ἦσουν ἀληθινὰ ἐκεῖ τὴ στιγμὴ αὐτῇ.

Βρέθηκαν μπρὸς στὸ σπίτι τοῦ λόφου· εἶδα τότε πὼς ἔπεφτε πικρὸ χιόνι. Μπῆκα στὸ σπίτι νὰ φυλαχθῶ καὶ πῆγα ἀμέσως στὸ δωμάτιο ποὺ ἔβγαине στὸν κήπο.

Προσπάθισα ν' ἀντιληφθῶ τὴ θέσι μου· μὰ, οἱ σκέψεις μου γύριζαν μέσα στὸ κεφάλι μου σὰν τὸ χιόνι ποὺ νόμιζες πὼς τὴν ἴδια στιγμὴ ἀνέβαινε ἀπὸ τὴ γῆ καὶ ἔπεφτε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ· καί, κάθε φορὰ ποὺ προσπαθοῦσα νὰ σταματήσω κάπου, ἐρχόντανε στὸ νοῦ μου ἀσυνάρτητα

τὰ λόγια κάποιου τραγουδιοῦ ποὺ τραγουδοῦσαν τὰ μικρὰ κορίτσια.

Ἦμουν καλὰ ἔτσι στὸ σιωπηλὸ αὐτὸ σπίτι.

Τὸ χιόνι σταμάτησε καὶ τὰ δένδρα μοῦ φάνηκαν ἔμορφα ὅπως τὴν ἡμέρα ποὺ τὰ εἶχα ἰδεῖ ἀνθισμένα· καὶ ἔξαφνα εἶδα καθαρὰ ὅτι μοῦ εἶχε συμβῇ. Ξαναεἶδα τὸ χέρι τῆς κυρίας Ντελουνὰ με τὰ τετράγωνα δάχτυλα· μ' ἔπιασεν ἀνατριχίλα: τί ἄσχημο, τί μεγάλο χέρι!

Ἐπειτα τὴ ματιὰ τοῦ κ. Ἀλφόνσου ὅταν μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι. Τώρα ποὺ τὸ συλλογίζομαι, θυμολοῦνα πὼς εἶχα ἰδεῖ κάποτε τὴν ἴδια ματιὰ, σ' ἓνα μικρὸ κορίτσι, μίαν ἡμέρα ποὺ εἶχα πάρει ἀπὸ χάμω ἓνα φρούτο πεσμένο· εἶχε τρέξει κατεπάνω μου, λέγοντας:

— Δόσε μου τὸ μισό, καὶ δὲν θὰ τὸ πῶ σὲ κανέναν.

Δὲν ἤθελα νὰ τὸ μοιρασθῶ μαζί της καὶ προτίμησα νὰ τὸ ἀφήσω στὴ θέσι του με κίνδυνο νὰ με ἰδῇ ἡ ἀδελφὴ Μαρία.

Μὲ τὲς σκέψεις αὐτὲς μοῦ ἦρθε ἀκράτητῃ ἐπιθυμία νὰ ἰδῶ τὴν ἀδελφὴ Μαρία. Ἦθελα νὰ φύγω ἀμέσως. Μὰ, σκέφθηκαν πὼς ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ φεύγοντας εἶπε: «θὰ ῥθῶ αὐριο».

Ἴσως νὰ ἦταν τώρα στὸ κτῆμα περιμένοντάς με καὶ ἀνήσυχος.

Βγῆκα ἀπὸ τὸ σπίτι γιὰ νὰ πάω στὴν Παλιόπολη.

Ὑστερα ἀπὸ λίγα βήματα τὸν εἶδα ποὺ ἐρχότανε.

Ἡ λευκὴ φοράδα πῆγαινε με δυσκολία στὸ δρομάκι ποὺ ἦταν γεμάτο ἀπὸ χιόνι.

Ὁ Ἑρρίκος Ντελουνὰ δὲν φοροῦσε καπέλλο, ἀπαράλλαχτα ὅπως τὴν πρώτη φορὰ ποὺ εἶχε ἔρθει ἐδῶ· ἡ μπλουζὰ του ἦταν φουσκωμένη ἀπὸ τὸν ἀνεμὸ· κρατοῦσε τὴ χαιτὴ τοῦ ζώου.

Ἡ φοράδα σταμάτησε μπροστὰ μου.

Ὁ κύριός της ἔσκυψε καὶ ἔπιασε τὰ δύο μου χέρια ποὺ τὰ εἶχα σηκωμένα.

Εἶχε στὸ πρόσωπό του μίαν ἀνησυχία, ποὺ ποτὲ δὲν τὸν εἶχα ἰδῇ ἔτσι. Παρετήρησα πὼς τὰ φρούδια του ἦταν ἐνωμένα, ὅπως τῆς κυρίας Ντελουνὰ. Μοῦ εἶπε με κοιμένη ἀναπνοή:

— Ἦξευρα πὼς θὰ σ' εὕρω ἐδῶ.

Ἀνοιξαν πάλι τὰ χεῖλιά του καὶ ἤμουν βέβαιη πὼς τὰ λόγια του θὰ μοῦ χάριζαν τὴ χαρὰ.

Ἐσφιξε πιὸ δυνατὰ τὰ χέρια μου καὶ εἶπε με κοιμένη πάντα ἀναπνοή:

— Δὲν θὰ μοῦ κρατήσῃς κάρδια;

Καί, γυρίζοντας ἀλλοῦ τὰ μάτια του:

— Δὲν μπορούμε πιά νὰ εἴμαστε φίλοι.

Νόμισα πὼς κάποιος μοῦ εἶχε δώσει ἓνα δυνατό χτύπημα στὸ κεφάλι.

Βοῦζαν τ' αὐτιά μου. Ἐπειτα ἀκούγα τὴ φωνὴν του ποὺ ἔλεγε:

— Ἀχ, πὼς κρυώνω!

Ἐπειτα δὲν ἔνοιωσα πιά πάνω στά χέρια μου τή ζεστασιά τῶν δικῶν του χεριῶν· καί ὅταν κατάλαβα πὼς ἦμουν μόνη στή μέση τοῦ δρόμου, εἶδα μονάχα ἓνα σχῆμα ἄσπρο καί σταχτί, πού ἔφευγε ἀθόρυβα πάνω στοῦ χιονισμένο δρομάκι.

Κατέβηκα ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρὸ τοῦ λοφίσκου. Περπάτησα πολλὴν ὥρα μέσα στοῦ χιόνι. Εἶχα πάρει τὸ μισὸ δρόμο· ἓνας χωρικὸς μὲ εἶδε καί μοῦ εἶπε ν' ἀνέβω στή σοῦστα του. Ἐπῆγαινε κι' αὐτὸς στή χώρα· σὲ λίγο βρέθηκα στοῦ Ὀρφανοτροφεῖον.

Ἐχτύπησα τὸ κουδοῦνι καί ἡ θυρωρὸς ἀνοίξε τὸ παραθυράκι καί μὲ κύταξε.

Τὴν ἐγνώρισα. Ἦταν ἡ ἴδια πάντα ἡ Μορφομάτα. Τὴν εἶχαμε βαπτίσει ἔτσι γιατί εἶχε ἓνα ἄσπρο μεγάλο μάτι. Μὲ γνώρισε καί μοῦ

ΣΠΟΥΔΗ ΥΠΟ ΠΟΝΤΕΝ

ἀνοίξε. Μπῆκα μέσα, μὰ πρὶν κλείσῃ τὴ θύρα, μοῦ εἶπε:

— Ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν εἶναι πιά ἐδῶ.

Δὲν ἀποκρίθηκα· τότε ξαναεἶπε:

— Ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν εἶναι πιά ἐδῶ.

Εἶχα ἀκούσει καλά, μὰ δὲν καταλάβαινα· ἔτσι καί στὰ ὄνειρα, ὅπου συμβαίνουν τὰ πιὸ σημαντικὰ πράγματα χωρὶς νὰ μᾶς κάνουν ἐντύπωση.

Τὴν κύταξα κατάματα καί εἶπα:

— Ἔρχομαι πάλι ἐδῶ.

Ἐκλείσε τὴ θύρα καί μὲ ἄφησε ἐκεῖ, νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν ἡγουμένη.

Ξαναγύρισε καί μοῦ εἶπε πὼς ἡ ἡγουμένη ἤθελε νὰ μιλήσῃ μὲ τὴν ἀδελφὴ Ποθητὴ πρὶν μὲ δεχθῇ.

Ἀκούσαμε τὸ κουδοῦνι, καί ἡ Μορφομάτα σηκώθηκε γνέφοντάς μου νὰ τὴν ἀκολουθήσω.

Ἄρχισε πάλι νὰ πέφτῃ χιόνι.

Στὴν κάμαρα τῆς ἡγουμένης ἦταν σχεδὸν τέλειο σκοτάδι.

Στὴν ἀρχὴ μπόρεσα νὰ ἰδῶ μονάχα τὴ φωτιά, πού σφύριζε φλογισμένη. Μιά φωνὴ μ' ἔκανε νὰ ἰδῶ πιὸ κοντά. Ἡ ἡγουμένη εἶπε:

— Λοιπὸν ἔρχεσαι πίσω;

Προσπάθησα νὰ σκεφθῶ· δὲν ἤξερα κ' ἐγὼ ἂν γύριζα πίσω. Ἐκείνη μοῦ εἶπε:

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν εἶναι πιά ἐδῶ.

Νόμισα πὼς βλέπω ὁλοένα τὸ ἴδιο κακὸ ὄνειρο, καί ἔβηξα γιὰ νὰ ξυπνήσω· ἐκύταξα ἔπειτα τὴ φωτιά, καί προσπαθοῦσα νὰ ἰδῶ γιατί ἔσφύριζε. Ἡ ἡγουμένη μοῦ εἶπε πάλι:

— Μὴν εἶσαι ἄρρωστη;

Ἀποκρίθηκα:

— Ὁχι.

Ἡ ζεστασιά μοῦ ἔδινε ζωὴ κι' αἰσθανόμουν καλύτερα.

Εἶδα ἐπὶ τέλους πού βρισκόμουν. Τὰ μάτια μου σταυρώθηκαν μὲ τὰ μάτια τῆς ἡγουμένης, καί θυμήθηκα καθετί.

Ἐλεγε εἰρωνικά:

— Δὲν ἄλλαξες πολὺ πόσων ἐτῶν εἶσαι τώρα;

Ἀποκρίθηκα: δεκαοχτὼ χρόνων.

— Καί ὅμως δὲν μεγάλωσες πολὺ μὲ τὴ νέα σου ζωή.

Ἀκούμπησε μὲ τὸν ἀγκῶνα στοῦ τραπέζι καί μὲ ρώτησε γιατί ἦρθα πίσω.

Ἦθελα νὰ εἰπῶ πὼς ἦρθα νὰ ἰδῶ τὴν ἀδελφὴ Μαρία, μὰ φοβήθηκα μὴν ἀκούσω τὴν ἴδια ἀπάντησι πὼς ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν ἦταν πιά ἐδῶ, καί ἔμεινα σιωπηλή.

Ἐβγαλε ἀπὸ ἓνα συρτάρι ἓνα γράμμα καί εἶπε μὲ ὕφος πού ἔδειχνε πὼς ἦταν δυσανεστήμενη πού ἦρθαν νὰ τὴν ἐνοχλήσουν γιὰ τόσο μικρὰ πράγματα:

— Ἀπὸ τὸ γράμμα αὐτὸ ἔμαθα πὼς ἔγινες περήφανη καί ἀστόχαστη.

Ἐσπρωξε τὸ γράμμα, πῆρε μιὰ μεγάλη ἀνάσα, καί εἶπε πάλι:

— Θὰ σὲ τοποθετήσωμε στοῦ μαγειρεῖο ὥς πού νὰ σοῦ εὔρωμε μιὰν ἄλλη θέσι.

Ἡ φωτιὰ σφύριζε ὁλοένα. Δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω πιὸ ἀπὸ τὰ τρία ξύλα σφύριζε ἔτσι δά.

Ἡ ἡγουμένη μίλησε μὲ φωνὴ δυνατὴ γιὰ νὰ προέξω. Μοῦ εἶπε πὼς ἡ ἀδελφὴ Ποθητὴ θὰ μὲ ἐπιβλέπῃ αὐστηρὰ καί πὼς δὲν θὰ ἔχω τὴν ἄδεια νὰ μιλῶ μὲ τίς παλιές μου συντροφισσες.

Μοῦ ἔδειξε τὴ θύρα καί βγήκα ἔξω στοῦ χιόνι.

Πέρα ἐκεῖ, στὴν ἄλλην ἄκρη, ἔβλεπα τὸ μαγειρεῖο. Ἡ ἀδελφὴ Ποθητὴ, ψηλὴ καί στιγνὴ, μὲ περιέμενε στὴν πόρτα. Δὲν μποροῦσα νὰ ἰδῶ παρὰ τὸ μαῦρο τῆς φόρεμα καί τὴ λευκὴ καλύπτρα, καί τὴν φραντζόλιον γρη῏ καί ζαρωμένη.

Μοῦ ἦρθε ἡ σκέψις νὰ φύγω· δὲν εἶχα παρὰ νὰ τρέξω στὴν ἐξώθυρα· θὰ ἔλεγα τῆς Μορφομάτας πὼς ἦρθα μονάχα νὰ τοὺς ἰδῶ καί ὅλα τελείωναν.

Ἀντὶ νὰ πάω πρὸς τὴν ἐξώθυρα, πρὸς τὸ σπίτι ὅπου εἶχα περάσει τὰ παιδικὰ μου χρόνια.

Δὲν ἤξερα γιατί. Μά, δὲν μποροῦσα νὰ κάνω διαφορετικά. Ἐνοιωθα καί πολλὴ κούρασι καί ἤθελα νὰ μπορέσω νὰ ξεπλῶσω καί νὰ κοιμηθῶ πολὺ.

Ξαναεἶδα στὴ θέσι του τὸν πάγκο πού γνώριζα· ἔβγαλα μὲ τὸ χέρι μου τὸ χιόνι πού ἦταν στρωμένο, καί κάθισα ἀκουμπώντας στοῦ δέντρο, ὅπως μιὰ φορὰ ὁ ἔφημέριος.

Κάτι περίμενα μὰ δὲν ἤξερα τί. Κύταξα τὸ παράθυρο τῆς ἀδελφῆς Μαρίας.

Δὲν εἶχε πιά τίς ἔμορφες κεντημένες κουρτίνες ἀπὸ μουσελίνα. καί ὅμως, μολονότι ἦταν ὅμοιο μὲ τὰ ἄλλα παράθυρα, ἐγὼ τὸ ἔβλεπα διαφορετικό.

Ἄρχισε νὰ πέφτῃ τὸ σκοτάδι καί ἀναβαν τὰ φῶτα στὶς κάμαρες.

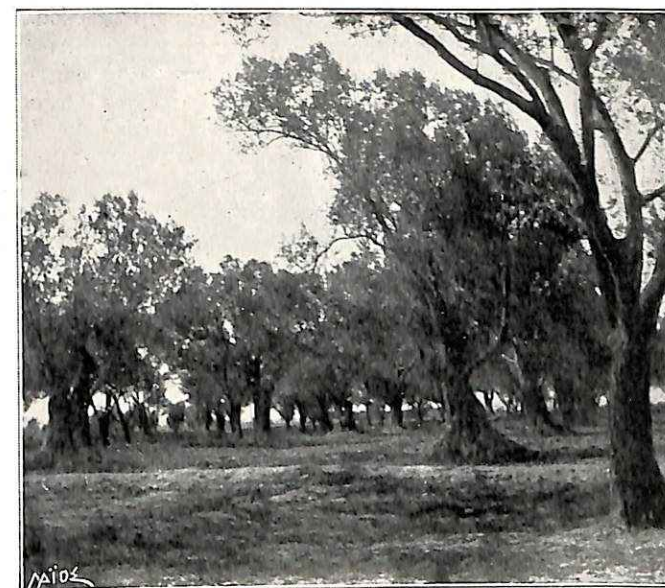
Θέλησα νὰ σηκωθῶ· σκέφθηκα: «Ἡ Μορφομάτα θὰ μοῦ ἀνοίξῃ νὰ φύγω».

Μὰ τὸ σῶμα μου ἦταν καταπονημένο, καί θαρροῦσα πὼς πάνω στοῦ κεφάλι μου βαρεῖα ἀκουμποῦσαν μεγάλα χονδρὰ χέρια καί ὁλοένα σκεπτόμουν, σὰν νὰ τὰ ἄκουα, τὰ ἴδια μου τὰ λόγια: «Ἡ Μορφομάτα θὰ μοῦ ἀνοίξῃ νὰ φύγω».

Μιά φωνὴ δίπλα μου πονετικὴ μοῦ εἶπε:

— Σὲ παρακαλῶ, Μαρη-Κλαίρ, μὴν κάθεσαι μέσα στοῦ χιόνι.

Γύρισα νὰ ἰδῶ· ἦταν ἐμπρὸς μου μιὰ ἀδελφὴ, πολὺ νέα· τὸ πρόσωπό της ἦταν τόσο ἔμορφο

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΤΟΠΙΑ — Ο ΕΛΛΙΘΝ

ΦΩΤΟΓΡ. ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΟΥ

πού ποτὲ δὲν θυμόμουν νὰ ἔχω ἰδῇ τέτοια ἔμορφη.

Ἐσκίψε νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ σηκωθῶ· δὲν μποροῦσα νὰ σταθῶ καλὰ στὰ πόδια μου, καί τότε μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χάρι καί μοῦ εἶπε:

— Ἀκούμπησε πάνω μου.

Εἶδα πὼς μὲ πῆγαινε πρὸς τὸ μαγειρεῖο, ὅπου φαινόταν ἀπὸ μακριὰ φωτισμένη ἡ μεγάλη θύρα.

Δὲν ἠμποροῦσα πιά τίποτε νὰ σκεφθῶ. Τὸ χιόνι ἔπεφτε λεπτὸ καί σκληρὸ στοῦ πρόσωπό μου, καί τὰ μάτια μου ἔκαιαν. Μπαίνοντας στοῦ μαγειρεῖο γνώρισα τὰ δύο κορίτσια πού στεκόντανε μπρὸς στοῦ μεγάλο τετράγωνο τῶκα.

Ἦταν ἡ Βερενίκη ἡ λεπτούτσικη καί ἡ χονδρὴ Μελανία, καί θυμήθηκα τὴν ἀδελφὴ Μαρία ὅταν τίς ἔλεγε ἔτσι.

Μόνον ἡ χονδρὴ Μελανία μὲ χαιρετίσε ἐλαφρὰ, καί μπῆκα ἔπειτα μὲ τὴ νέα ἀδελφὴ σὲ μιὰ κάμαρα ὅπου ἀναβε ἓνα καντήλι.

Ἡ κάμαρα ἦταν σὲ δύο χωρισμένη ἀπὸ μιὰ μεγάλη ἄσπρη κουρτίνα.

Ἡ νέα ἀδελφὴ μὲ κάθισε σὲ μιὰ καρέκλα πού πῆρε πίσω ἀπὸ τὴν κουρτίνα καί ἔφυγε χωρὶς τίποτε νὰ μοῦ εἰπῇ.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο μπῆκαν ἡ χονδρὴ Μελανία καί ἡ Βερενίκη ἡ λεπτούτσικη νὰ στρώσουν καθαρὰ σεντόνια στοῦ μικροῦ σιδερένιου κρεβάτι πού ἦταν δίπλα μου.

Ὅταν τελείωσαν, ἡ Βερενίκη πού δὲν εἶχε γυρίσει νὰ μὲ ἰδῇ, μοῦ εἶπε πὼς ποτὲ δὲν φανταζόντανε πὼς θὰ γύριζα πίσω. Εἶχε ὕφος

περιφρονητικό σαν να μου έλεγε πώς ήταν ντροπή αυτό που έκαμα.

Η χονδρή Μελανία έβαλε τα χέρια κάτω από το πηγούνι της. Έγερνε πάντα το κεφάλι στο πλάι, καθώς όταν ήταν μικρή. Χαμογέλασε με αγάπη και μου είπε:

— Χάρικα που σ' έφεραν εδώ.

Έπειτα χτυπώντας λίγο το κρεβάτι:

— Θα πάρης τη θέσι μου. Έγώ κοιμώμουνα εδώ.

Έδειξε την κουρτίνα και χιμηλώνοντας τη φωνή της:

— Η αδελφή Ποθητή κοιμάται εκεί.

Όταν βγήκαν και έκλεισαν τη θύρα, πλησίασα το σιδερένιο κρεβάτι.

Αυτή η μεγάλη άσπρη κουρτίνα με πείραζε. Νόμιζα πώς βλέπω σκιές να κινούνται μέσα στις πτυχές που δεν εφώτιζε το καντήλι.

Τις λησιμόνησα ακούοντας το κουδούνι του δείπνου. Γνώρισα τον ήχο και, χωρίς να θέλω, μετρούσα τους χτύπους.

Έπειτα έγεινε σιωπή και η νέα αδελφή μπήκε πάλι στο δωμάτιο. Μου έφερε έναν κεσεσόυπα. Ήταν ζεστή και άχνιζε.

Ετράβηξε την κουρτίνα, έκανε σχεδόν την ίδια κίνησι με τη Μελανία και είπε:

— Να ή κάμαρά σου, να και η δική μου

Ήσυχασα όταν είδα πώς το κρεβάτι της ήταν απαράλλαχτο σαν το δικό μου. Άρχισα να σκέπτομαι πώς εκείνη ήταν η αδελφή Ποθητή μιά πάλι άμφεβαλλα και την ρώτησα:

Έκανε «ναί» με το κεφάλι. Πλησίασε έπειτα την καρέκλα της και μου είπε ρίχνοντας το φως στο πρόσωπό της:

— Μου φαίνεται πώς με λησιμόνησες.

Την κύταξα χωρίς ν' απαντήσω.

Δέν την ανεγνώριζα: ήμουν μάλιστα βέβαιη πώς ποτέ δέν την είχα ιδή· έλεγα πώς δέν θα μπορούσε κανείς να λησιμονήσει τα χαρακτηριστικά της.

Έκανε μιά κωμική κίνησι:

— Το βλέπω, πώς δέν θυμάσαι πιά την μικρούλα Ντεζιρέ Ζολή.

Ντεζιρέ Ζολή;... αν την θυμώμουνα! Ήταν μιά μικρούλα μαθητευομένη. Είχε ένα πρόσωπο πιδόρροσερό από τα τριαντάφυλλα, και η μέση της ήταν λεπτή, και ήταν γελαστή και αγαθή. Πηδούσε τόσο ψηλά, όταν παίζαμε όλες μαζί, όπου η αδελφή Μαρία συχνά της έλεγε:

— Προσοχή, δεσποινίς Ζολή, όχι τόσο ψηλά γιατί φαίνονται τα γόνατά σου.

Τώρα, προσπαθούσα να ξαναϊδω την Ντεζιρέ

Ζολή, μιά δέν μπορούσα να εύρω καμιά ομοιότητα. Μου είπε:

— Άλήθεια, το μοναχικό φόρεμα μās κάνει τόσο αλλοιώτηκες!

Εσήκωσε γλήγορα τα μανίκια της και με την ίδια κίνησι που είχε κάμει πριν, μου λέγει:

— Λησιμόνησε την αδελφή Ποθητή και θυμήσου την Ντεζιρέ Ζολή που σ' αγαπούσε πολύ.

Έπειτα πάλι:

— Α, εγώ σε γνώρισα άμέσως. Έχεις πάντα το ίδιο κοριτσίστικο προσωπάκι.

Όταν της είπα πώς την είχα φαντασθή, ως αδελφή Ποθητή, γρηά και κακιά, αποκρίθηκε:

— Γελασθήκαμε και οι δύο· μου είχαν ειλπή πώς είσαι περήφανε και μάταιη. Μά, όταν σε είδα να κλαίς μέσα στο χιόνι, είπα πώς κάποιο πόνο θα έχης και σε πλησίασα.

Με βοήθησε να πλαγιάσω και τράβηξε την κουρτίνα. Αποκοιμήθηκα άμέσως.

Μα ήταν κακός ο ύπνος μου. Ξυπνούσα κάθε λίγο· είχα μιά μεγάλη πέτρα πάνω στο στήθος μου, και όταν κατώρθωνα να την πετάξω αποπάνω μου, γινότανε χίλια κομμάτια που ξανάπεφταν απάνω μου και έσπαζαν τα μέλη μου.

Έπειτα όνειρεύθηκα πώς βρισκόμουν σ' έναν δρόμο γεμάτον από μυτερές πέτρες. Περπατούσα πολύ δύσκολα. Δεξιά και άριστερά ήταν κάμποι, άμπέλια, σπίτια.

Όλα τα σπίτια ήταν χιονισμένα· τα δέντρα όμως, γεμάτα καρπούς, τα φώτιζε λαμπρός ήλιος.

Έφυγα από τον δρόμο και μπήκα στονς κάμπους και σταματούσα σε κάθε δέντρο να φάγω από έναν καρπό, μιά όλοι ήταν πικροί και τούς πετούσα μακριά.

Θέλησα να μπω στα σπίτια τα χιονισμένα, μιά κανένα δέν είχε πόρτα. Ξαναγύρισα στο δρόμο, και τότε οι πέτρες μαζεύτηκαν γύρο μου, τόσο πολλές, που δέν μπορούσα να προχωρήσω. Τότε, φώναξα βοήθεια· φώναξα με όλη μου τη δύναμι, μιά κανέναν δέν απαντούσε. Και όταν ένοιωσα πώς θα μ' έθαβαν όλες εκείνες οι πέτρες, έβαλα τόση δύναμι να τις πετάξω αποπάνω μου, που ξύπνησα.

Γιά μιά στιγμή, θαρρούσα ακόμα πώς εξακολουθεί το όνειρο. Έπειτα άκουσα τη φωνή του πετεινού. Εφώναξε πολλές φορές, σαν να ήθελε να σβύση το πρώτο του κραξιμο, που είχε σταματήσει μονομιάς σαν φωνή αγωνίας.

Το καντήλι άρχισε να τρέμει. Όταν, έπειτα από πολλήν ώρα, έσβυσε, και όλα γύρω μου βυθίστηκαν στο σκοτάδι, άκουσα την αναπνοή της αδελφής Ποθητής, έλαφρά και κανονική.

[Το τέλος εις το ερχόμενον]

MARGARITA ONTOY

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Αὐτοκτονία

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ. — Έχθες το δειλινόν ένας βουβός κρότος μ' έξύπνησεν από τους έσπερινούς ρεμβασμούς μου. Στο διπλανό περιβόλι μιά νέα ειχεν αυτοκτονήσει...

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Είναι ή εποχή των αυτοκτονιών.

Ο ΜΑΘ. — Ποία εποχή;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Η εποχή της Άνοιξεως. Οι περισσότεροι άνθρωποι αυτοκτονούν την Άνοιξιν. Ακριβώς δηλαδή την εποχήν, που ή Φύσις αναγεννάται και ή έντασις της ζωής κορυφώνεται εις όλα τα στήθη.

Ο ΜΑΘ. — Δέν σās φαίνεται ώσαν αντίνομία;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Αί αντίνομιαί κάποτε δέν είναι άλλο τίποτε παρά νόμοι απόκρυφοι και κραταιότεροι από εκείνους, που αποτελούν την φανεράν φυσικήν και βιολογικήν νομοθεσίαν. Διά να φρονέση κανείς τον έαντόν του πρέπει να τον σεβεται παραπολύ και διά να σβύση κανείς την ζωήν του, πρέπει να την εκτιμή έξαιρετικά. Οι άσθενεις, οι άδύνατοι, οι γέροντες, όλα τα πλάσματα, που έχουν συκαθει τον έαντόν τους, δέν αυτοκτονούν ποτέ. Έσείς π. χ. είναι πολύ ένδεχόμενον ναυτοκτονήσετε μίαν ήμέραν της Άνοιξεως, εγώ όμως ποτέ.

Ο ΜΑΘ. — Δέν ήμπορώ να έννοήσω τον νόμον σας.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ούτ' εγώ ακριβώς. Ύποθέτω όμως ότι τον μαντεύω.

Ο ΜΑΘ. — Βοηθήσατέ με να τον μαντεύσω κ' εγώ.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Θα προσπαθήσω. Όλοι οι άνθρωποι υποτίθεται ότι αγαπούν την ζωήν. Δέν είναι έτσι;

Ο ΜΑΘ. — Φυσικά.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Και αγωνίζονται να την συγκρατήσουν με κάθε θυσίαν, με προφυλάξεις, με ιατρούς, με ιατρικά, με θεία και ανθρώπινα μέσα.

Ο ΜΑΘ. — Ποιός λέγει το έναντίον;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Και πάλιν όλοι οι άνθρωποι τρέμουν τον θάνατον, τον θεωρούν ως το μεγαλύτερον κακόν και καταλαμβάνονται από φρίκην όταν τον συλλογίζονται. Η όχι;

Ο ΜΑΘ. — Βεβαίότατα.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Και δέν υπάρχει έξαιρέσις. Δέν υπάρχει δηλαδή άνθρωπος, ό οποίος εις τα καλά καθούμενα να υποστηρίξη ή να φρονή ότι ο θάνατος είναι καλύτερος από την ζωήν και ότι αποτελεί όπωσδήποτε ήδονήν ή απόλαυσιν. Συμφωνείτε;

Ο ΜΑΘ. — Δέν έχω καμμίαν αντίρρσιν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Το φυσικόν θα ήτον επομένως κανείς άνθρωπος και εις καμμίαν περίστασιν να μην αυτοκτονή.

Ο ΜΑΘ. — Έκτός έννοείται από τās περιστάσεις, κατά τās όποιās ή ζωή γίνεται άφόρητος και ό θάνατος άπαλλαγή των δεινών.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Αυτό δέν άρκει διά ν' αυτοκτονήση κανείς. Είναι άνθρωποι, που βασανίζονται από άφαντάστους σωματικούς και ψυχικούς πόνους και δέν αποφασίζουν ναπαλλαχθούν απ' αυτούς διά του θανάτου. Έξ έναντίας μάλιστα οι πόνοι των διπλασιάζονται από τον φόβον του θανάτου. Και είναι πάλιν γνωστόν ότι οι λόγοι, διά τούς όποιους αυτοκτονούν συνήθως οι άνθρωποι, δέν είναι από τούς κατ' επιφάνειαν σοβαρούς. Απόδειξις ότι καμμία αυτοκτονία δέν φαίνε-

ται έπαρκώς δικαιολογημένη. Δέν υπάρχει επομένως περίστασις, κατά την όποιαν ό εκούσιος θάνατος είναι φυσική ανάγκη άπαλλαγής από τα δεινά της ζωής.

Ο ΜΑΘ. — Έστω.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Έλέγαμεν λοιπόν ότι το φυσικόν θα ήτο να μην αυτοκτονή ποτέ ό άνθρωπος δι' οίονδήποτε λόγον.

Ο ΜΑΘ. — Ας υποθέσωμεν ότι είναι.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Και όμως αυτοκτονούν. Και αυτοκτονούν περισσότερον οι νέοι από τούς γέροντας, οι έρωτευμένοι από τούς ανιάτους άσθενείς, τα παιδιά που τα επέπληξεν ό πατέρας τους, από τούς άνδρας, τούς άτιμαζόμενους δημοσία εις το δικαστήριον ή την κοινωνίαν. Αυτοκτονούν δηλαδή περισσότερον οι δυνατόι από τούς άδύνατους.

Ο ΜΑΘ. — Έτσι φαίνεται.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Είπέτε μου τώρα. Η έντασις της ζωής εις ποίον είναι μεγαλύτερα; Τον δυνατόν ή τον άδύνατον;

Ο ΜΑΘ. — Φυσικά τον δυνατόν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Είπέτε μου ακόμα. Η Άνοιξις αυξάνει την έντασιν της ζωής ή την ελαττώνει;

Ο ΜΑΘ. — Την αυξάνει εις όλα τα πλάσματα.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Και ή στατιστική μās βεβαιώνει ότι οι περισσότεροι άνθρωποι αυτοκτονούν την Άνοιξιν. Ναί;

Ο ΜΑΘ. — Βεβαίως ναί.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Η αυτοκτονία επομένως είναι πράξις, την όποιαν εκτελεί ό άνθρωπος εις στιγμάς ζωϊκής έντάσεως, υπό το κράτος της ήλικίας, της ώρας του έτους, του έρωτος και όλων των παραγόντων, που υφόνουν τον τόνον της ζωής.

Ο ΜΑΘ. — Και υπό το κράτος όμως ώρισμένων συνθηκών, αι όποιαι με μίαν λέξιν όνομάζονται άπελπισία.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Τās συνθήκας αυτάς δέν τās λαμβάνω υπ' όψιν μεμονωμένας, διότι αι ίδιαι συνθήκαι όταν συναντήσουν μίαν ζωήν όπως σās προείπα, με ελαττωμένον τόνον, δέν μās δίδουν το ίδιον αποτέλεσμα. Οι άπελπισμένοι είναι άπειροι εις τον κόσμον και οι αυτοκτονούντες σχετικώς ελάχιστοι. Το παραδέχσθε;

Ο ΜΑΘ. — Το παραδέχομαι. Άλλά δέν ήμπορώ να έννοήσω άκόμη πώς μια έντονος ζωή αυτοκαταστρέφεται ακριβώς εξ αιτίας της έντάσεώς της.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Έδώ ακριβώς έγκειται το μυστήριον του βιολογικού νόμου, τον όποιον έσείς όνομάζετε αντίνομίαν. Η ζωή, όταν φθάση εις το ύπατον της έντάσεώς της, αισθάνεται την ανάγκην του τελείου θριάμβου. Χωρίς αυτόν δέν καταδέχεται να ύπάρξη.

Ο ΜΑΘ. — Άλλά τί είναι τότε ή άπελπισία της ζωής;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Η άπελπισία δέν είναι παρά ή κατακλείς μιας σειράς ψυχολογικών πράξεων. Πρώ αυτης προηγίθη μιά άλλη της ζωής προς έξωτερικούς έχθρονς, κατά την όποιαν ή ζωή ενικήθη. Η νικημένη ζωή δέν καταδέχεται πλέον να ύπάρξη. Άλλά διά να παλαίση κανείς πρέπει να είναι ισχυρός. Και διά να είναι υπερήφανος, επίσης. Η άδύνατη ζωή που δέν παλαίει ποτέ, αλλά δέχεται ταπεινά τα κτυπήματα της Μοίρας, από φιλοσοφίαν, ανικανότητα ή πόρρωσιν, που είναι συνώνυμα και τα τρία, δέν στρέφει ποτέ το κεντρί της κατά του έαυτού της, όπως κάμνει ό σκορπιός.

‘Ο ΜΑΘ. — Καταλήγετε νάνακηρύξετε την αυτοκτονίαν ως ήρωισμόν.

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — Διαιτί ὄχι; ‘Ο φονεύων τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του εἶναι ήρωὺς καὶ ὁ φονεύων τὸν ἐχθρὸν τῆς μεγάλης κοινῆς πατρίδος, ποὺ εἶναι ἡ Ζωή, δὲν θέλετε νά εἶναι ήρωὺς;

‘Ο ΜΑΘ. — ‘Αλλὰ ποῖος εἶναι ὁ ἐχθρὸς τῆς Ζωῆς;

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — ‘Ο νικημένος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς.

‘Ο ΜΑΘ. — ‘Αλλὰ νικημένοι εἶναι ἄπειροι εἰς τὸν κόσμον.

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — “Ολοι αὐτοὶ εἶναι ἐχθροὶ τῆς Ζωῆς.

‘Αλλ’ εἶναι ἀνίκανοι νά φονεύσουν τὸν ἑαυτὸν τους, διότι ἡ ἀπελπισία των δὲν συμπίπτει πρὸς τὴν στιγμήν τῆς ὑπάτης ἐντάσεως τῆς ζωῆς, τὴν στιγμὴν, δηλαδὴ τοῦ ήρωισμού.

‘Ο ΜΑΘ. — Δὲν φοβάσθε ὅτι «ποιεῖτε τὸν ήττονα λόγον κρείττονα», ὅπως οἱ σοφισταί;

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — Προσαθῶ ἄλλως νά ἐξηγήσω τὸν νόμον, ποὺ ὀνομάζετε ἐσεῖς ἀντινομίαν.

‘Η Φύσις μᾶς προδίδει συχνά τὰς μυστικὰς τῆς θελήσεις. Μία ἀπὸ τὰς περιστάσεις αὐτὰς εἶναι καὶ ἡ περίστασις τῶν αὐτοκτονούντων ἀνθρώπων. Διότι τίποτε δὲν γίνεται εἰς τὴν Φύσιν χωρὶς ἓνα βαθύτερον λόγον. «‘Ο γίνεταί ἐνεκά του γίνεταί».

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑ

ΜΕΤΑ τοὺς Ρώσους φοιτητὰς οἱ Αὐστριακοί. Μετὰ τοὺς Αὐστριακοὺς οἱ Βούλγαροι. Τὰ προσκυνήματα αὐτὰ τῶν ὁμάδων τῆς διεθνούς ἐπιστημονικῆς νεότητος, συστηματοποιούμενα τελευταίως, καθιερόνουν τὴν γνωριμίαν τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς ὡς στοιχείον ἀπαραίτητον ἀνωτέρας παιδαγωγίας. Καὶ δὲν ἔπαυσε μὲν ποτὲ τὸ Ἑλληνικὸν Πνεῦμα νά καθοδηγῇ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ὅλα τὰ βήματά της πρὸς τὸν πολιτισμὸν, ἀλλ’ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῆς καθέδρας ἕως τὴν ἐπιτόπιον σπουδὴν ἡ διαφορὰ εἶναι μεγάλη. Τὰ Ἑλληνικὰ μνημεῖα καὶ οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς μόνον μέσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν φῶς εἰσποροῦν νά ἐννοιθῶν κατὰ βάθος. ‘Ο Τραυμπεσκοῦ, μέγας Πλατωνιστής, εἰς τὸ τελευταῖον του τάξιδι, ἐβεβαίωσεν ὅτι χωρὶς τὴν ἐπισκεψιν τῆς Ἑλλάδος θά ήτον ἀτελέστατος μύστης τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας. Τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους τοὺς ἔζησεν μόνον ὑπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Οὐρανόν. ‘Αλλὰ καὶ διὰ τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα τὰ προσκυνήματα αὐτὰ τῆς σκεπτομένης νεότητος τῶν Ἀθηνῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν τίποτε κοινὸν μετὰ καραβάνια τῶν συνευρισμένων φιλοπερίεργων περιηγητῶν, ἀποκοτῶν μίαν ἀνυπολόγιστον σημασίαν. ‘Η νέα Ἑλλάς κάμνει τὴν παρουσίαν της σιμὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν. Καὶ ὅσον ἂν εἶναι καταθλιπτικὴ ἡ σύγκρισις, πάντοτε ἀπομένει κάποιον ήθικὸν κέρδος. ‘Ενα πνευματικὸν τοπίον, μία γυναικεῖα μορφή, τὸ κοπάδι ποὺ βόσκει στὸν καταπράσινον κάμπον, ἡ πηγὴ ποὺ μουρμουρίζει — παγὰ λαλέουσα — κρυμμένη μέσα στὰ πολυτρίχια, ἀνήκουν κατὰ τὸ ήμισυ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ κατὰ τὸ ήμισυ εἰς τὴν νεωτέραν ἢ μάλλον συνενώνουν τὴν ἀρχαίαν μετὰ τὴν νεωτέραν. ‘Η βαθυτάτη ὑποβολή, ποὺ ἔξασκοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ προσκυνητοῦ ἀφίνει μίαν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἀρχαῖον μάρμαρον δένεται σφιγτὰ μετὰ τὸ ζωντανὸν ἀνάγλυφον μιᾶς γυναικεῖας μορφῆς. ‘Ο Φιλελληνισμὸς ποὺ δημιουργεῖται κατὰ τὸν αἰσθηματικὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι κατὰ τι βαθύτερον καὶ στερεώτερον ἀπὸ τὸν Ἀκαδημαϊκὸν Φιλελληνισμόν, ποὺ ζητοῦμεν νά καλλιεργήσωμεν μετὰ κληρονομικὰ μας δικαιώματα. Φθάνει μόνον νά προσπαθήσωμεν ὥστε ἡ σημερινὴ ζωὴ νά μὴ εἴπη τὸσον μαῦρον σκιδὸν εἰς τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα. Τὸ φρικτὸν πλῆσιον παραμένει ἀπαράμιλλον. Ἀς φροντίσωμεν τοῦλάχιστον διὰ τὸ ἄλλο!

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν Βουλγάρων φοιτητῶν, ἓνα φιλικὸν χέρι ποὺ μᾶς τείνει λαὸς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μᾶς ἐχώρισαν παρεξηγήσεις καὶ πολιτικὴ τυφλότης ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἐξετιμήθη κατ’ ἀξίαν εἰς τὰς Ἀθήνας. ‘Η ὑποδοχὴ τῶν Βουλγάρων ὑπῆρξεν ἐγκαρδιωτάτη. Οἱ νεαροὶ ξένοι μας ἔγιναν ἀντικείμενον θερμότητων ἐκδηλώσεων κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον διαμονήν των εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ ἡ νεότης τῶν δύο κρατῶν, μετὰ κοινὰ συμφέροντα καὶ τοὺς κοινούς κινδύνους, ἔθεσε τὰς βάσεις μιᾶς προσεγγίσεως, τὴν ἀνάγκη τῆς ὁποίας δὲν εἰμπορεῖ νά παρίδῃ ἡ Πολιτικὴ τῶν δύο χωρῶν. Λέγουν ὅτι ἡ αἰσθηματολογία δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετὰ τὴν διπλωματίαν. ‘Η ἀλήθεια αὐτὴ εἶναι μία παλαιὰ ἀλήθεια, ἡ ὁποία ἀρχίζει νά ὠχρῇ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Τὰ νέα ἰδεώδη τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν, τὰ ὁποῖα θερμαίνουν τὰ στήθη τῆς νεότητος, ἰδεώδη ἀνθρωπιστικὰ, ἀδελφόνοντα τοὺς λαούς, ἀποτελοῦν ἰσχυρὰ ρεύματα, διατρέχοντα τὴν σκεπτομένην ἀνθρωπότητα, εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ὁποίων καμμία δύναμις δὲν εἰμπορεῖ νάντισταθῇ. Τὰ Πανεπιστήμια σήμερον δὲν εἶναι σχολαστικὰ διδασκτήρια δογμάτων· ἀλλὰ καὶ κέντρα διεθνούς συνεργασίας τῆς σκεπτομένης ἀνθρωπότητος κατὰ τῶν προλήψεων καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ παρελθόντος. ‘Η σκεπτομένη νεότης τῶν ἐθνῶν ἀποτελεῖ ἤδη μίαν πνευματικὴν ὁμοσπονδίαν, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν πολὺ γρήγορα θάναγκασθοῦν νά ὑπολογίζων οἱ διευθύνοντες τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν. Ἰδιαιτέρως διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Βουλγαρίαν εἶναι εὐχάριστον ὅτι τὸ σύνθημα τῆς προσεγγίσεως δίδει ἡ ἀκαδημαϊκὴ νεότης τῶν δύο λαῶν. Αἱ ἐριδές, αἱ ἀντιπάθειαι καὶ ἡ ἐπιμελὼς καλλιεργουμένη ἐχθρότης ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτών, μετὰξὺ λαῶν χριστιανικῶν, ἔχόντων κοινὰ συμφέροντα καὶ ἀδελφούς ἀπελευθέρους, στενάζοντας ὑπὸ τὴν πτέρυν τοῦ ἰδίου βαρβάρου κατακτητοῦ, ὑπῆρξεν ἡ μεγαλύτερα πολιτικὴ καὶ διπλωματικὴ μωρία, ἡ ἐξυπηρετήσασα ἕως τώρα τὰ συμφέροντα κοινὰ ἐχθροῦ. Εἴθε ἡ χειραγρία ἡ θερμὴ, ποὺ ἐδόθη ὑπὸ τὴν Ἀκροπόλιν, ῥίπτουσα εἰς τὴν λήθην τὰς πλάνας καὶ τὰς δυσσερεσκείας μακροῦ παρελθόντος, νά γίνῃ ἀρετήρια νέας καταστάσεως διὰ τοὺς χριστιανικοὺς λαούς τοῦ Αἵμου, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἑλληνικὸς καὶ ὁ Βουλγαρικὸς καλοῦνται νά διαδραματίσουν τὸ σπουδαιότερον μέρος εἰς τὴν νέαν ἱστορίαν τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου.

‘Ο κ. Παλαμᾶς ἐτιμωρήθη ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας μετὰ μνηστῆριαν πρόσκαιρον παῦσιν διὰ τὴν προκλητικὴν του στάσιν κατὰ τὰς ταραχὰς τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος. ‘Ο κ. Βάσσης ἐπίσης διὰ τὴν ἀνευλαβίαν του στάσιν ἀπέναντι τοῦ κ. Προϋπουργοῦ. Δὲν θὰ εἴχαμεν νά προσθέσωμεν τίποτε, ἐφ’ ὅσον ἡ Πολιτεία τιμωρεῖ πειθαρχικῶς τοὺς ὑπαλλήλους της, ὑπὸ τὴν ἰδιότητά των αὐτῇ, χωρὶς νά θίγῃ ζητήματα συνειδήσεως. Ἀλλὰ ὁ κ. Μιστριώτης, ὁ τρομοκρατὴν τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι ὑπάλληλος; Ἐρωτῶμεν ἁπλῶς. Καὶ ἐρωτῶμεν ἀκόμη: Ἐάν ὁ κ. Παλαμᾶς εὗρισκετο ἐπὶ κεφαλῆς συλλαλητηρίων καὶ ήπειλεῖ τὴν τάξιν, κατὰ τὴν Μιστριωτικὴν μέθοδον, θά ἔμενεν ἀτιμωρητος; Τίποτε ἄλλο. ‘Ο κ. Ἀλεξανδρῆς δὲν θά μᾶς ἀπαντήσῃ βέβαια. Ἀλλὰ εἶναι τὸ ἴδιον...

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΡΟΧΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«Περὶ Παιδονομίας» ὑπὸ Ἀννας Κασιόγρας Μελά.

ΤΟ βιβλίον ὠδηγημένον ἀπὸ τὸ ἀγαθὸν ἐνστικτον καὶ τῆς γυναικὸς ἀπὸ τὰς ἱκανότητας τῆς ἐπιστήμονος θίγει ἐν τῇ συντομίᾳ τὸν ὅλον τὰ ζητήματα τὰ συνδεόμενα μετὰ τὴν εὐδοκίμησιν τῆς λειτουργίας τῆς διαι-

νώσεως, τὴν γένεσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν διατήρησιν αὐτοῦ καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ εἶδους καὶ ἐνδιατρίβει κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ἐνεδρεῦνουν γύρω ἀπὸ τὰς πρώτας εἰς τοὺς πηγὰς τῆς ζωῆς. Εἶναι οὖτω διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ πρώτη ἐμφανιζομένη ἐργασία καθαρᾶς Παιδοκομίας ὅπου μετὰ ἀπλότητα καὶ εὐχέρειαν κατορθώνεται εἰς ὅλη γας σελίδας νά κινήθωσιν ἰδέαι, αἵτινες περιεβλήθησαν μετὰ τὸ πλέον ὑψηλὸν ἐνδιαφέρον μεταξὺ τῶν λαῶν. Γνωσταί εἶναι αἱ ποικίλαι θρησκευτικαὶ δοξασαί, αἵτινες συνώδευσαν πάντοτε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰς ἰδέας τῆς διαινώσεως καὶ δύνανται τις νά εἴπῃ ὅτι αἱ κεφαλαιώδεις ἰδέαι τῶν ἀρχαίων λατρειῶν περιστρέφοντο γύρω ἀπὸ τὰς λειτουργίας τῆς διαινώσεως ἢ ἀπλῆ καὶ βαθεῖα φύσις τῶν πρωτογόνων περιέβαλε μετὰ σεβασμὸν μυστηριώδη τὸ θέαμα τῆς γενέσεως καὶ ἡσθάνθη ὅτι ἐκεῖ ἐφώληαζεν ἡ χαρὰ τοῦ διαινωτισμοῦ, ὅλαι αἱ ἐπιθυμίαι της καὶ τὰ ἱερά της συμφέροντα· διὰ τοῦτο αἱ πλεῖστοι γνωσταὶ ἀρχαῖαι θρησκείαι ἀπέβησαν ἀνθρωποκαλλιεργητικαί. Ἀπὸ τὴν ὁδηγίαν τῆς δυνάμεως τοῦ ἐνστικτοῦ τούτου ἐγεννήθησαν διάφοροι ήθικαι ἰδέαι προστατευτικαὶ καὶ τιμητικαὶ τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀρχαίας κοινωνίας καὶ ἔπειτα διάφοροι νομοθεσαὶ ἀνθρωποκαλλιεργητικαί· γνωστοὶ εἶναι οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου πρὸς βοήθειαν τῆς ἐπιλογῆς, καὶ μέγα μέρος τῶν νομοθεσιῶν τοῦ Σόλωνος, τοῦ Μωυσέως, τοῦ Μανου, τῆς Ρώμης ἀφιερώθη εἰς τὴν προστασίαν τῶν λειτουργῶν τῆς διαινώσεως· ἐπίσης ὁ Πλάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ σκέπτεται διὰ διάφορα μέτρα προστατευτικὰ τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ εἶδους· καὶ ἅπαντα τὰ σημερινὰ κράτη ἐπελήφθησαν τοῦ πράγματος διὰ συντόνου μερίμνης, καταφανοὺς οὔσης τῆς σπουδαιότητος, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν εὐδοκίμησιν ἐνὸς ἔθνους καὶ διὰ τὴν ζωὴν μιᾶς φυλῆς ἢ ἀνάγκη τοῦ νά ἀποτελεῖται ἀπὸ ἰσχυρὰ ζῶα· ἡ δὲ συγγραφεὺς ἀναφέρει σχετικὰ μέτρα, ἅτινα ἐλήφθησαν ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, τὰς μερίμνας, αἵτινες καταβάλλονται διὰ τὴν ἐλάττωσιν τῆς θνησιμότητος τῶν νεογνῶν καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, ἐπίσης δὲ εὐτυχῇ ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν. Διὰ νά ἀποδείξῃ δὲ πόσον ἐπείγει καὶ παρ’ ήμῖν ἡ λήψις τοιούτων μέτρων παρεμβάλλει πίνακας στατιστικῶν θνησιμότητος τῶν νεογνῶν ἐν Ἑλλάδι, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγει τὰ πλέον ποικίλα καὶ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα. Οὕτως ἐξάγεται ἐν πρώτοις ὅτι τὸ τρίτον τῶν ἐν Ἑλλάδι θανάτων ἀνῆκει εἰς τὰ νεογνά, καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὰ νοσήματα τοῦ πεπτικοῦ συστήματος καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὰς συγγενεῖς ἀτροφίας· ὅτι ἡ μεγαλειτέρα θνησιμότης παρατηρεῖται εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰς Ἀθήνας καὶ ὅτι ὀφείλεται τὸ πλεῖστον εἰς γαστροεντερίτιδας καὶ εἰς ἄλλας νόσους τῶν πεπτικῶν ὀργάνων· ὅτι ἐκτὸς τῶν ἄλλων λόγων αἱ συνεχεῖς πεπτικῶν διαταραχῶν θνησιμότητες ὀφείλονται εἰς τὴν ἀτελεῖ μόρφωσιν τῶν γυναικῶν παρ’ ήμῖν ἡμιθεῖαν ἔχουσιν γγῶσιν τῶν ἀπαιτουμένων ὑγιεινῶν ὄρων διὰ τὴν διατήρησιν τῶν τέκνων τῶν· αὐτὸ ἐπίσης εἶναι καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς ἐκ τῶν νόσων τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων θνησιμότητος· καὶ ἀναμνησεται ἐπὶ τούτοις σκέψεως τοῦ Spenser εἰπόντος ὅτι ἡ μητρότης εἶναι ἡ μόνη κατάστασις, εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ὁποίας αἱ μητέρες οὐδόλως μορφοῦνται, ἐνῶ διὰ πᾶν ἄλλο ἐπάγγελμα προηγεῖται χρόνος σπουδῆς καὶ μαθήσεως· καὶ μολαταῦτα εἰς τὴν Ἀγγλίαν παρ’ ὅλον τὸν ὁμολογούμενον σεμνοτυφισμόν αἱ κόραι διδάσκονται ἐν τοῖς σχολείοις ἀρχετὰ ἐκ τῶν καθηκόντων αὐτῶν ὡς μελουσῶν μητέρων καὶ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς γλώσσας φέρονται ἀρχετὰ ἐκ τῶν παιδαγωγικῶν βιβλίων τῶν διδασκόντων εἰς τὰ παιδιά τὸ χαρμῶσυνον καὶ θερμὸν θέαμα τῆς γενέσεως τῶν ὄντων καὶ τὰ καθημε-

ρινὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ζωὴν. Ἀλλ’ ἐπανελέωμεν εἰς τὰ δεδομένα τῆς στατιστικῆς τοῦ βιβλίου ὅπου ἐξάγεται ἐν τέλει τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ ἀποθανόντα νεογνά κατὰ τὴν τελευταίαν δεκατίαν ἐν Ἑλλάδι ἀνέρχονται εἰς τὸν κολοσσαῖον ἀριθμὸν τῶν 160 χιλ. ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 130 χιλ. ήδύναντο ἴσως νά σωθῶσιν· ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἐντεῦθεν προκύπτουσα καταστροφή εἶναι ἀνυπολόγιστος καὶ δικαίως σημειώνει ἡ συγγραφεὺς τὴν παρατήρησιν ὅτι οὔτε ἡ φθίσις οὔτε ἡ μετανάστευσις ἀπεργάζονται τόσον τελεσφόρως τὴν ἐρήμωσιν τῆς Ἑλλάδος, ὅσον αἱ ἀσήμαντοι αὐταὶ ἀσθένειαι, αἱ ὁποῖαι πνίγουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ λίκνου των. Μεθ’ ὃ ἐπάγεται διάφορα μέσα συντελεστικά τῆς puericulture παρ’ ήμῖν καὶ προτείνει μέτρα ἀμυντικά κατὰ τῶν κινδύνων ἐν ἀναφορᾷ μετὰ τὰς μερίμνας, αἵτινες ἐλήφθησαν εἰς τὰ ξένα κράτη.

Θά ήτο μολαταῦτα καθαρὰ ἰδεολογία ἐάν ήθελε τις ἐπιθυμήσῃ παρὰ τῆς ήμετέρας πολιτείας ὅπως, πρὶν ἢ αἰσθανθῇ τοὺς κινδύνους τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ὡς ἡ Γαλλία, κινήθῃ πρὸς μίαν μεθοδικὴν καὶ δραστηρίαν puericulture· ἀλλὰ ποῖον εἶδους culture ήμπορεῖ νά ὑπάρξῃ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅπου ὅλα πρὸ πολλοῦ φαίνονται ὡς νά ἔχουν χάσῃ τὴν ὁρεξιν τῆς ζωῆς; ‘Ο Νίτσε ἐμέμμετο τὰς ήρωϊκὰς τοῦ Βάγγερ ὅτι δὲν ήμποροῦν νά γεννήσουν, θέλων νά ἐκφράσῃ οὕτω τὴν ὀργανικὴν των διαστροφὴν, ὅτι δὲν εἶχον τὴν θέλησιν τῆς ζωῆς καὶ ὅτι δὲν εἶχον εἰς τὴν μοῖραν αὐτῶν τὴν αἰωνιότητα· ἀλλὰ μήπως καὶ διὰ νά κινήθῃ καὶ νά ζήσῃ τὸ κάθε τι δὲν ἀπαιτεῖται κατὰ ἀνάλογον; μήπως καὶ διὰ τὸ πλέον ἀσήμαντον δὲν χρειάζεται μία προκαταβολικὴ πίστις, μία θέλησις, μία ἐπιθυμία καὶ ἱερά θερμότης πρὸς τὴν ζωὴν; ἀκόμη καὶ διὰ νά σταθῇ καὶ διὰ νά τρεμουλιάσῃ μία στιγμὴν δρόσος εἰς τὴν ἄκραν ἐνὸς φύλλου· πολλῶ μᾶλλον διὰ νά προέλθῃ μία ἀποτελεσματικὴ κίνησις ἀνθρωποκαλλιεργητικῇ, ἡ ὁποία εἰς τὴν οὐσίαν της εἶναι πάντοτε μία βαθεῖα λατρεία δι’ ὅλας τὰς κεφαλαιώδεις ἰδέας τῆς ζωῆς· προϋποθέτει ὑγία καὶ ἀγρυπνοῦσα ἐνστικτα, ήθικὴν ἀκμὴν καὶ ὀργανισμόν προκείμενον μετὰ δύναμιν· καὶ ήδύνατο νά ἀποτελεσθῇ τὸ κεφάλαιον μιᾶς ἀντιλήψεως γενικωτέρας τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν νά γεννηθῇ μία φυσιολατρικὴ νομοθεσία, νά γίνῃ κήρυγμα ἀνθρωπολατρικὸν ἀπὸ ἀνθρώπων voyants, καὶ ἰδέες φιλόζωες νά ἐπικρατήσουν εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν τέχνην· ἀλλὰ χρειάζονται, ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ αὐτὴ ἡ ὀλίγον μεταφυσικὴ καὶ ἀφηρημένη ἐκφρασις, πίστις καὶ νεότητες καὶ σχεδὸν μία θρησκεία καὶ χρειάζεται νά τραγουδῇ ἡ mater genitrix, ἡ φύσις.

‘Ομως ὀφείλονται εὐχαριστίαι εἰς τὴν συγγραφεῖα, διότι ὑποδεικνύει κινδύνους, δυναμένους νά ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν τῆς πολιτείας καὶ διότι, διὰ τῶν προσπαθειῶν της νά μελετήσῃ τὸ ζήτημα ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς αὐτοῦ ἀπόψεως καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἔδωκε μίαν ἐπιστημονικὴν μελέτην ἑλληνικὴν. Καὶ πρέπει νά σημειωθῇ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καὶ πρὸς ἔπαινον τοῦ βιβλίου, ὅτι ἐλάχισται εἶναι αἱ προσπάθειαι, αἵτινες μέχρι τοῦδε κατεβλήθησαν ἀπὸ τοὺς παρ’ ήμῖν ἐπιστήμονας πρὸς μὀρφωσιν ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, ἂν καὶ πολλοὶ μεταξὺ αὐτῶν δύνανται νά καταλεχθῶσι μετὰξὺ τῶν ἱκανωτάτων· οὕτως, ὅλα τὰ νοήματα ἐξετάζονται ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν κλασικῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι περιγράφονται εἰς τὰ ξένα συγγράμματα, ἐφαρμοζόμενων εἰς ξένους τόπους καὶ ἐπὶ ἄλλων ὀργανισμῶν· καὶ ἐνῶ ὑπάρχει π. χ. πλῆθος πυρετικῶν τύπων, ἐν Ἀθῆναις καὶ τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι παρουσιάζομενων ὑπὸ ὅλως διακεκριμένους χαρακτήρας, κατὰ τὴν ἐκάστοτε διάγνωσιν αὐτῶν γίνεται προσπάθεια παρὰ τῶν ἱατρῶν ὅπως ἀναχθῶσιν εἰς τοὺς γνωστούς περιγραφόμενους ἐν τῇ ξένῃ ἐπιστήμῃ τύπους καὶ εἶναι προχείρον τὸ παράδειγμα νόσου, σχεδὸν ἐνδημούσης

ένταυθα καὶ ἀγνώστου ἡμῖν, τοῦ τελευταίως τοσοῦτον θορυβήσαντος Καλὰ-Ἀζάρ, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα τῆς ἀποκαλύψεως ἐπεφυλάσσετο εἰς ξένον ἐπισήμονα.

Τὸ παράδειγμα βεβαίως δὲν ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ στηρίξη γενικώτερα συμπεράσματα, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε δεικνύει εἰς ἓνα βαθμὸν ὅτι καὶ εἰς τὸ ἔδαφος αὐτὸ μᾶς λείπει ἡ ἀνεξαρτησία τῆς σκέψεως καὶ παρ' ὅλην τὴν φημιζομένην παρατηρητικότητα τῶν Ἑλλήνων μᾶς λείπει ἡ πρωτοβουλία εἰς τὴν ἔρευναν.

*

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἱταλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. — Πρώτη αὐτῆς συνεδρίασις τῆς 23 Μαρτίου.

ΜΕΤΑ βραχεῖαν προεισαγωγικὴν ὁμιλίαν, ἐν ἣ ὁ κ. Pernier ἐπραγματεύθη περὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν ἐρευνῶν, ἃς ἡ Σχολὴ σκοπεῖ νὰ ἐκτελέσῃ, ἐποίησεν ἐν συγκλήσει τὸ ἐγκώμιον τοῦ πρό τινων μηνῶν θανόντος ἐξόχου φυσιολόγου καὶ ἀνθρωπολόγου Mosso, ἐνὸς ἐκ τῶν μάλιστα ἐργασθέντων ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς ταύτης Σχολῆς.

Εἶτα ὁ ἐταῖρος τῆς Σχολῆς κ. I. Maiuri ἡγήνευσεν καὶ ἐσχολίασεν ἀρχαίῃ ἐλληνικῇ ἐπιγραφῇ, χαραγμένην ἐπὶ χαλκοῦ δίσκου τῆς ἐν Ἱταλίᾳ Κύμης, ἐπιγραφὴν ἔχουσαν ἰδιαίτερον σπουδαιότητα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς μαντικῆς. Αὕτη κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Halbherr περιέχει διάταξιν σχετικὴν πρὸς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἠδύνατό τις νὰ λάβῃ χρησίμους. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὸ ἀρχαιότερον ἐπιγραφικὸν μνημεῖον τῆς μαντικῆς.

Κατόπιν ὁ διευθυντὴς κ. Pernier ἐπραγματεύθη ἐν πρώτοις περὶ τῶν ἐξαγομένων τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν καὶ μελετῶν, τῶν γενομένων ὑπὸ τῆς Ἱταλικῆς ἐν Κρήτῃ ἀποστολῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἱταλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.

Ἐκθίβει τὰ τῆς ἀνασκαφῆς κατὰ τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Φαιστῆς παρουσιάξων σχεδιογράφημα ἀνέκδοτον, καὶ ἀπεικονίσεις τῶν εὐρημάτων, δι' ὧν διακρίνονται αἱ διαφοροὶ ἐποχαὶ τῶν ἀποκαλυφθέντων οἰκοδομημάτων ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ. Ἐπειτα προβάλλει τὰς εἰκόνας μέρους τῆς Μινωικῆς πόλεως καὶ κυρίως τῆς ἀγορᾶς μετ' ἀποθηκῶν, στοῶν καὶ διαφόρων οἰκοδομημάτων ἐπ' ἐσχάτων ἀνασκαφέντων ὑπὸ τοῦ κ. Halbherr, πλησίον τοῦ μικροῦ μεγάρου τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ ἐν τέλει πραγματεύεται περὶ τῆς τοπογραφίας τοῦ ἐν Λεβήνι Ἀσκληπείου καὶ περὶ τῶν περιπετειῶν τῶν ἐκεῖ οἰκοδομῶν, αἵτινες διεφωτισθήσαν διὰ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν.

Ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ ὁ κ. Pernier πραγματεύεται περὶ τινῶν σπουδαιοτάτων ἀρχαίων ἀναγλύφων εὐρεθέντων ὑπ' αὐτοῦ ἐν Πριναῖ τῆς Κρήτης, ὧν καθορίζει τὴν θέσιν, ἣν κατεῖχον ἐν τῷ ναφ' ἐξ οὗ προέρχονται, καὶ συσχετίζει ὡς πρὸς τὸν ὀρθὸν καὶ τὴν χρονολογίαν μετ' ἄλλων παρεμφερῶν ἀρχαίων ἀναγλύφων, εὐρεθέντων ἐν Κρήτῃ καὶ ἄλλαχού. Ἐπραγματεύθη ἰδίᾳ περὶ τῆς συναρμογῆς καὶ συμπληρώσεως (γενομένης κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον) τῆς κυριωτέρας ὁμάδος τῶν τοιοῦτων κατατετμησμένων γλυπτικῶν ἔργων τοῦ Πριναῖ. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἐργασίας προέκυψεν ἀγάλμα θεᾶς, καθήμενης ἐπὶ θρόνου, ἰδρυμένου ἐπὶ μακρᾷ βάσει κεκοσμημένης κατὰ τὰς πλευράς, πρὸς δὲ τὰ κάτω οὕτως ἐχούσης, ὥστε, ὡς φαίνεται, ἔκειτο ὑψηλὰ ἐπὶ δύο ὑπερείσματα.

Ἐπειδὴ δὲ, πλὴν τοῦ συναρμοσθέντος ἀγάλματος, ὑπάρχουσι τὰ τεμάχια καὶ ἐτέρου ὁμοίου, ἀφοῦ ἐποίησε πᾶσας τὰς δυνατάς ὑποθέσεις περὶ τῆς σχετικῆς αὐτῶν

θέσεως ἐν τῷ ναφ', ὁ κ. Pernier συνεπέρανεν ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα μετὰ τῶν σχετικῶν βάσεων ἔδει νὰ ἀποτελῶσιν ἐν ὅλῳ καὶ δὴ τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς θύρας τῆς μετὰ τὸν προναὸν καὶ τοῦ κυρίου ναοῦ, ὅτι ἡ μακρὰ βᾶσις τῶν ἀγαλμάτων ἦν τὸ ἀνώτερον τῆς θύρας ταύτης, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου ἦσαν ἰδρυμένα τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ἐναντὶ ἀλλήλων, οὕτως ὥστε μετὰ τῶν ὑπελείπετο εὐρὺ διάστημα δίκην θυρίδος.

Ἡ μεγίστης σπουδαιότητος διάλεξις αὕτη μεστὴ ἅμα ὑπάτης περὶ τὸ λέγειν χάριτος, συνωδεύετο ὑπὸ προβολῶν πολυαριθμῶν φωτεινῶν εἰκόνων.

Τοιαύτη ἡ πρώτη συνεδρία τῆς Ἱταλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, δι' ἣν προοιωνίζονται ἄριστα ὑπὸ τὴν σοφὴν διευθύνσιν τοῦ διαπρεποῦς αὐτῆς διευθυντοῦ κ. Pernier.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΤΟ «Hellenic Herald» (Ἑλληνικὸς Κήρυξ), ἐκδιδόμενον ἐν Λονδίνῳ, δημοσιεύει τὰ ὠραία σχέδια τοῦ γνωστοῦ εἰς ὅλους μας ἀρχιτέκτονος Α. Ζάχου, τὰ ὁποῖα ἤδη ἐδημοσίευσεν τὰ «Παναθηναῖα». Προσθέτει δὲ ὅτι ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν αὐτῶν εἶνε ὁ βυζαντινὸς ρυθμὸς εἰς ὅλην του τὴν χάριν, μαζὶ μετὰ τὴν ἐλληνικὴν δύναμιν καὶ ὠραιότητα γραμμῶν.

ΚΑΘΕ χρόνῳ ἡ 25 Μαρτίου ἐορτάζεται εἰς τὴν Βιέννην καὶ μαζεύει ὅλους τοὺς Ἕλληνας τῶν δύο κοινοτήτων τῆς Βιέννης εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Μετὰ τὴν θρησκευτικὴν τελετὴν ὁ χορὸς ἐτραγουδῆσε τὸν βασιλικὸν ὕμνον καὶ τὸν ὕμνον τῆς Ἑλευθερίας, τὸ «Σὲ γνωρίζω» καὶ τὸ «Ἐκεῖ μέσα» πολὺ ζωηρᾶ.

Νέον ἔθιμον δὲ ἦτο ἡ ὠραία ὑποδοχὴ τῆς ἐλληνικῆς παροιίας εἰς τὴν Πρεσβείαν. Τὴν ἐγκαρδιότητα τῆς ὑποδοχῆς καὶ ἐξωτερικῶς ἐδείκνυε ἡ διὰ πρώτην φοράν ἐπὶ τῆς περιφημῆς Ρίμαστρασε κυματίζουσα κυανόλευκη σημαία.

Ὁ κ. Στρέϊτ κατῳρίθωσε διὰ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς του νὰ σχηματίσῃ εἰς τὰς αἰθούσας τῶν μικρῶν ἐλληνικῶν ὁσων μέσα στὴν αὐστριακὴν μεγαλοπόλιν καὶ νὰ ἀναλωθῇ εἰς τὰς καρδίας πολλῶν τὸν πόθον πρὸς τὴν μακρυνὴν πατρίδα.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

25 Μαρτίου. — Εἰς Θεσσαλίαν ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν ἐνθουσιᾶς ὑποδοχὴ τοῦ διαδόχου, διελθόντος ὅπως μεταβῇ εἰς Βόλον ἐνθα ἤρξαντο τελούμενοι οἱ σκοπευτικοὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλευθερίων. — Ἐματαιώθη ἡ χθεσινὴ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς ὡς ἐκ τῆς ἀπουσίας πολλῶν βουλευτῶν Θεσσαλῶν, μεταβάντων εἰς Βόλον. — Ἐλπίζεται μέχρι τοῦ Πάσχα νὰ λήξῃ τὸ ἀναθεωρητικὸν ἔργον τῆς Βουλῆς μεθ' ὃ θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν τὸ νομοσχέδιον περὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων, ὅπερ μετὰ τῶν ὑποβληθέντων φορολογικῶν, ἐκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν δικαστικῶν νομοσχεδίων θὰ ἀποτελέσῃ τὸ νομοθετικὸν ἔργον τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν παρούσαν Βουλὴν. — Ἡ Ἑλλάς προσέβη καὶ πάλιν εἰς διαμαρτυρίαν παρὰ τῇ Πύλῃ διὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ ἀνθελληνικοῦ μπουϊκοτάξ. — Ἡ Ἀλβανικὴ ἐπανάστασις λαμβάνει διαστάσεις, ἀγγέλλονται καθημερινῶς συγκρούσεις. — Ἀπειλεῖται διακοπὴ σχέσεων μετὰ τὴν Τουρκίαν καὶ Μαυροβουνίου ὡς ἐκ τῆς εὐμενοῦς στάσεως, ἣν τηρεῖ ἀπέναντι τῶν ἐπαναστατῶν.

26 Μαρτίου. — Αἱ Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες μέμφονται τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν, διότι ἐπέτρεψε τὴν ἑναρξιν τοῦ ἀνθελληνικοῦ μπουϊκοτάξ καὶ ἐκφέρουσι δυσμενεῖς

κρίσεις διὰ τὴν σωβινιστικὴν πολιτικὴν τῶν Νεοτούρκων. Ἀγγέλλονται ἀπώλειαι τῶν Τούρκων κατὰ τὰς συγκρούσεις αὐτῶν μετὰ τῶν Ἀλβανῶν. — Ἀπεκαλύφθη ὅτι σπουδαία ἐγγράφα τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας, ἀφορῶντα τὰ πράγματα τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς ἐκλάπησαν καὶ ἐπωλήθησαν εἰς ἄλλην μεγάλην Δύναμιν· λέγεται ὅτι εἰς τὴν κλοπὴν αὐτὴν ὀφείλεται ἡ γενομένη συνεννόησις τοῦ Πότσδαμ.

27 Μαρτίου. — Τὸ μπουϊκοτάξ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐντείνεται, εἰς τὴν Σμύρνην ἐγένετο ἐπίθεσις κατὰ τοῦ πρακτορείου τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων καὶ ἐτραυματίσθη ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ. Ἐκκυκλοφόρησεν ἡ εἰδησις ὅτι τὸ Κρητικὸν ζήτημα θὰ λυθῇ ἐντός τοῦ τρέχοντος ἔτους, τοῦ λιμένος τῆς Σούδας κηρυσσόμενον οὐδέτερον ἐπὶ μίαν πενταετίαν. Πάντες οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἐθνικοτήτων θὰ ὑποβάλλωσι κοινὸν ὑπόμνημα, δι' οὗ θὰ ἀξιοῦν τὴν ἐξασφάλισιν τῶν προνομίων αὐτῶν. — Αἱ σχέσεις Μαυροβουνίου καὶ Πύλης ἐξετραχύνθησαν· ἡ Ἀλβανικὴ ἐπανάστασις ἐξακολουθεῖ, οἱ δὲ Ἀλβανοὶ ἀρχηγοὶ ἀπῆλθον εἰς τὰς Μεγάλας Δυνάμεις ὑπόμνημα ἀξιούντες τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἀλβανίας· παρατηρεῖται μεγάλη συγκέντρωσις Ἀλβανῶν ἀρχηγῶν εἰς Σόφειαν.

28 Μαρτίου. — Ἀνεξωπηγήθη καὶ πάλιν ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀράβων καὶ κατὰ τηλεγραφήματα πρὸς τὰς ἀγγλικὰς ἐφημερίδας οἱ ἐπαναστάται νικοῦν γενόμενοι κύριοι δύο πόλεων. — Ἀρ' ἐτέρου ἐκφράζονται φόβοι γενικῆς συρράξεως ἐν τῇ Βαλκανικῇ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀλβανῶν. — Ἀνεκινήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τὸ γλωσσικὸν ζήτημα.

29 Μαρτίου. — Αἱ ἐν Τουρκίᾳ χριστιανικαὶ ἐθνικοὶ τετὲς ἐπισπεύδουν τὰς μεταξὺ τῶν ἀπὸ καιροῦ διενεργουμένας συνενοήσεις περὶ κοινῆς ἐνεργείας πρὸς ἀποσβῆσιν τῆς ἐπιληψίσεως τοῦ περὶ στρατολογίας τῶν Χριστιανῶν νομοσχεδίου, μία παράγραφος τοῦ ὁποίου ἀφορῶσα τὴν στρατολογίαν τῶν διδασκάλων θίγει αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐκπαιδευτικὸν καθεστὸς τῶν χριστιανικῶν ἐθνικοτήτων. — Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς διακόπτονται τὸ Σάββατον, τοῦ κ. Προϋπουργοῦ μέλλοντος νὰ μεταβῇ εἰς Μεσολόγγιον διὰ τὸν ἐορτασμὸν τῆς ἐπετείου τῆς ἐξόδου. — Ὁ πρεσβυτὴς τῆς Ρωσσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναχωρεῖ ἐκ νέου εἰς Σόφειαν· τὸ ταξίδιον τοῦτο δὲν θεωρεῖται ἄσχετον μετὰ τὴν Ἀλβανίαν συμβαίνοντα.

30 Μαρτίου. — Θορυβῶδης συζήτησις τῆς Βουλῆς διὰ τὸ ἄρθρον περὶ Ἀντιβασιλείας καὶ Ἀπαρτίας· ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος θὰ καταναλώσῃ καὶ 7 ἢ 8 συνεδρίας τῆς Βουλῆς μετὰ τὸ Πάσχα, μεθ' ὃ ἡ Βουλὴ θὰ ἐπιληφθῇ τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως. — Ὁ Διάδοχος καὶ οἱ Πρίγκηπες μετέβησαν εἰς Κέρκυραν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Κάιζερ. — Καὶ πάλιν ὁ ὀδυνηρὸς θόρυβος διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα εἰς τὸ μέσον, συλλαλητήρια τῶν φοιτητῶν, ὁ σοφὸς καθηγητὴς ὁμλεῖ καὶ ἡ κοινὴ γνώμη ἀγωνιά διὰ τὴν πολυτίμητον ἡμῶν παρακαταθήκην, πάντοτε σπάνιον πρᾶγμα θὰ εἶναι ἕνας κόκκος κοινῆς νοῦς εἰς αὐτὸν τὸν ἐνδοθὸν τόπον! — Κατὰ τὰ σημερινὰ τηλεγραφήματα οἱ Ἀλβανοὶ φέρονται νικηταί εἰς ὅλας τὰς συμπλοκάς αὐτῶν μετὰ τὸν στρατὸν ἀποκρούσαντες αὐτὸν μέχρι τοῦ Σούκι-Καστράκι καὶ διακόψαντες τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Σκόδρας. — Λέγεται ὅτι προεκλήθη σοβαρὰ ρήξις μετὰ τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ Σεφρέτ, ἀπαιτήσαντος νέας στρατιωτικὰς δαπάνας.

31 Μαρτίου. — Ἐψηφίσθησαν ὑπὸ τῆς Βουλῆς τὸ περὶ Ἀντιβασιλείας ἄρθρον ὡς ἐτέθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περὶ Ἀπαρτίας μετὰ τροποποιήσεως. Εἰς τὸ ἐξῆς ἡ Βουλὴ θὰ δύναται νὰ συνεδριάξῃ καὶ μετὰ τὸ τρίτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν καὶ νὰ λαμβάνῃ ἀποφάσεις περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ,

καταργουμένης οὕτω τῆς ἐπαράτου κωλυσιεργίας τοῦ παρελθόντος. — Ὁ Πρωτάνης τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ καθηγητὴς Βάσης καὶ ὁ κ. Παλαμᾶς ἐκλήθησαν εἰς ἀπολογία ἐπὶ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας διὰ πράξεις ἀντιβαίνουσας πρὸς τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὡς δημοσίων ὑπαλλήλων. — Ὁ Πρεσβυτὴς τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐπεσκέφθη τὸν Πατριάρχην συνομιλήσας μετ' αὐτοῦ ἐπὶ μακρόν. — Ἀγγέλλεται ὅτι 8000 Ἀλβανοὶ πολιορκοῦν τὴν Σκόδραν. — Ὁ Τουρκοῦ ἀρχηγὸς τῆς κατὰ τῶν Ἀλβανῶν ἐκστρατείας ἀνεχώρησε διὰ θαλάσσης εἰς τὸν τόπον τῶν συμπλοκῶν. — Τὸ Μαυροβούνιον ἐνισχύει τὰ σύνορά του. — Διάφοροι ἀναφεύσαι δυσχέρειαι θὰ ἐπιβραδύνουν τὴν συναίνην πρὸς μεταξὺ Τουρκίας καὶ Γαλλίας συμβάσεων διὰ τὸ δάνειον, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν σιδηροδρόμων. — Ὁ ἀνιναάρχος Τῶφφελ ἀρχηγὸς τῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀγγλικῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς ἀναχωρεῖ ἐκ Λονδίνου τὴν προσεχῇ ἐβδομάδα.

1 Ἀπριλίον. — Ἡ Μακεδονία εἶναι ἀνάστατος συνεπείᾳ συστηματικῶν δολοφονιῶν ὅλων τῶν ὁπωσδήποτε ἀναμειχθέντων εἰς τὰ ἐπαναστατικά κινήματα τοῦ παρελθόντος, διενεργουμένων ὑπὸ τῶν Νεοτούρκων. — Ὁ δειωμὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Σμύρνην καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κατήνησεν ἀφόρητος. — Ὁ Ρωσικὸς στόλος τοῦ Εὐξείνου κατ' ἀπόφασιν τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως ἐνισχύεται σημαντικῶς, συναπτομένου δανείου 400 ἑκατομμυρίων ρουβλίων. — Ἡ ἐν Ἀραβίᾳ κατάστασις παραμένει λίαν κρισίμος διὰ τὴν Τουρκίαν. — Ἐξεργάσαντα ταραχαὶ καὶ εἰς τὸ Χοράν τῆς Συρίας. — Ἐξεργάσαντα ταραχαὶ εἰς τὴν Κομπανίαν ὑπὸ τῶν ἀμπελιουργῶν τῆς Γαλλίας.

2 Ἀπριλίον. — Ἐξακολουθοῦν αἱ φοιτητικαὶ ταραχαί. — Λέγεται ὅτι προσεχῶς μέλλει νὰ γίνῃ ὑπουργικὴ μεταρρύθμισις. — Μετακαλεῖται ἐκ Μαυροβουνίου ὁ πρεσβυτὴς τῆς Τουρκίας ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι εἶναι ἀνίκανος. — Κατὰ τηλεγραφήματα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὅλα τὰ ἑλληνικά σχολεῖα Γρεβνῶν ἐκλείσθησαν. — Οἱ ῥεδιφηδες Τραπεζοῦντος, Σιβῆς καὶ Ἀμασειας ἀποστέλλονται εἰς Ἀλβανίαν.

3 Ἀπριλίον. — Ὁ Προϋπουργὸς ἀνεχώρησε χθὲς διὰ Μεσολόγγιον καὶ θὰ ἐπανέλθῃ αὐθιγόν. — Ἡ Ἑλλάς δι' ἐγκυκλίον διευθετήθη πρὸς τὰς Δυνάμεις διὰ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ μπουϊκοτάξ, ὡς καὶ διὰ τὰς ἐν Σμύρνη λαβούσας χώραν σχημάς, ἐφελέκυσσα τὴν προσηλὴν των διὰ τὰ ἐνδεχόμενα ἐπακόλουθα. — Αἱ ἐξ Ἀλβανίας εἰδήσεις εἶναι δυσμενεῖς διὰ τὸν τουρκικὸν στρατὸν. — Αἱ Δυνάμεις συνεφώνησαν νὰ μὴν ἐπέμβουν εἰς τὴν διένεξιν τῆς Τουρκίας μετὰ τοὺς Ἀλβανούς. — Ἡμετέριος ἀνακοινώσις βεβαίη ὅτι ὁ ἐπὶ ποδὸς εὐρισκόμενος Τουρκικὸς στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 260.000 ἐν ὅλῳ.

4 Ἀπριλίον. — Ἐπίσημον ἀνακοινωθὲν τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως βεβαίη ὅτι τὰ τουρκικὰ στρατεύματα κατέλαβον τὰς μεταξὺ Σκόδρας, Καστραλιού καὶ Τοῦζι θέσεις καὶ ἡ συγκοινωνία ἀπεκατεστάθη. — Ἡ ἐπανάληψις τῶν Ἑλληνορουμανικῶν σχέσεων εἶναι πλέον γενοῦς τετελεσμένου· προσεχῶς ἀποστέλλεται διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν ρουμανικὴν πρωτεύουσιν. — Αἱ μεταξὺ Πατριαρχείου καὶ Πύλης διεξαγόμεναι συνεννοήσεις διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα διεκόπησαν ὁριστικῶς, ἐπελθούσης ρήξεως μετὰ τὸ Πατριαρχεῖον καὶ Πύλης.

5 Ἀπριλίον. — Εἰς τὴν σημερινὴν ψηφοφορίαν τῆς βουλῆς ἀπερρίσθη τὸ ἐκλέξιμον τῶν βουλευτῶν μέχρι τῆς ἡλικίας 26 ἐτῶν. — Ὁ κ. Μπενάκης ἀναχωρεῖ εἰς Αἴγυπτον. — Ἡ ἀστυνομία Σμύρνης ἀπήλασεν ἐκεῖθεν 83 Ἕλληνας. — Ὁ Ρωσικὸς πρεσβυτὴς ἀπήτησεν ὅπως παραχωρηθῇ εἰς τὴν Ρωσσίαν τὸ Ἱβηρικὸν Ἄθω, τὸ Πατριαρχεῖον, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἡγηθῇ.

6 Ἀπριλίον. — Ἀφίξις τῶν Αὐστριακῶν φοιτητῶν

και ενθουσιώδους υποδοχή αὐτῶν. — Οἱ Ἀλβανοὶ ἐπαναστάται ὑπέστησαν ἐσχάτως ἐπανειλημμένας ἡττας. — Αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἐφημερίδες βεβαιοῦν ὅτι αἱ ἐσωτερικαὶ διχόνοια μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Νεοτουρκικοῦ κομματοῦ ἐφθασαν εἰς τὸ κατακόρυφον καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτων θὰ προκληθῶν καὶ ἀνάγκη σπουδαία ὑπουργικαὶ μεταβολαί.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ὁ ἀγαπητὸς συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων» κ. Σπύρος Λοβέρδος προήχθη εἰς ἐπιθεωρητὴν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ προαγωγή τοῦ κ. Λοβέρδου, ἐρχομένη ὡς ἐπιβράβευσις τῶν ἐξαιρετικῶν αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν πρὸς τὸ πρῶτον ἡμῶν πιστωτικὸν ἴδρυμα καὶ τῆς εὐρυτάτης μορφώσεως τοῦ συνεργάτου μας, τοῦ συνενόοντος μετὰ τὸν ἄνθρωπον τῶν γραμμάτων τὸν οἰκονομικὸν ἐπιστήμονα, ἡκούσθη μετὰ τὴν ἰδίαν χαρὰν εἰς τοὺς διπλοὺς κύκλους, τῶν ὁποίων ὁ κ. Λοβέρδος ἀποτελεῖ μέλος ἐξέχον καὶ προσφιλέ.

Ὁ ἐν Παριίοις Σὺλλογος πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν ἀπένευεν ἐφέτος δόλοκληρον τὸ ἐτήσιον χρηματικὸν βραβεῖον πρὸς τὸν κ. Ἰωάν. Βλαχογιάννην διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐκδόσεως τῶν περιωπέντων παρ' αὐτοῦ ἀρχαίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Σὺλλόγου ἐπεκροτήθη γενικῶς.

Ἡ κ. Καλλιρρόη Παρρὲν ἐώρασε τὸν παρελθόντα μῆνα τὸ ἰωβυλαῖον τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν», συμπληρώσης εἰκοσιπενταετίας ἐντόνου καὶ φωτεινῆς δράσεως ὑπὲρ τοῦ γυναικείου ζητήματος εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοῦ ὁποῦ ἡ κ. Παρρὲν, μετὰ τὴν πολλαπλὴν δημοσιογραφικὴν καὶ κοινωνικὴν δράσιν τῆς, ὑπῆρξε πραγματικὴ ἀρχηγός. Τὰ «Παναθηναία» σφίγγοντα θερμότητα τὸ χεῖρ τῆς διακεκριμένης συναδέλφου, ἐπιφυλάσσονται νὰ ἐνασχοληθῶν ἰδιαίτερος περὶ τῆς δράσεως καὶ τοῦ ἔργου τῆς.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡρωϊκὰ πρόσωπα καὶ κείμενα Κωστή Παλαμά. Λόγος πρὸς τὴ «Φοιτητικὴν Συντροφίαν» τὴν ἡμέρα τῆς Ἑθνικῆς Γιορτῆς 25 τοῦ Μάρτη 1911. Ἐκδοσις τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφίας», Ἀθήναι.

Φιλολογικαὶ Μελέται Γ. Ν. Χατζιδάκι. Ἀθήναι, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1911.

Τῆς Καρδιάς συλλογὴ ποιημάτων Κώστα Δελακοβία. Ἀθήναι, ἔκδοσις περιοδικοῦ «Ἡ Ἀυγὴ» 1911 δραχ. 2.

Μελέτη περὶ τοῦ ἀμεταφράστου τῶν Γραφῶν Λεονίδα Κωστάκη. Ἀθήναι, τύποις «Καλλιτεχνικῆς Ἐπιθεωρήσεως» 1911.

Ρόδα στὸν Ἀφρὸ ὑπὸ Ρώμου Φιλόρα ποιητικὴ συλλογὴ, Ἀθήναι 1911. Τυπογραφ. Α. Ζ. Διαλησιᾶς δραχ. 2.

«Ἀτλαντὶς», μηνιαία εἰκονογραφημένη ἐν Νέῳ Ὑόρκῳ. Τὸ τεῦχος τοῦ Μαρτίου περιλαμβάνει ὁλοσέλιδον πολυχρῶμον εἰκόνα τοῦ Πελοποννησίου ἥρωος Ἀναγνωσταρᾶ καὶ ἄλλων, ἐπίκαιρον, σοβαρὸν καὶ πλουσίαν ὕλην. Ἀποστέλλεται ἐν τεύχος δωρεὰν ὡς δῆγμα. Διεύθυνσις: «Ἀτλαντὶς» Ρ. Ο. Station E. New York.

Ὁ Σοσιαλισμὸς καὶ αἱ Κοινωνικαὶ Ἐπιστήμαι, Gaston Richard, μετάφρ. Η. Οἰκονομοπούλου. Ἀθήναι, ἔκδοσις Γ. Φέξη 1911, δραχ. 3.

Περὶ τῆς ἀνισότητος τῶν ἀνθρώπων J. J. Rousseau, μετάφρ. Α. Κιονίτη. Ἀθήναι, ἔκδοσις Γ. Φέξη 1911, δραχ. 3.

Ἡ ψυχολογία τοῦ ἔρωτος Gaston Danville, μετάφρ. Χρ. Θ. Δαυαλέξη. Ἀθήναι, ἔκδοσις Γ. Φέξη 1911, δραχ. 3.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κύριον Α. Παπ. Πειραιᾶ. — Δὲν διεκόπησαν. Οἱ «Ὀμιλίες μετὰ τὸν ἑαυτό μου», ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρία μέρη: «Στὸ Βουνό», «Στὴ Θάλασσα», «Στὴν Πολιτείαν», θὰ δημοσιευθῶν τμηματικῶς εἰς τὰ «Παναθηναία». Ἡ σειρά τῶν ἐντυπώσεων καὶ σκέψεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀποτελεῖται τὸ νέον ἔργον τοῦ συνεργάτου μας, ἀπαρτίζουσα μικρὰ ἀνεξάρτητα κεφάλαια, δὲν ζημιώνεται ὑποθέτομεν ἀπὸ τὴν τμηματικὴν τὴν δημοσίευσιν.

Πολυπράγμονα. Ἐνταῦθα. — Μᾶς προλαμβάνετε. Τὰ «Παναθηναία», χωρὶς νάπομακρυνθῶν ἀπὸ τὸ ἀρχικόν των προγράμμα, ὡς ὁργανοῦ κυρίως τῆς φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως τοῦ τόπου, θὰ εὐρύνουν τὸν κύκλον τῆς δράσεώς των, ἀνταποκρινόμενα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀναγνωστῶν των. Πολὺ σύντομα θὰ εἵμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νάναγγεῖν μετὰ μελετωμένας μεταρρυθμίσεις.

Διόρθωσις: Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος 31 Μαρτίου 1911, σελ. 340, α' στήλη, στίχος 4ος, διάβασε: Ἀθηναίου ταξιδιώτου, ἀντὶ ἀθανάτου πού γράφει.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

— Αὐτὴ ἡ βροχὸν δὲ κάμῃ πολὺ καλὸ εἰς τὰς σπείρομενας γαῖας.
— Τούλάχιστον θὰ εἰσπράξωμεν τὰ διπλάσια.
ὑπὸ Θ. Ἀννίνου — Ἀθήναι.

FILTRE CHAMBERLAND

SYSTEME PASTEUR

Le seul autorisé par Pasteur à porter son nom.

Le seul s'opposant à la transmission de la fièvre typhoïde par les eaux d'alimentation.

Représentant Général J. B. RODIER 56 rue Charilaou Tricoupi — ATHÈNES

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ £ 600.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρα, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει, Ναυπλίῳ.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1910 μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

3% ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ. — 1/2% ἐτησίως εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ. — 3 1/2% ἐτησίως μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4% ἐτησίως μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2% ἐτησίως πέραν τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ὡς ἑξῆς: 3% ἐτησίως εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/2% ἐτησίως μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4% ἐτησίως μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2% ἐτησίως μετὰ 4 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο ἡ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΛΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50,000,000, ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ. Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρῳ, Καλάμῳ, Τριπόλει, Βόλῳ καὶ Λαρίῳ. ΕΝ ΚΡΗΤῃ. Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ. ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, (ὑποκαταστήματα ἐν Γαλιὰ μετὰ πρακτορεῖον ἐν Σιμπόλι), Ἀμυσῷ, Τραπεζοῦντι, Κερασσοῦντι, Σμύρῳ, Χίῳ, Λιμένι-Βαθέος (Σάμου), Μερσίνη, Ἀδάνοις, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραϊς, Καβάλλᾳ, Σάνδῃ καὶ Ἰωαννίνοις. ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (μετὰ παραστήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Κάιρῳ (μετὰ παραστήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μονοκί), Ζαχαρίῳ καὶ Μανσούρᾳ. ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ. (No 22 Fenchurch Street), ΕΝ ΛΕΜΕΣῳ (Κύπρου) καὶ ἐν ΧΑΡΤΟΥΜ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος
Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ	Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ
Ε. ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ	Α. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Δ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ	Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ
Α. ΖΑΡΙΦΗΣ	ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ
	ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΑΙΣ
	ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ
	ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ
	ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: «ΑΘΗΝΑΪΚΗΝ», — «ATHÉNOCLÉS».

Ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν ἥτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολὰς, ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολὰς πληρωμῶν, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ, ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμοὺς ἡγυγιμένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκοὺς διὰ τὸ κοινόν. Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμμάτια ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκοὺς.

Αἱ εἰς ΧΡΥΣΟΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰνε ἀποδοτέαι εἰς ὁ νόμισμα ἐνηργηθῆσαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους. ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ με ἰδιαίτερον ὑπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην.

ΜΕΓΑ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ

ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

“ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΒΟΥΣΤΑΣΙΩΝ,”

ΛΕΜΠΕΣΗ, ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ & Σ^{ΙΑ}

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 48

ΑΘΗΝΑΙ, Τηλέφωνον 597.

Σ. Π. Α. Π.

Ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀθηνῶν

- 6.30 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
7.05 > Διὰ Κόρινθον, Καλάβρυτα, Πάτρας, Κυλλήνην, Πύργον, Ὀλύμπια.
8.30 > Τοπικὴ διὰ Κόρινθον.
11.30 > Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Πάτρας.
1.20 μ.μ. Ταχὺ διὰ Πάτρας κατὰ Δευτέραν καὶ Τετάρτην.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν

- 7.10 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
8.15 > Ταχὺ διὰ Ἀθήνας, κατὰ Τρίτην καὶ Παρασκευὴν.
11.35 > Διὰ Καλάβρυτα, Κόρινθον, Ἀθήνας.
6.30 > Διὰ Ὀλύμπια, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
3.45 μ.μ. Διὰ Πύργον, Ὀλύμπια.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Καλαμῶν

- 7.00 π.μ. Διὰ Κυπαρισσίαν, Ὀλύμπια, Πάτρας, Μεγαλόπολιν, Ἀθήνας.
12.05 > Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Τρίπολιν.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

- 2.45 μ.μ. Ταχὺ ἐκ Πατρῶν (δὺς ὥς ἄνω).
4.45 > Ἐκ Πατρῶν, Τριπόλεως, Ναυπλίου.
6.15 > Τοπικὴ ἐκ Κορίνθου.
7.00 > Ἐξ Ὀλυμπίων, Πατρῶν, Καλαβρυτίων.
8.00 > Ἐκ Καλαμῶν, Κυπαρισσίας, Μεγαλόπολεως, Τριπόλεως, Ναυπλίου.

ΧΙΛΙΟΜ. ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ

1000 χιλιόμ.	Α' Θ.	Δρ.	90	διαρκείας
ἐκπτώσις 25% ₀	Β'	>	75	6 μηνῶν
	Γ'	>	45	
2500 χιλιόμ.	Α' Θ.	Δρ.	210	διαρκείας
ἐκπτώσις 30% ₀	Β'	>	175	12 μηνῶν
	Γ'	>	105	

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κολώνια

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεία

Ι. Χρυσάκης, Πλατεῖα Συντάγματος.

Νικόλαος Α. Γ. Σκρέκης, ὁδὸς Σόλωνος 139.
(Πλατεῖα Κάνιγγος)

Ἐδωδιμπορεία

Β. Ἀπόστον πρόφην Γουλιέλμου, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Καταστήματα ἀποικιακῶν

Δημ. Ἀγγλου, ὁδὸς Ἀγίου Μάρκου, 22.

Φηλιξ Ράνιος, ὁδὸς Σταδίου 8. Ὀπτικά
(Εἶδη ὀπτικά, φωτογραφικά, ἐπιστημονικά).

Βιβλιοδετεία

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Β. Κοντομανώλη, ὁδὸς Ἱπποκράτους 3.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ

Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως

Φράγμα 20

ἀποστέλλομενα μαζὶ μετὰ τὴν παραγγελίαν
εἰς τὰ “ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ,”